

Středoškolská technika 2015

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

Z historie poslední jičínské židovské komunity

aneb

Po stopách zmizelých

Anna Sedláčková

Lepářovo gymnázium, Jiráskova 30, 506 01 Jičín

*Tato práce vychází s laskavou podporou Lepařova gymnázia a Státního
okresního archivu Jičín*

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem svou práci Středoškolská odborná činnost (dále jen SOČ) vypracovala samostatně, použila jsem pouze podklady (literaturu, prameny a internetové zdroje atd.) uvedené v příloženém seznamu a postup při zpracování a dalším nakládání s prací je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění. Dále prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

V Ohnišťanech dne

Podpis:.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala několika lidem, bez kterých by tato práce neměla šanci vzniknout. V první řadě děkuji pamětníkům – Stanislavu Hylmarovi a Ireně Rackové za jejich čas a především ochotu vzpomínat na nelehké období II. světové války. Dále pak Státnímu okresnímu archivu Jičín za aktivní spolupráci a vstřícný přístup; PhDr. Evě Bílkové a Mgr. Terezii Dubinové, PhD. za odborné konzultace a cenné připomínky k obsahu práce; Petru Volfovi za poskytnutí soukromých materiálů týkajících se Arthura Fischera a v neposlední řadě děkuji své rodině za podporu a trpělivost.

Anotace

Tato práce si klade za cíl prezentovat specifika jičínské židovské komunity 20. století. Práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá předválečným obdobím, kdy komunita žila poměrně klidným životem, byla v každodenním styku s místními občany a mnohdy působila v řadě kulturních a osvětových spolků. V druhé kapitole této práce se věnuji studiu konečného řešení židovské otázky od jeho počátků až do internace Židů v ghettech a koncentračních táborech. Na konečné řešení židovské otázky se snažím dívat nejen v regionálním měřítku, ale zároveň také v celonárodním kontextu. Primárním cílem práce je podat čtenářům ucelený obraz o životě Židů ve městě od konce 20. let až po rok poslední – 1943.

Práce vychází nejen ze studia fondů okresního úřadu, městských kronik, výročních zpráv kulturních spolků a dalších archivních materiálů, ale také ze spolupráce s řadou pamětníků, jejichž svědectví jsou cennou součástí této práce.

Klíčová slova

Holocaust; Židé; II. světová válka; dějiny 20. století; Jičín; transporty do koncentračních táborů; oběti holocaustu; židovské obchody a podniky; protižidovská nařízení; Protektorát Čechy a Morava; 1930 – 1945.

Annotation

This thesis is to present the aim of specifics of the Jewish community of the 20th century in Jičín. The thesis is divided into two parts. The first part deals with the pre-war period when the community lived a relatively quiet life, was in a daily contact with local citizens and they were often active members of numerous cultural and educational associations. The second chapter of this thesis focused of the final solution of the Jewish question from its beginnings to the gathering of Jews in ghettos and concentration camps. Regarding final solution I try to look not only at a regional level, but also on a national context. The primary aim is to give readers a comprehensive picture of the life of Jews in the city from the late 20s until the last year – 1943.

The thesis is based not only on the study funds of the district office, urban chronicles, annual reports, cultural associations and other archival materials, but also on cooperation with witnesses whose testimonies are a valuable part of this thesis.

Keywords

Holocaust; Jews; World War II; 20th century history; town Jičín; transports to the concentration camps; holocaust victims; Jewish shops and businesses; anti-Jewish regulations; Protectorate of Bohemia and Moravia; 1930 – 1945.

Obsah

Metodika výzkumu	9
1) Archivní materiály	9
2) Publikace a články	9
3) Ústní prameny	10
Úvod	11
Rešerše problematiky	12
1. Život jičínských Židů v předválečném období (20. a 30. léta 20. stol.)	13
<i>1.1 Rodina Goliathových</i>	13
1.1.1 Otto Goliath	13
1.1.2 Arnoštka Goliathová	15
1.1.3 František Goliath	15
1.1.4 Karel Goliath	15
<i>1.2 Rodina Kantorových</i>	16
1.2.1 Anna Kantorová	16
1.2.2 Adolf Kantor	16
<i>1.3 Ludvika Taussigová</i>	17
<i>1.4 Paulina Breintenfeldová</i>	17
<i>1.5 MUDr. Arnošt Lustig</i>	17
<i>1.6 Rodina Hönigsfeldových</i>	18
1.6.1 JUDr. Emil Hönigsfeld	18
1.6.2 Josef Hönigsfeld	18
1.6.3 Rudolf Hönigsfeld	19
<i>1.7 Rodina Popperova</i>	19
<i>1.8 Rodina Fischerových</i>	20
1.8.1 Ing. Arthur Fischer	20
1.8.2 Josef Fischer	21
<i>1.9 Rodina Hahnových</i>	21
<i>1.10 Rodina Krausových</i>	21
1.10.1 Karl Kraus	21
<i>1.11 Karel Fišl</i>	22
<i>1.12 JUDr. Arthur Kantor</i>	22
<i>1.13 Karel Beutler</i>	23
<i>1.14 Hermannovi</i>	23
<i>1.15 Kantorovi</i>	23
<i>1.16 Arnošt Kareis</i>	23

2. Bezčasí, rok 1936 – 1937	24
2. 1 Antisemitské projevy	24
3. Období tzv. druhé republiky (1938 – 1939)	26
3.1 Emigrace Židů z Německa a Rakouska	26
3.1.1 Rodina Krausových	26
3.1.2 Rodina Kantorových	27
4. Období válečného útisku židovského obyvatelstva	28
4.1 Jičínští Židé v roce 1939	28
4.1.2 Norimberské zákony a jejich promítnutí do pracovního života Židů	29
4.1.3 Postupné vyřazování Židů z veřejného a kulturního života města	30
4.1.4 Zatýkaní	31
4.1.5 Soupis židovského majetku	32
4.2 Jičínští Židé v roce 1940	32
4.2.1 Počátky arizace židovského majetku a veřejné správy	32
4.2.2 Protižidovská omezení uplatňovaná ve školství	33
4.3 Jičínští Židé v roce 1941	34
4.3.1 Protižidovská opatření v roce 1941	34
4.3.2 Pracovní nasazení Židů	35
4.4 Jičínští Židé v roce 1942	36
4.4.1 Protižidovská opatření	36
4.4.2 Zatýkaní	36
4.5 Konec jičínské židovské komunity	37
4.5.1 Ne všichni se báli aneb příběh hrdinství pekaře Šmejce	37
4.5.2 Bytové podmínky	38
4.5.3 Transport do Terezína	38
4.5.4 Jičínští přeživší holocaust	39
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	41
Seznam příloh	44
Příloha č. 1 - Seznam obětí šoa z řad jičínských Židů	44
Příloha č. 2 - Fotografie židovských domů a obchodů	53
Příloha č. 3 - Fotografie členů židovské komunity	61
Příloha č. 4 - Protižidovská opatření	67
Příloha č. 5 - Fotokopie podpisů	68
Příloha č. 6 - Reklamní upoutávky židovských firem	69
Příloha č. 7 - Genealogický výzkum rodových linií rodiny Goliathových	72

Příloha č. 8 - Ukázka publicistické tvorby MUDr. Arnošta Lustiga	74
Příloha č. 9 - Židovské karikatury z týdeníku Hlas našeho venkova.....	75
Příloha č. 10 - Dokumenty z terezínského ghetta	76
Příloha č. 11 - Židovské památky	79
Příloha č. 12 - Dílo Arthura Fischera.....	83
Příloha č. 13 - Shromaždiště v Mladé Boleslavi.....	89
Příloha č. 14 - Soupis židovského majetku.....	90
Příloha č. 15 - Kartografický plán města Jičína.....	95
Příloha č. 16 - Demografická struktura židovského obyvatelstva – 30. léta 20. století.....	98
Příloha č. 17 - Reflexe, připomínání obětí.....	100

Metodika výzkumu

1) Archivní materiály

Za hlavní informační zdroj této práce považuji studium archivních materiálů ve Státním okresním archivu Jičín. Základní stavební jednotkou výzkumu jsou informace získané z městských kronik s časovým rozsahem let 1930 - 1945. I přestože se mnohdy jedná o útržkovité informace, i tak vytvářejí jakousi kostru celého výzkumu. Díky studiu záznamů v kronikách jsem získala všeobecný přehled o politické situaci ve městě, o kulturních akcích a mnohdy i o některých osobnostech židovské komunity. Např. o Ottu Goliathovi, vzhledem k tomu, že byl městský radní a zastával významné funkce ve správě města, pojednávala řada statí mnohdy s velice obširným a rozvláchným výkladem. Ve válečné době nás kronika seznamovala s vyhlášením protižidovských nařízení, s arizací hospodářství a městské správy, se situací na bojišti, se zatýkáním gestapem, s rostoucím antisemitismem ze strany českého obyvatelstva a v neposlední řadě nám podala také informaci o transportu jičínských Židů do Terezína. Kronika byla napsána zpětně až po skončení války, tudíž se mnohdy dozvídáme takové informace, které bychom se za normálních okolností vzhledem k cenzuře dozvědět nemohli.

Dalším cenným zdrojem pro můj výzkum byly materiály z fondů okresního úřadu města Jičín s časovým rozsahem let 1903 – 1946. Součástí fondů jsou protižidovské oběžníky, zápisy a protokoly z jednání rady židovské obce, soupisy židovských obchodů a majetku, statistické záznamy. Soupisy židovského majetku, které se pořizovaly již od poloviny roku 1939 na příkaz říšského protektora Konstantina von Neuratha, byly pro mne velice cenným zdrojem. Díky soupisům jsem získala přehled o osobních údajích jednotlivých členů židovských rodin (např. datum narození, bydliště, místo narození, povolání), dále se mi také na základě těchto dokumentů podařilo získat přehled o příbuzenských vztazích mezi nositeli stejného příjmení.

S politickou situací ve městě jsem se dostatečně seznámila prostřednictvím četby dobových regionálních periodik. K objektivní interpretaci jsem využila dva zcela názorově protichůdné týdeníky – radikální, k fašismu tíhnoucí týdeník Krakonoš a názorově mnohdy neutrální, týdeník určený pro rolníky – Hlas našeho venkova. Po 15. 3. 1939 se vzhledem k význačnému vlivu nacistů však i v Hlasu našeho venkova začínají publikovat antisemitské výhrušné narážky, karikaturní vyobrazení židovských osobností a propagandistické myšlenky nacismu.

Jako doplňkový materiál jsem využila výroční zprávy ze zdejšího Lepařova gymnázia. Cílem studia výročních zpráv bylo zmapovat židovskou komunitu studující na gymnáziu a rovněž zjistit nějaké podrobnější informace o židovské profesorce Ludvici Taussigové, která se spolu s ostatními Židy stala obětí nacistické ideologie.

2) Publikace a články

Ve své práci jsem rovněž čerpala z řady regionálních a obecných publikací, které se problematikou holocaustu zabývají či se o ní alespoň zmiňují. Rovněž i několik článků otištěných v regionálním tisku – např. v Nových novinách - mi poskytlo řadu nových informací o zkoumaných osobách. V některých publikacích jsem našla věcné chyby, překlepy dat narození či dokonce absenci jmen některých obětí, proto k těmto zdrojům přistupuji zásadně kriticky a veškeré údaje si ověřuji skrze zdroje jiného charakteru. Kompletní výčet použitých písemných zdrojů a pramenů je uveden na konci této práce (s. 52 – 55).

3) Ústní prameny

Velmi hodnotnou součástí této práce jsou vzpomínky a výpovědi pamětníků, tzv. orální historie. Myslím si, že subjektivní vzpomínky a názory lidí, kteří v dané době žili, jsou nenahraditelné a moc si vážím toho, že jsem s takovými lidmi mohla po celou dobu aktivně spolupracovat. Na vzniku této práce mají velký podíl dva pamětníci – Stanislav Hylmar a Irena Racková, rozená Popperová. Stanislav Hylmar, nar. roku 1920 v Jičíně, se s židovskou mládeží přátelil, chodil s ní do gymnázia či alespoň s ní trávil čas ve volnočasové organizaci Skaut. Po tragické smrti jeho rodičů se dokonce jeho opatrovníkem stal rodinný přítel Žid Rudolf Neumann, o kterém vždy mluví jako o velice milém a slušném člověku. Vztah Stanislava Hylmara k židovské komunitě byl vždy velice blízký. Jeho subjektivních vzpomínek si velmi vážím a myslím si, že tuto práci velmi obohacují. Vzpomínky Stanislava Hylmara nám pomáhají navracet obětem nejen jména, ale především lidskou tvář.

Irena Racková žila spolu s rodiči a dvěma sestrami v Jičíně pouze do roku 1934, kdy se z pracovních důvodů museli přestěhovat do Brna. V době, kdy rodina opouštěla Jičín, bylo Ireně Rackové pouhých devět let, tudíž její vzpomínky jsou mnohdy neurčité a mlhavé. Nicméně i přesto je pro mne svědectví paní Ireny velice hodnotné.

Úvod

Židovství ve 20. století je zvláštním specifikem moderních dějin. Víra se z židovských rodin postupně vytrácí a přibývá těch, kteří inklinují k myšlenkovému proudu asimilace. Ale i přesto se řada osob v krizových životních situacích k náboženství znovu obrací. Důkazem nám může být velký zájem terezínských vězňů o přednášky týkající se témat židovské kultury a judaismu. Židovství je pro Židy v podstatě prostředkem k nalezení nejen národní, ale i osobní identity.

Jičínská židovská komunita nebyla nikdy nijak početná, ale i přesto se Jičín stal pro mnohé Židy jakousi mezistanicí mezi Vídní a tehdejším Československem. Připomeňme si například Jakoba Krause, který koncem 19. století v Jičíně založil malou továrničku na výrobu papírových sáčků. Netrvá dlouho a Jakob se stává úspěšným podnikatelem, zakládá pobočky v Praze a ve Vídni, kam později s rodinou také odchází. Koncem 30. let, kdy v celém Rakousku dochází k rozpoutání antisemitských vášní, se rodina Krausových po dlouhé době šedesáti let navrácí opět do Jičína.

Prvotním impulzem k vypracování této práce byl fakt, že jednoho dne již nebude nikoho, kdo by si jičínské Židy pamatoval či o nich alespoň slyšel. Myslím si, že je velice důležité udržovat v naší regionální paměti takové události, jako je kupříkladu transport 89 Židů do terezínského ghetta. Bohužel regionální dějiny jsou mnohdy hendikepovány omezeným rozsahem své propagace, proto doufám, že tato práce přispěje nejen k jejich popularizaci, ale především je touto cestou zprostředkuje širší veřejnosti.

Témata týkající se dějin II. světové války a holocaustu byla ještě v době nedávné tabuizovanými záležitostmi, komunistický režim poskvrněný vlastními prohřešky vůči lidskosti a svobodě neměl zájem připomínat lidské osudy zmařené nacistickou ideologií, a když, tak v zájmu vlastní propagandy. V této práci se zaměřím na zmapování jičínské židovské komunity ve 20. století (primárně tedy ve 20. a 30. letech). Cílem této práce je připomenout poslední jičínskou židovskou komunitu v několika rozličných aspektech – z pohledu sociálního, kulturního, ale i ryze osobního. První kapitola je věnována jednotlivým osobnostem židovské komunity, kde se snažím připomenout jejich osobní životy, kariérní úspěchy, rodinné poměry a mnohdy i jejich povahové rysy. Dále ve své práci připomínám bouřlivý rok 1937, kdy ve městě pod záštitou Národního sjednocení docházelo k různým pogromovým a antisemitským akcím. V pořadí čtvrtá, poměrně rozsáhlá kapitola se zabývá perzekucemi židovského obyvatelstva v průběhu II. světové války. Cílem této kapitoly je poukázat nejen na hrůznost nacistického režimu, množství protizidovsky laděných nařízení a každodenní bídu a strádání židovského obyvatelstva, ale především na hrdinství a duševní vzpřímenost některých židovských i nežidovských obyvatel válečného Jičína. Dalším neopomenutelným aspektem této práce je aspekt mravní. Jsem vnitřně přesvědčená, že na oběti, hrdiny ani na zločince žádných bojů a válek by se zapomínat nemělo, a to především s velkým ohledem k naší budoucnosti!

Rešerše problematiky

V oblasti židovské kultury a historie již několik let pracuje kulturně – vzdělávací organizace nesoucí název Baševi se sídlem v Jičíně. Společnost byla založena skupinou přátel počátkem roku 2002 a byla pojmenována dle významného židovského finančníka Jakoba Baševiho. Náplní její činnosti je péče o židovské památky na Jičínsku, organizace přednášek a projektů na téma židovství, dále také pořádání různých kulturních akcí zaměřených na židovské dějiny, kulturu, tradice a v neposlední řadě na náboženství. V průběhu let 2002 – 2003 organizace zajistila technickou úpravu židovského hřbitova, kde byly znovu vztyčeny některé náhrobky a okolní prostředí bylo činností řady dobrovolníků upraveno od náletů a plevele. V roce 2003 bylo dokončeno mapování hřbitova a překlad hebrejských nápisů na náhrobcích. Odborným výstupem této činnosti je mapka hřbitova se jmenným seznamem náhrobků, uveřejněná v publikaci Historický atlas měst České republiky, svazek č. 18, Jičín.

V roce 2009 v rámci projektu na ochranu židovských památek - Revitalizace židovských památek - organizace navázala spolupráci s Federací židovských náboženských obcí. Díky projektu bylo opraveno a zrestaurováno celkem patnáct židovských památek na deseti různých místech v Čechách, na Moravě i ve Slezsku. Za to, že jednou z deseti vybraných lokalit byl právě Jičín, vděčíme činnosti ředitele organizace Baševi a zároveň koordinátora projektu Revitalizace židovských památek Ing. Jana Kindermanna. Opravená židovská škola má dnes charakter jakéhosi kulturního a galerijního domu. Často se zde konají přednášky, besedy a tematické výstavy na rozličná témata týkající se židovství. V prostorách školy je po celý rok umístěna expozice, která návštěvníkům přibližuje významné židovské spisovatele, dramatiky a kritiky konce 19. a 1. pol. 20. století.

Myslím si, že tato práce je cenná v tom, že válečné období nebylo ještě nikým systematicky zpracováno. Organizace Baševi se v této oblasti významně zasloužila o vytvoření seznamu jičínských obětí holocaustu. V seznamu nejsou některé osoby uvedeny (patrně z důvodu, že do transportu nastoupily na jiném místě, mimo Jičín), proto také mnou vytvořený seznam zcela nekoresponduje se seznamem od organizace Baševi, já jsem se totiž snažila do seznamu zahrnout i ty osoby, které v Jičíně dlouhou dobu pobývaly, ale do transportu nastoupily na jiném místě.

1. Životy jičínských Židů v předválečném období (20. a 30. léta 20. stol.)

V předválečném období žila židovská komunita takřka normálním životem. Pracovala ve svých obchodech a firmách, užívala si rodinného štěstí a žila v demokratickém státě. Židé se v Jičíně nijak podstatně nelišili od ostatního obyvatelstva. Možná pouze v tom, že někteří místo do kostela chodili do synagogy, ale u velké části jičínských Židů víra již ve 20. století nebyla součástí osobní identity. Počátkem 30. let bylo u židovské náboženské obce celkem evidováno 119 Židů.¹ S ostatními obyvateli se běžně stýkali nejen jako se zákazníci ve svých obchodech, továrnách, lékařských ordinacích či advokátních kancelářích, ale také v rámci působení v různých kulturních spolcích. Řada Židů byla členy ryze československé tělovýchovné organizace Sokol a dalších kulturních a výchovných spolků – jako je kupř. Skaut. Na základě vzpomínek pana Hylmara víme, že skautskou organizaci navštěvovalo celkem osm židovských dětí (Josef Fischer; Josef a Rudolf Hönigsfeldovi; Jiří Hermann; Jiřina Lustigová; Jiří, Jaromír a Hana Neumannovi). Na počátku 30. let byla situace ve městě klidná, bez antisemitských vášní. Nikoho v té době nedráždilo, že Žid Otto Goliath je členem správního orgánu města, nikdo neměl problém s tím, že židovské děti chodí spolu s českými dětmi do jedné školy. Židé nebyli v žádném případě izolováni od ostatních obyvatel, žili roztroušeni po celém městě, v původním židovském ghettu (v Židovské ulici) žila pouze rodina Hahnových, Beutlerových a Pickových (Marie a Olga).

Cílem této kapitoly je připomenout životy jednotlivých členů židovské komunity. Alespoň touto cestou se zpožděním více než sedmdesáti let prezentovat jejich záliby, pracovní úspěchy a prostřednictvím vzpomínek pamětníků i jejich osobnosti.

1.1 Rodina Goliathových

Rodina byla v Jičíně význačnou politicky založenou rodinou, Otto i jeho manželka Arnoštka a oba synové František a Karel byli členy Komunistické strany. Již ve 20. letech 20. století rodina nepříslušela do židovské náboženské obce, což je příznakem jejich hlubokého politického přesvědčení.

1.1.1 Otto Goliath

Narodil se 5. 10. 1869 v Jičíně v nádherném barokním domě č. 3 na Masarykově (dnes Valdštejnově) náměstí. Studoval na Lepařově gymnáziu v Jičíně. V Jičíně byl velice význačnou osobností.² Byl velkoobchodníkem se sukrem a látkami a zároveň spoluzakladatelem Komunistické strany v Jičíně. Spolu s dalšími funkcionáři (Josef Haken, František Bydžovský, František Dvořák, František Hylmar a Josef Strnad) se v květnu roku 1921 zúčastnil ustavujícího sjezdu KSČ v Praze. V kronice města Jičina je jeho osobnost popisována těmito slovy: „*Otto Goliath, obchodník a majitel domu č. p. 3 na Starém městě, byl typickou postavou jičínskou. Politicky činný ve straně realistické, pak sociálně demokratické a později komunistické, byl za republiky zvolen do městského zastupitelstva a městské rady. Pro svůj bojovný, často bezohledný postoj měl mnoho odpůrců v jičínských politických stranách a býval postrachem starostů a*

¹ BÍLKOVÁ, E. a kol. *Karl Kraus v Jičíně a Jičín v Karlu Krausovi (katalog k výstavě)*. I. vydání. Jičín: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, 2004, s. 7.

² MENCL, J. *Historická topografie města Jičina*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

Srov. *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně*, za školní rok 1946 – 1947. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1947, s. 3.

*radních svými četnými dotazy na schůzích.*³ V Jičíně se počátkem 30. let okolo Goliatha vytvořila skupina stoupců sociálně demokratické strany (strana byla mnohdy označována jako strana Goliathova). Toto politické uskupení se pro některá radikální periodika stávalo středobodem kritiky a výsměchu. Komunistický list Volnost 9. 10. 1931 otiskl článek s poetickým názvem „*O komedii samostatné sociálně demokratické strany v Jičíně*“. Autor článku označuje Goliathovu skupinu za mazané spleťtáře, v jejichž čele stojí nepoctiví radní O. Goliath. Dále zde zmiňuje spor Ing. Rudolfa Kareise (jičínský výrobce lihovin a likérů) s okresním úřadem ohledně dávek z prodaných výrobků. Ing. Kareis se s Goliathem dlouhou dobu přátelil, tudíž autor tohoto článku z toho vyvodil závěr, že Ing. Kareis spor vyhrál díky Goliathově přimluvě, ba dokonce úplatku či podvodu.⁴

O. Goliath zastával funkci kanalizačního referenta, tudíž se poměrně často stával obětí posměšných říkanek. Na základě záznamů v kronice soudím, že Otto byl zodpovědným, ustavičně pracujícím, zásadovým a zároveň věčně kritizujícím členem městské rady. Např. na osmé schůzi městské rady, konající se 9. 4. 1937, veřejně vystoupil se svými četnými dotazy: „*1) Proč není na pořadu schůze žádost obce na povolení oprav v zámku? 2) Jak pokročila úprava spojovací cesty z Nového města k nádraží? 3) Kdy dojde k úpravě ulice Pod Koželuhy?(...)*“⁵

Otto Goliath nepůsobil pouze v řídicím aparátu okresního úřadu, ale rovněž zastával řadu dalších společensky uznávaných funkcí. Počínaje rokem 1934 se stal členem úřední komise pro nezaměstnané. V říjnu předcházejícího roku byl zvolen do výboru městské spořitelny. Dle regionálního týdeníku Stráž Pojizeří byl Otto pro tuto funkci tím nejméně vhodným kandidátem, protože se až doposud neodklonil od bolševických praktik.⁶

Otto byl v neustálém konfliktu se starostou Josefem Matějkou, který pravděpodobně ještě v době první republiky prozradil, že je Otto Židem a tím mu značně zkomplikoval jeho budoucí politické postavení. Právě jeho židovství mu bylo mnohdy vyčítáno a v politickém světě považováno za jakýsi hendikep. Starosta Matějka své názory a kritiku vztahující se k osobě Goliathově sděloval prostřednictvím listů národní demokracie Jičínské zájmy. Prostřednictvím svých článků Ottu nejen uráží, osočuje a ponižuje, ale především mu vyhrožuje nacistickým Německem a násilím.⁷

Goliathovým nejlepším přítelem byl Jaroslav Seifert, který ho ve své knize Všecky krásy světa (1983) popisuje nejen jako zamračeného a přísného člověka, ale také jako člověka spravedlivého. J. Seifert dále vzpomíná, jak každé ráno O. Goliath na široká vrata svého domu vyvěšoval ukázky svého zboží. Nicméně obchodování ho prý nenaplňovalo a možná se mu nedařilo ani tak, jak by si býval představoval. Smysl svého života viděl v politice.⁸ V roce 1938 však přichází pro celé město velká rána. Otto Goliath se vzdal všech politických funkcí a ve svých 69 letech se rozhodl odejít na odpočinek.⁹ V jičínském týdeníku Hlas našeho venkova byl jeho osobě po tomto datu

³ Státní okresní archiv Jičín (dále jen SOKA Jičín), fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1940*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 141.

⁴ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1931*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 209.

⁵ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 102.

⁶ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1934*, kn. č. 261, inv. č. 790, s. 202.

⁷ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1933*, kn. č. 261, inv. č. 790, s. 106.

⁸ RODR, J. *Podivná putování*. Muzejní noviny. 1995, č. 7, s. 2.

⁹ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 17.

věnován ne jeden článek. Např. 27. 8. 1938 byl otištěn článek s názvem: Muž pevných zásad ocenil činnost Otty Goliatha v obecní samosprávě: „*Goliathova činnost byla nadprůměrná, velká, vydatná: ze samosprávy odešla štika, která hýbala stojatou vodou, odešel nebezpečný soupeř, odešel kritik – neméně iniciativní pracovník. Často mu bylo vytýkáno, že je věčným kritikem, opozičníkem, rekurentem...*“¹⁰

1.1.2 Arnoštka Goliathová

Narodila se 28. 11. 1880 v Dolních Počernicích.¹¹ Stejně jako její manžel Otto byla aktivní členkou KSČ. Rodinný přítel Jaroslav Seifert ji popisuje jako roztomilou, laskavou a emancipovanou dámu.¹²

1.1.3 František Goliath

Syn Arnoštky a Otty Goliathových, narozen 21. 5. 1904 v Jičíně. Pracoval jako obchodní příručí v rodinném obchodě.¹³ Stejně jako otec a matka byl stoupencem KSČ. V roce 1935 ve městě pod záštitou KSČ organizoval protifašistické lidové demonstrace, během nichž demonstrující zpívali Internacionálu, došlo ke spálení vlajky Národního sjednocení a František přednesl svůj legendární projev začínající slovy: „*Jičín musí být rudý*“.¹⁴ V Jičíně dokonce působil jako předseda jičínského okresního vedení Národního hnutí pracujících mládeže. 11. 2. 1937 byl však kvůli své činnosti spolu s dalšími funkcionáři zatčen. Spolu s klempířem Svobodou, dělníkem Kredvíkem, nezaměstnaným strojníkem K. Vikem a kolportérem A. Bydžovským na základě udání M. Brožkové byli obviněni z organizace odjezdu dobrovolníků do španělské občanské války. Později byli všichni propuštěni (přesné datum je mi prozatím neznámé).¹⁵

1.1.4 Karel Goliath

Narodil se roku 1901 jako starší syn Arnoštky a Otty Goliathových. V Jičíně prožil svá raná léta, po studiích se odstěhoval do Moravské Ostravy, kde působil jako advokát. Většinou publikoval a společensky vystupoval pod pseudonymem Gorovský. Velice úzce spolupracoval se zakladatelem Komunistické strany Československa Bohumírem Šmeralem, řadu let dokonce působil jako jeho poradce a osobní sekretář. Od poloviny března 1939 se přes tři měsíce ukrýval ve středočeských lesích. Později se mu podařilo uprchnout do Polska, kde se přidal k pluku Ludvíka Svobody. S plukem se dostává do SSSR, kde je spolu s Pollakem a několika dalšími funkcionáři zatčen kvůli protisovětské činnosti. Střídavě byl vězněn v koncentračním táboře Kotlag v Kotlasu, kde se podílel na stavbě severní železniční magistrály. Do Československa se vrací až roku 1955. Bohužel na něho doma v Jičíně již nikdo nečeká, celá rodina se stala obětí nacistické vyhlazovací politiky. K. Goliath se znovu usazuje v Ostravě, kde se především věnuje vědeckému zpracování svých vzpomínek na ruské gulagy. Jeho studie však byly tehdejší společností odmítány a Karel Goliath byl v lepším případě označován za „zaslepeného psychopata“.¹⁶

¹⁰ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 206.

¹¹ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

¹² RODR, J. *Podivná putování*. Muzejní noviny. 1995, č. 7, s. 2.

¹³ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

¹⁴ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1935*, kn. č. 262, inv. č. 791, s. 126.

¹⁵ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 41-61.

¹⁶ RODR, J. *Karel Goliath Gorovský (1901 – 1985) a jeho stopy*, strojopis. SOkA Jičín, Soudobá dokumentace okresu Jičín, jiné rukopisy, kt. č. 14, sign. V/6 – 110.

1.2 Rodina Kantorových

1.2.1 Anna Kantorová

Narodila se 5. 9. 1902 v Jičíně do rodiny Adolfa Kantora, který vlastnil malou továrnu na zpracování kůží a výrobu řemenů.¹⁷ Na základě vypovědí pamětníků a informací z některých dobových dokumentů soudím, že byla velice úspěšnou sportovkyní. Veškerý svůj volný čas trávila na sportovních hřištích a stadionech, v restauracích, a to vždy s cigaretou v ruce. Kronikář města (v letech 1925 – 1937) Josef Čihula ji popisuje jako volnomyšlenkářskou a velmi netradiční osobnost. Nejenže kouřila, pila a trávila čas v hospodách, ale rovněž porodila nemanželského syna (což bylo tehdy neobvyklé a mnohdy se stávalo, že žena byla označena za vyvrhele společnosti), který však nedlouho po porodu zemřel.¹⁸ Ve výroční zprávě Atletického oddílu Jičín jsem dokonce našla zmínku, že roku 1921 na Sportovních dnech ve Dvoře Králové porazila jičínská přebornice /snad Anna Kantorová/ v běhu na 100 yardů tehdejší mistryni republiky Mejzlíkovou.¹⁹

Během Lidových sportovních her konajících se ve dnech 27. – 29. 6. 1936 v Jičíně působila jako rozhodčí fotbalového zápasu o Thälmanův pohár (pozn.: Thälman byl říšský komunistický poslanec, vězněný v koncentračním táboře v Německu).²⁰

Pamětník Stanislav Hylmar na A. Kantorovou vzpomíná takto: „*Anka, to byla mužatka, velmi emancipovaná dívka, měla krátké tmavé vlasy. Hrávala fotbal, účastnila se snad všech fotbalových utkání.*“²¹ I přestože na její sportovní nadání řada pamětníků dodnes vzpomíná, její úspěchy nelze dnes ničím prokázat. Žádné výsledkové listiny se z té doby nedochovaly a výroční zprávy se v té době nevytvářely, tudíž jsme v tomto směru závislí pouze na vzpomínkách pamětníků a drobných zmínkách v kronikách města Jičína. O konečném osudu Anny Kantorové jsme však zpraveni hned z několika zdrojů. Spolu s ostatními jičínskými Židy byla ve svých jednačtyřiceti letech 10. 1. 1943 transportována na shromaždiště v Mladé Boleslavi a poté do koncentračního tábora Rawenbrücken, kde 4. 6. 1943 zahynula. Na otázku, proč nebyla spolu s ostatními transportována do Terezína a Osvětimi, nejsem schopna prozatím odpovědět. I přes všechny otázky, se kterými se při studiu jejího životopisu setkáváme, soudím, že to byla velice talentovaná žena, jejíž úspěšná dráha sportovkyně zcela zbytečně skončila za branami koncentračního tábora.

1.2.2 Adolf Kantor

Obchodník s kůžemi a řemeny. Pocházel ze staré židovské a vlastenecky založené rodiny. V Jičíně byl váženou osobností, dobrým obchodníkem a blízkým přítelem výborného chirurga MUDr. Otakara Kukuly. V posledních letech svého života byl zchátralý jak tělesně, tak duševně. Zemřel 13. 9. 1930 po delší nemoci, rodinnou živnost převzal syn Rudolf.²²

¹⁷ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 374.

¹⁸ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1932*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 88.

¹⁹ BOSÁK, E. *Královna sportu v Jičíně 1860 – 1913 – 1995*: oddíl atletiky TJ Jičín. I. vydání. Jičín: Nadace Atletika, 1994, s. 9.

²⁰ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1936*, kn. č. 262, inv. č. 791, s. 136.

²¹ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* - dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 28. 8. 2014. Osobní archiv autorky.

²² SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1930*, kn. č. 259, inv. č. 788, s. 108.

1.3 Ludvika Taussigová

Narozena 11. 12. 1904 v Čáslavi.²³ Působila jako zástupkyně ředitele reálného gymnázia v Jičíně, roku 1935 získala částečný úvazek na Lepařově gymnáziu, kde učila francouzský a německý jazyk.²⁴ Pamětník Stanislav Hylmar, jakožto její bývalý student, na ni vzpomíná: „*Ta byla velmi dobrá a sympatická, myslím, že učila francouzštinu a němčinu. Tu jsme měli opravdu moc rádi, nebyla taková úsečná při tom výkladu, chovala se lidsky, neodměřeně. Mezi všemi kantory byla pro studenty na předním místě.*“²⁵ Při studiu životopisu prof. L. Taussigové jsem prozatím závislá pouze na vzpomínkách pamětníků, proto uvádím vzpomínky i prof. Vojtěcha Mencla: „*Jako nevyzpytatelné jarní počasí vstupovala do naší třídy profesorka němčiny a později i francouzštiny Ludvika Taussigová. Říkalo se, že když dostane dopis od své lásky z Prahy, bude jako anděl. V opačném případě, že je smutná, ba dokonce i zlostná. Jazyky učila už modernějším stylem – s menším důrazem na gramatiku, a o to více dbala na konverzaci a přesnou výslovnost. Když jsme měli přejít do tercie, doporučila, aby nás rodiče poslali do pohraničí „na handl“. Hodně z nás ji uposlechlo a vrátili jsme se po prázdninách nasyceni novou zásobou slov, dialektových obrátů, nespolečenských výrazů, ale i tehdy už varujících politických dojmů.*“²⁶

1.4 Paulina Breitenfeldová

Narodila se 4. 10. 1867.²⁷ Ve 40. letech to již byla starší, ovdovělá dáma, která vlastnila v Čelakovského - ulici obchod s galantním zbožím. Stanislav Hylmar si na P. Breitenfeldovou vzpomíná jako na starší sedmdesátiletou paní, v jejímž obchodě se každý den scházely babičky se svými kočkami, aby poklábosily o tom, co nového se v ulici událo.²⁸ I tato stará dobrosrdečná dáma se stala obětí nacistické ideologie, 16. 1. byla druhým transportem převezena ze shromaždiště v Mladé Boleslavi do terezínského ghetta, kde 29. 1. 1943 zahynula.²⁹

1.5 MUDr. Arnošt Lustig

Narozen 9. 11. 1873 ve Střevači nedaleko Jičína. V roce 1903 si v Jičíně zřizuje lékařskou ordinaci se specializací na dětské lékařství. V Jičíně se spolu s manželkou Bertou však trvale usazuje až počátkem 20. let, kdy se jim také narodila dcera Jiřina. V říjnu 1904 byl zvolen lékařem nemocenské pokladny. Pokoušel se získat místo externího lékaře ve zdejší nemocnici, ale bohužel bez výsledku. Dostal sice nabídku asistence u operací, nicméně s nulovým platovým ohodnocením. Dlouhou dobu také pracoval jako lékař v okresním chorobinci; v polovině 30. let dokonce několikrát intervenoval jičínský okresní úřad ohledně jeho nutné technické rekonstrukce, ovšem

²³ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 378.

²⁴ *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1935 – 1936*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1936. Nestránkováno.

²⁵ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* - dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara ze 14. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

²⁶ *Jičínské gymnázium 1624 – 1999: almanach k 375. výročí*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnázia, 1999, s. 93.

²⁷ *Databáze obětí* [online], [cit. dne 28. 12. 2014], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims/PERSON.ITI.1267423>.

²⁸ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

²⁹ *Databáze obětí* [online], [cit. dne 28. 12. 2014], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims/PERSON.ITI.1267423>.

s negativní reakcí.³⁰ Náplní jeho života bylo aktivní členství v turistických spolcích – nejprve ve Spolku turistů a později v obnoveném Klubu československých turistů (roku 1936 působil jako jeho předseda).³¹ Celý život se ustavičně věnoval nejen svému lékařskému povolání, ale především propagaci a popularizaci Českého ráje a Jičínska, a to prostřednictvím populárně – naučných článků a rozsáhlejších studií. Nejčastěji se jedná o historické a přírodovědecké práce. Své publikace a časopisecké články často psal pod různými pseudonymy: *Dr. Elge, Dr. Prachovský, Verus, Speciator, Lg, j.v. ...* Největšího úspěchu se na konci 20. let mohla těšit tato pojednání: *Turistické procházky po jičínském Českém ráji; Jičín, východisko do Českého ráje; Na nových cestách ve vědě lékařské o vnitřním vyměšování žláz.*³² MUDr. Lustig mnohdy ve spolupráci s dalšími kulturními pracovníky organizoval poznávací zájezdy pro turisty ze zahraničí. V polovině roku 1936 Český ráj navštívili účastníci Mezinárodního kongresu volných myslitelů, kterým byly představeny nejvzácnější památky města a libosad; po celou dobu jim výklad francouzsky tlumočil MUDr. Lustig, což svědčí o jeho perfektní znalosti francouzského jazyka.³³ Roku 1938 zastupoval A. Lustig po dobu konání vojenské služby městského lékaře Gustava Kršku.³⁴ Jeho poslední životní poutí se stal transport z Terezína do Osvětimi, kde se s manželkou Bertou a dcerou Jiřinou stal obětí plynových komor. Myslím, že byl zmařen život velkého regionálního patriota!

1.6 Rodina Hönigsfeldových

1.6.1 JUDr. Emil Hönigsfeld

Narodil se 24. 5. 1885 v Čáslavi.³⁵ Po sňatku s manželkou Elsou si založil advokátní kancelář v Havlíčkově ulici v Jičíně, kde koncem června 1933 získává domovské právo.³⁶ Rodina si žije poměrně klidným životem až do doby (do března 1939), kdy vychází první protižidovsky namířené opatření. Pamětnice Irena Racková roz. Popperová, která až do roku 1934 žila se svými rodiči v Jičíně, na rodinu Hönigsfeldových vzpomíná: „*Byla to velice kultivovaná rodina. Pan Hönigsfeld byl advokát, paní Elsa byla ženou v domácnosti, nicméně byla to velice šarmantní dáma, vysoké, štíhlé postavy. Hönigsfeldovi se kamarádili s mými rodiči. Pamatuji si, že každý sobotní večer společně chodívali do restaurace Paříž.*“³⁷ JUDr. Hönigsfeld ještě v roce 1939 zastával funkci předsedy a matrikáře Židovské náboženské obce v Jičíně.³⁸

1.6.2 Josef Hönigsfeld

Narodil se 9. 8. 1920 v Potvorově.³⁹ Studoval na Lepařově gymnáziu a spolu se svým bratrem Rudolfem byl členem skautského oddílu, kde se blíže seznámil se

³⁰ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1931*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 216.

³¹ ÚLEHLA, V. *Z dob někdejších ranlékařů, ranhojičů a felčář. O jičínských lékařích konce 19. století, jejich vzdělání a profesním zaměření.* Nové noviny. 2013, roč. 16, č. 24, s. 6.

³² FRABŠA, František S. *Jičínští, libánští a sobotečtí spisovatelé a kulturní pracovníci.* I. vydání. Jičín: Knihovna jičínského a soboteckého světa, 1939, s. 20.

³³ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1936*, kn. č. 262, inv. č. 791, s. 83.

³⁴ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 219.

³⁵ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína.* I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

³⁶ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1933*, kn. č. 261, inv. č. 790, s. 167.

³⁷ *Vzpomínky na rodný Jičín a jeho židovské obyvatele* - dle ústního vyprávění pamětnice Ireny Rackové roz. Popperové z 30. 8. 2014. Osobní archiv autorky.

³⁸ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, seznamy spolků – *Soupis všech židovských spolků a svazů*, kt. č. 1435, inv. č. 2363.

³⁹ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína.* I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

Stanislavem Hylmarem. Ve Skautu později působil jako zástupce vedoucího oddílu. Stanislav Hylmar si vzpomíná na úsměvný zážitek, který prožil spolu s Josefem: „*Jednou když jsme byli na skautském táboře a Josef odpočíval po obědě, tak jsem vlezl k němu do stanu a pomaloval jsem mu krémem na boty celý obličej. Když potom vstal, tak vůbec netušil, že má něco na obličej. Všichni se mu začali smát. Když zjistil, že za tím vším stojím já, tak byl na mě celý den naštvaný.*“⁴⁰

1.6.3 Rudolf Hönigsfeld

Byl o čtyři roky mladší než bratr Josef, narodil se 24. 9. 1924 v Jičíně.⁴¹ Stejně jako bratr navštěvoval gymnázium a byl činný ve skautském oddílu. Byl sportovně nadaný, v gymnaziální výroční zprávě z roku 1936-1937 se objevuje zmínka o jeho vítězství v závodě v rychlobruslení.⁴²

1.7 Rodina Popperova

Informace o rodině Popperových jsem získala na základě výpovědi pamětnice Ireny Rackové, roz. Popperové, která spolu se svojí matkou a starší sestrou přežila holocaust. Rodina Popperových žila v Jičíně až do roku 1934, kdy se z pracovních důvodů museli přestěhovat do Brna. V Jičíně zprvu bydleli kousek pod náměstím na Malém rynečku a později se přestěhovali do nové vily v Lepařově ulici (č. p. 235). Otec měl nedaleko Jičína (v Ostroměři) malou továrničku na výrobu marmelád a likérů, které se však na počátku 30. let důsledkem hospodářské krize přestalo dařit tak, jako v letech dvacátých. Otec byl proto nucen požádat o pomoc svého bratra, který mu opatřil zaměstnání až v dalekém Brně. Celá rodina se proto z rodného Jičína musela odstěhovat. V Brně paní Irena navštěvovala reálné gymnázium, tedy až do té doby, než byla z rasových důvodů vyloučena. Otec to v práci také neměl vůbec jednoduché, s rostoucí arizací mu byla přidělena sekretářka německé národnosti, která mu na stěnu kanceláře umístila portrét Adolfa Hitlera, to se tatínkovi samozřejmě nelíbilo, proto ji vyzval, aby obraz okamžitě sundala. Druhý den si pro něho přišlo gestapo, několik měsíců byl vězněn a 21. září 1941 byl popraven. Než se rodina stihla trochu vzpamatovat ze ztráty hlavy rodiny, byla v prosinci 1941 transportována do terezínského ghetta, zde však dlouho nepobyla a již počátkem roku 1942 odjela jedním z prvních transportů do lotyšského koncentračního tábora, do Rigy. Zde paní Irena strávila spolu se svojí matkou a dvěma sestrami bezmála tři a půl roku v hladu, mrazu, špíně a ukrutné bídě. Domů se však bohužel nevrátily v plném počtu, z celé jejich rozsáhlé rodiny se vrátila pouze paní Irena, její matka a nejstarší sestra Hanka. Sestra Zdena bohužel zemřela během věznění na tyfovou nákazu. Po válce se paní Irena provdala za Milana Racka a celý život se starala o svoji maminku, která se i přes všechny útrapy, které v životě prožila, dožila požeňnaných 99 let. Sestra Hanka zemřela nedlouho po válce, roku 1966 podlehla rakovině.

Když jsem se paní Ireny zeptala, jak to v jejich rodině bylo s náboženstvím, zcela jednoznačně mi odpověděla: „*Nijak, byli jsme asimilovaní tzv. čeští Židé. Rodiče sice do synagogy chodili, ale my děti už ne, už jsme v tom nebyly vychovávané. Tak*

⁴⁰ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

⁴¹ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 373.

⁴² *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1936 - 1937*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1937, s. 14.

například rodiče drželi půst, kdežto nás už k ničemu takovému vůbec nevedli. Snad nikdy jsem nebyla v synagoze na bohoslužbě. Dokonce jsem se ani po válce nepřihlásila k židovské náboženské obci, protože jsem měla strach, aby se dějiny neopakovaly a mí potomci znovu nedoplatili na to, že jsou Židé. K židovské obci jsem se znovu přihlásila až po smrti mého manžela, a to díky tomu že mě k tomu přiměla má sestřenice, která mimochodem také jako jedna z mála přežila holocaust.“⁴³

1.8 Rodina Fischerových

1.8.1 Ing. Arthur Fischer

Narodil se 4. 10. 1884 jako druhorozený syn obchodníka v Lomnici nad Popelkou. V Lomnici studoval na obecné a měšťanské škole, později dokonce na přání svého otce absolvoval tkalcovskou školu. Již od svého raného dětství však nalézal zálibu v malířství. V době před I. světovou válkou studoval u prof. Millera na prestižní akademii v Drážďanech, kde nějaký čas bydlel společně s básníkem, malířem a rodákem z Mladé Boleslavi Františkem Gellnerem. Poté nedlouho studoval v Rakousku u prof. Albina Egera – Liense. Roku 1914 se oženil s Klárou Popperovou, za necelé dva roky se jim narodil syn Josef. Z rodinných důvodů Arthur proto přestoupil k prof. Maxu Pirnerovi na Akademii výtvarných umění do Prahy, kde se seznámil se svým budoucím celoživotním přítelem, výtvarníkem Karlem Holanem.⁴⁴ Karel Holan v souvislosti s výstavou prací A. Fischera, která byla pořádána r. 1947 ve Studentském domě v Jičíně, o svém příteli napsal: „Fischer, který byl mezi námi nejstarší, byl ženatý a otcem synka, patřil mezi nejpilnější. Na sobotu a neděli odjížděl za rodinou do Jičína, v pondělí se vracel a stával tichounce u svého stojanu, tváří v tvář modelu usilovně se soustředil na svou práci. Pracoval těžce, nebyl řemeslně obratný. Byl vážný i v práci.“⁴⁵ S jeho prvním obrazem se setkáváme již r. 1915 – Portrét otce a portrét ženy se secesním účesem (pravděpodobně se jedná o Fischerovu matku). Jeho malířský styl byl osobitý, neřídil se žádnými malířskými styly, ale nechával se inspirovat svým vlastním nitrem. Často využíval ponurých a tlumených barev. Obrazy byly jednoduché, něžné, a někdy dokonce melancholické. Jeho tvorba zkrátka charakterizovala jeho přísný a kritický pohled na svět; možná právě to bylo příčinou, že jeho obrazy se zákazníkům nelíbily. Roku 1928 je A. Fischer z existenčních důvodů nucen rozšířit tovární výrobu kobereců a domácích textilií. Koncem 20. let je natolik vytížen rodinnou firmou, že téměř úplně přestává malovat. Svůj poslední obraz Zimní krajina namaloval r. 1934. Arthur měl ve své továrně na starost umělecké provedení výrobků a jeho manželka Klára obchodní a finanční stránku podniku.⁴⁶ Během celého svého působení v Jičíně podporoval kulturní dění ve městě, a to především tím způsobem, že místnímu divadlu zdarma propůjčoval textilní dekorace.⁴⁷ Karel Holan napsal, že A. Fischer byl od přírody umělec, nesmělý, nevýbojný a nerozhodný. Velice těžko by zákazníky přesvědčoval o výtečných kvalitách svých výrobků. Naposledy se Karel Holan s přítelem Fischerem setkal v pochmurném roce 1938, po tomto krátkém setkání ho charakterizoval slovy: „Přítel Arthur Fischer nebyl nikdy veselým člověkem. Byl mírné

⁴³ Vzpomínky na rodný Jičín a jeho židovské obyvatele – dle ústního vyprávění pamětnice Ireny Rackové roz. Popperové z 30. 8. 2014. Osobní archiv autorky.

⁴⁴ PAŘÍK, A. Zapomenutý malíř. ROŠ CHODEŠ. 2009, roč. 71, č. 6, s. 10.

⁴⁵ Katalog k výstavě *Obrazy a kresby Arthura Fischera* pořádán v roce 1947 ve Studentském domě v Jičíně. Osobní archiv Petra Volfa.

⁴⁶ PAŘÍK, A. Zapomenutý malíř. ROŠ CHODEŠ. 2009, roč. 71, č. 6, s. 11.

⁴⁷ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1931*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 66.

*a jemné povahy, citový, a když se usmíval, bylo cosi melancholického v jeho úsměvu. V té době se neusmíval vůbec. Byl Žid. Jeho dům byl označen.*⁴⁸

1.8.2 Josef Fischer

Narozen 26. 7. 1916 v Jičíně. Studoval na textilní škole v Brně, kde se učil řemeslu, aby mohl v budoucnu převzít domácí textilní továrnu. Byl činným členem ve skautském oddílu.⁴⁹

1.9 Rodina Hahnových

Rodina Hahnových byla dle pamětníka Stanislava Hylmara jednou z nejzáměrnějších rodin v celém městě. Starší syn Viktor zdědil po rodičích obchod s koberci a pleteným zbožím. Viktorova mladší sestra Lilli Hirschová, roz. Hahnová žila se svým mužem Hansem Hirschem a synem Klausem Hugem v Německu. V roce 1935, kdy v Německu vešly v platnost tzv. norimberské zákony, zbavující židovské obyvatelstvo veškerých práv a svobod, odešla Lilli se svým synem Klausem ke svému bratrovi do Jičína. Dalším důvodem jejího náhlého odchodu z Německa mohl být i její rozvod s manželem Hansem. 30. 8. 1935 v Jičíně obdržela příslib domovského práva, které jí bylo uděleno pod podmínkou, že městu uhradí částku 6000 Kč.⁵⁰ V Jičíně Klaus začal navštěvovat obecnou školu, nicméně učivo nezvládal, proto rodina požádala pana Hylmara (tehdy 16letého studenta gymnázia), zda by mohl chlapce doučovat. Pan Hylmar si vzpomíná, že tehdy Klause doučoval číst, psát a počítat za pouhou korunu na hodinu. Dále si také vybavuje, jak znatelně byl Klaus ovlivněn pruskou morálkou; tak např. když se ve škole hrála státní hymna, Klaus Hugo odmítal povstat.⁵¹ Ještě v době předválečné nám po Lilli a Klausovi mizí jakékoliv další stopy. Z elektronicky přístupných materiálů rodinného genealogického výzkumu se lze dozvědět, že Klaus Hugo zahynul na podzim roku 1944 v Osvětimi. Bližší informace o smrti jeho rodičů Lilli a Hanse jsou však dosud neznámé.⁵²

1.10 Rodina Krausových

1.10.1 Karl Kraus

Narodil se 28. 4. 1874 jako deváté dítě do úspěšné podnikatelské rodiny Jakoba a Ernestiny Krausových. Otec Jakob zprvu začínal jako drobný obchodník se smíšeným zbožím, ale později se díky geniálnímu nápadu výroby papírových sáčků stal celonárodně známým podnikatelem. Jeho firma na výrobu sáčků se postupně rozrůstá, a tak Jakob zakládá firemní pobočky v Praze a ve Vídni, kam se také s celou rodinou r. 1876 odstěhuje. Rodina byla silně nábožensky založená, proto se Jakob celý život (i po emigraci do Vídně) snažil finančně podporovat Židovskou náboženskou obec v Jičíně.⁵³

Karl se již během gymnaziálních studií ve Vídni (1884-1892) projevuje jako literární talent, již v takto brzkém věku začíná publikovat své první eseje týkající se kultury a literární historie. Po absolvování gymnázia začal studovat na vídeňské

⁴⁸ Katalog k výstavě *Obrazy a kresby Arthura Fischera* pořádané v roce 1947 ve Studentském domě v Jičíně. Osobní archiv Petra Volfa.

⁴⁹ PAŘÍK, A. *Zapomenutý malíř*. ROŠ CHODEŠ. 2009, roč. 71, č. 6, s. 10 – 11.

⁵⁰ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1935*, kn. č. 262, inv. č. 791, s. 206.

⁵¹ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 5. 12. 2014. Osobní archiv autorky.

⁵² *Klaus Hugo Hirsch* – genealogie, [online], [cit. dne 28. 12.], dostupné z <http://www.geni.com/people/Klaus-Hugo-Hirsch/6000000022175754211>.

⁵³ BÍLKOVÁ, E. a kol. *Karl Kraus v Jičíně a Jičín v Karlu Krausovi (katalog k výstavě)*. I. vydání. Jičín: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, 2004, s. 11 – 13.

univerzitě právo a filozofii, ani jeden obor však nedokončil. Od studií se úplně odvrátil, pravděpodobně aby se mohl více věnovat své literární činnosti. V literárním světě se prezentuje především jako literární kritik. Krausova kritická díla se později stávají inspirací pro řadu vynikajících kritiků, jako byl kupř. František Xaver Šalda. V dubnu 1899 začíná Kraus publikovat ve vlastním satirickém časopise s názvem *Die Fackel* (= pochoděň). Na tvorbě jednotlivých čísel časopisu se nejčastěji podílel sám.

Roku 1922 vydává svůj nejslavnější literární počín, protiválečné drama s názvem *Poslední dnové lidstva*, kde se snaží vylíčit absurdnost a nesmyslnost válečných konfliktů. I přestože se nikdy neoženil, v jeho životě sehrála významnou roli aristokratka Sidonie Nádherná, která pro Krause byla nejen literární inspirací, ale také dlouholetou blízkou přítelkyní. Na konci svého života oněměl, důvodem prý byl jeho fanatický strach z rostoucí moci Adolfa Hitlera. Umírá roku 1936 ve svých dvaadesáti letech.⁵⁴

1.11 Karel Fišl

Narodil se roku 1862. Spolu s manželkou Emilíí a dcerou Marií bydlel v rodinném domě na Valdštejnově náměstí č. p. 89. V roce 1890 založil velkoobchod s koloniálním zbožím, zprvu obchodoval pouze s moukou a obilím, nicméně zanedlouho svůj obchod rozšířil i o další sortiment.⁵⁵ Byl aktivním členem jičínské židovské obce, v letech 1922 – 1924 a 1930 – 1933 působil dokonce jako její starosta. Řadu let vykonával funkci rady komorních grémií, za což byl v prosinci roku 1935 vrchním komorním radou Pavelkou vyznamenán, za své dlouholeté působení obdržel zlatou medaili a diplom.⁵⁶ Byl velmi štědrý vůči městské chudini, v kronice města se nám objevuje zmínka o tom, že v polovině roku 1932 přispěl částkou 100 Kč do fondu pro nezaměstnané.⁵⁷ Karla Fišla však nelze řadit mezi oběti holocaustu, jelikož zemřel ještě v době předválečné. Ve své práci ho uvádím z důvodu jeho aktivní činnosti v rámci aparátu židovské náboženské obce.

1.12 JUDr. Arthur Kantor

Narodil se 26. 8. 1874 v Jičíně. Zde vystudoval gymnázium a později začal studovat právnickou fakultu. Roku 1900 se jako promováný advokát rozhodl usadit ve Vídni. Ve Vídni nejenže vykonával právnickou činnost, ale také se po čase stal funkcionářem spolku Komenský, který pro české krajany zajišťoval vyučování v mateřském jazyce. V letech 1919 – 1936 dokonce působil jako jeho předseda. 12. 12. 1928 mu byl za jeho zásluhy o budování sítí českých škol ve Vídni propůjčen Tomášem Garriguem Masarykem Řád bílého lva III. třídy.⁵⁸

Na některé osoby jičínské židovské komunity by se bez pamětníka Stanislava Hylmara úplně zapomnělo. V archivních materiálech se mi o nich žádné informace nepodařily nalézt, tudíž alespoň předkládám doslovný přepis pamětníkovy výpovědi.

⁵⁴ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Karl Kraus*, [online], [citováno 29. 12. 2014], dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Karl_Kraus.

⁵⁵ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1932*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 198.

⁵⁶ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1935*, kn. č. 262, inv. č. 791, s. 302.

⁵⁷ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1932*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 204.

⁵⁸ Karl Kraus: *jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně*. I vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 136. ISBN: 80-86254-10-0.

1.13 Karel Beutler

Jako malý prodělal zápal mozkových blan, měl to v hlavě pomíchané, jako dospělý byl na úrovni desetiletého dítěte, žil spolu s matkou v přízemí židovské školy, ostatní místnosti v prvním patře a v podkroví pronajímali studentům.⁵⁹

1.14 Hermannovi

Rodina získala domovské právo v Jičíně 4. 9. 1931.⁶⁰ Syn Jiří působil u Skauta, byl to správný kluk. Rodina měla obchod s obuví a koženou galanterií u brány. Jiří měl sestru Hannu, podle mne byla velice krásná, pamatuji se, že jsme spolu chodili do tanečních kurzů.⁶¹

1.15 Kantorovi

Rodina vlastnila továrnu na výrobu řemenů. Měli dceru Hanu provdanou Skuteckou. Holocaust přežila údajně díky tomu, že její muž působil v registratuře v Terezíně. Po válce nechala na památku jičínských obětí holocaustu postavit pamětní desku na židovském hřbitově v Sedličkách.⁶²

1.16 Arnošt Kareis

Vlastnil firmu na výrobu kořalek a likérů. Manželka byla křesťanka, tudíž syn Erna Kareis byl označen za míšence a holocaust přežil v jednom z internačních táborů.⁶³

⁵⁹ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

⁶⁰ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1931*, kn. č. 260, inv. č. 789, s. 174.

⁶¹ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

⁶² *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

⁶³ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 8. 10. 2014. Osobní archiv autorky.

2. Bezčasí, rok 1936 – 1937

2. 1 Antisemitské projevy

Jičínský okres byl evidován jako okres zemědělský, tudíž potravinové přídělky pro obyvatelstvo byly minimální. Na úřadu práce bylo hlášeno několik set nezaměstnaných, kteří stejně jako ostatní občané dostávali potravinové přídělky pouze sporadicky. Situace mezi občany byla vyhrocená, finanční poměry mnohých rodin byly zoufalé. Protestní radikalismus se však nejvíce projevoval mezi dělníky, kteří ideově tíhli k nacionalisticky orientované straně Národního sjednocení. V Jičíně v čele Národního sjednocení stál velko-továrník Knotek. Knotek využívá tíživé situace dělnické vrstvy a nezaměstnaných. Okolo něho se shromažďují nejen jeho zaměstnanci, ale i další obyvatelstvo. Knotek se psychickým nátlakem snaží u dělníků rozpoutat nenávisť vůči židovským spoluobčanům. Dělníci se poměrně snadno nechali ideově zmanipulovat.

Protižidovská aktivita dělníků se ve městě zprvu projevuje rozšiřováním protižidovské publikace Spása světa od českého malíře a publicisty Karla Rélíka. Nátlak na židovské obyvatelstvo byl však stupňován. Jednoho rána se na všech židovských obchodech objevila žlutá papírová kolečka (dle Hitlerova vzoru), na nichž byl výrazný nápis: *Židovský obchod*. Téměř obratem se na akce Národního sjednocení objevují různé výzvy v protižidovsky laděném týdeníku Krakonoš: „*Jdeš-li do obchodu, nezapomeň se dříve podívat na firmu.*“ Zároveň se mezi občany objevují ilegální žluté letáčky, které nabádají k protižidovským pogromistickým akcím. Vyvrcholením celé akce byl sjezd šedých košil, pořádaný pod záštitou Národního sjednocení. Součástí programu setkání byl průvod městem, který se neobešel bez vykřikování protižidovských hesel typu: „*Pryč s vládou Židů!*“ I přestože celé této protestní akci přihlíželi dva čeští četníci, okresní úřad proti organizátorům žádným způsobem nezakročil. To však není vše. Národní sjednocení svou činností sleduje mnohem vyšší cíle, než bychom si mohli myslet. V kronice města se objevuje zmínka o tom, že Národní sjednocení zasílá židovským rodinám úřední dopisy, kde je žádá o finanční příspěvek na své působení. Takový dopis obdržel dokonce i starosta židovské náboženské obce Karel Fišl, kterého sjednocení žádalo o příspěvek v hodnotě 500 Kč.

Jičínští Židé jsou z této rasově vyhrocené situace zoufalí. Okresní úřad po celou dobu vůči protižidovsky orientovaným činnostem zaujímá laxní postoj, důvodem pravděpodobně je pravicová politická orientace jeho předních představitelů. I přes odmítavý přístup okresního úřadu se někteří jičínští občané nevzdávají a obracejí se přímo na ministra vnitra, jemuž předkládají listinu s ironicky pokládanými otázkami, které jsou přímo namířeny na politické představitele města Jičína:

Podepsaní táží se pana ministra vnitra:

1. Jest pan ministr vnitra o této štvavé protižidovské kampani, zákonům republiky odporující, informován okresním hejtmanem Šmerhovským?

2. Jest si pan ministr vnitra vědom toho, jaké následky by to mohlo mít, kdyby proti těmto pogromistickým štvanicím nebylo z moci úřední zakročeno?

3. Jest pan ministr vnitra ochoten okresního hejtmana Šmerhovského ihned suspendovat a podrobit disciplinárnímu vyšetřování pro zřejmé porušování zákonů republiky, zvláště ústavní listiny a služební pragmatiky?

4. Jest pan ministr vnitra ochoten disciplinárně vyšetřovati radu Vicenu pro tytéž delikty jako okresního hejtmana Šmerhovského?

5. Jest pan ministr vnitra ochoten radu Vicenu z Jičína ihned přeložiti do jiného okresu, kde by na něho nemohly působit příbuzenské vztahy k továrníku Knotkovi?

6. Jest pan ministr vnitra ochoten zavésti disciplinární vyšetřování také proti komisařům okresního úřadu, kteří služebně asistovali při úředně povolené protižidovské štvanci šedých košil a nezakročovali?

7. Jest pan ministr vnitra ochoten ještě nyní dáti příkaz okresnímu úřadu a četnické pátrací stanici, aby vyšetřovaly, kdo rozšiřoval zabavenou publikaci Karla Rélinka, lepil na židovské obchody žlutá kolečka s označením: „židovský obchod“, rozšiřoval žluté letáčky; vybízejíce k bojkotu židovských obchodníků?

8. Jest pan ministr vnitra ochoten dáti rozkaz okresnímu úřadu v Jičíně, aby nepropouštěl v časopise "Krakonoš" pogromistické protižidovské štvavé články a zprávy?

9. Co hodlá pan ministr učiniti, aby v Jičíně se strany úřadů bylo dbáno platnosti § 106 ústavní listiny, kterým se zajišťuje všem obyvatelům bez rozdílu národnosti, náboženství a rasy ochrana před zákonem?⁶⁴

Týdeník Krakonoš obratem reaguje na stížnost neznámých jičínských občanů rozsáhlým článkem: V Jičíně prý ubližujeme Židům, v článku se snaží popřít a zesměšnit podstatu celé stížnosti: „Pogromistické akce nebyly ani po převratu, kdy někteří Židé pro své chování za války měli důvod se obávat o zdar svých obchodů. Byli mezi Židy i jedinci, k nimž mělo občanstvo kladný poměr. Třeba jako komisionář Válečného obilného ústavu Bohumil Fišl, byli zváni k důvěrným schůzím Československé státoprávní demokracie. Byli i Židé v Jičíně ctitelé Dr. Kramáře, dlouholetí odběratelé Národních listů a členové Národní demokracie. Žádost o dobrovolný příspěvek pro Národní sjednocení u Karla Fišla není vyděračstvím. Židé v Jičíně utiskování nejsou. Po převratu rozšířili své obchody, koupili domy, nové obchody zřídili.“⁶⁵

⁶⁴ Interpelace senátora Františka Nedvěda ministru vnitra ohledně pogromové protižidovské kampani, vedené v Jičíně Národním sjednocením za patronace okresního hejtmanství, [online], [cit. dne 23. 12. 2014], dostupné z http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/tisky/T0378_01.htm.

Srov. SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, Kronika města Jičína 1937, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 60.

⁶⁵SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, Kronika města Jičína 1937, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 60.

3. Období tzv. druhé republiky (1938 – 1939)

3.1 Emigrace Židů z Německa a Rakouska

Již od roku 1933, kdy se Hitler stal říšským kancléřem, byli němečtí Židovští občané utlačováni a postupně zbavováni svých osobních práv a svobod. Židovští právníci, lékaři a univerzitní profesori byli sesazeni ze svých postů a byli nuceni vykonávat různá podřadná povolání. Základnou pro pronásledování a útlak se stal rok 1935, kdy byly Říšským sněmem přijaty tři zákony – zákon o říšském občanství, zákon na ochranu německé krve a německé cti a zákon o říšské vlajce, souhrnně nazývané jako norimberské zákony. Útlak a perzekuce se od tohoto roku staly oficiální součástí nacistické politiky.⁶⁶ Po 13. březnu 1938, kdy došlo ze strany Německa k anexi rakouského území, se rakouští Židé dostávají do podobně tíživé situace jako Židé němečtí. V Rakousku dochází k rozpoutání arizací židovského majetku, k pogromistickým akcím, k rozbíjení a bojkotu židovských obchodů a firem. Již v roce 1938 v Rakousku vznikají první koncentrační tábory. Některé židovské rodiny se před Hitlerovou nacionálně socialistickou politikou rozhodli emigrovat. Na počátku roku 1938 se česká vláda chová k imigrantům korektně. Nicméně po obsazení Sudet a uzavření Mnichovské dohody se politická situace zkomplikuje natolik, že československá vláda je z pragmatických důvodů nucena zaujmout opačné stanovisko. Po Křišťálové noci se zájem o udělení domovského listu výrazně zvýší. Postoj československé vlády k emigrantům je však ve většině případů odmítavý.

V záznamech okresního úřadu v Jičíně se objevuje zmínka o několika vídeňských rodinách žádajících o příslib domovského práva. V kapitole této práce bych se ráda zmínila o dvou takových rodinách, a sice o rodině tehdy již zemřelého Karla Krause a o rodině Arthura Kantora.

3.1.1 Rodina Krausových

V polovině roku 1938 se původně jičínská rodina Krausových žijící již delší dobu ve Vídni, obrací s prosbou o získání domovského práva na JUDr. Svatopluka Volfa. Domovské právo rodina potřebuje k tomu, aby mohla co v nejbližší době zažádat o udělení československého státního občanství, opustit nacismem ovlivňované Rakousko a přesunout se do Československa. JUDr. Volf byl členem městské rady, tudíž byl tím pravým člověkem, který mohl úřad přesvědčit o důležitosti udělit rodině Krausových domovské právo. Rozhodování však bylo nesnadné. Část členů městské rady se přiklání k alternativě udělení příslibu, z čehož také plynuly hospodářské výhody pro město, jelikož rodina plánovala obnovit tovární výrobu papírových sáčků. Opozice však protiargumentovala jejich špatným vztahem k československému národu a neschopností se přizpůsobit novým poměrům v jiné zemi. Rada se však nakonec dohodla ve prospěch rodiny Krausových, kterým byl 30. 8. 1938 příslib domovského práva udělen.⁶⁷ Fašisticky orientovaný týdeník Krakonoš na tento počín městské rady reagoval svou oblíbenou sarkastickou kritikou: „*Takové rodiny přicházejí do Československa zase jen vydělávat. A přicházejí sem z nouze. Dokud se jim výborně dařilo v cizině, na Čechy si ani nevzpomněly.*“ Odmítavě se ke stěhování německé židovské emigrace staví i Svaz Čechů Židů v Československu: „*Jako ústředí všech*

⁶⁶ BLODIG, V. *Téma holocaust – informační materiál pro učitele na základních a středních školách*. I. vydání. Praha: Tauris, 2000, s. 4 – 5. ISBN: 80-211-0364-7.

⁶⁷ *Karl Kraus: jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně*. I vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 136 - 138. ISBN: 80-86254-10-0.

občanů české národnosti židovského původu plně souhlasí se stanoviskem a akcí českých měst a českého tisku, aby vláda ve shodě s velmocemi se postarala o emigraci jejím vhodným umístěním mimo oblast ČSR. Nelze připustit, aby se emigrace usazovala v našich městech a ohrožovala nejen jejich národní ráz, nýbrž i existence českých lidí bez rozdílu vyznání.“⁶⁸ Opačný ideový postoj zaujímají týdeníky Nový směr a Hlas našeho venkova, články jsou nejčastěji objektivně laděné a politicky neutrální. Nový směr se ve svém dalším čísle rozhodl reagovat na antisemitsky laděné stati v Krakonoši: „*Takové psaní je jen zámkou naprostého nepochopení naší současné choulostivé situace, ale i málo lidského cítění s těmi, kteří jsou bezdůvodně a krutě pronásledováni.*“⁶⁹

Městská rada byla ve svém rozhodnutí v udělení domovského práva pravděpodobně značně ovlivněna finanční odměnou 60 000 Kč, jejíž vyplacení za udělení příslubu rodina městu přislíbila. I přestože všech šest žadatelů (Josef Kraus, průmyslník ve Vídni roz. 1881 a jeho manželka Žofie; Rudolf Kraus, průmyslník ve Vídni roz. 3. 5. 1872 v Jičíně a jeho manželka Anna Marie; Richard Kraus, průmyslník ve Vídni roz. 2. 2. 1903 a jeho manželka Růžena) přislíb domovského práva získalo, nakonec se nikomu nepodařilo získat československé občanství.⁷⁰

3.1.2 Rodina Kantorových

V roce 1938 se rodina Arthura Kantora obrací na město Jičín s prosbou o pomoc. Protižidovská kampaň v Rakousku vygradovala do nepředstavitelných mezí, tudíž se rodina hodlá znovu usadit v Jičíně a doslova se zde ukrýt před Hitlerovou nacionálně socialistickou politikou. Rodina Kantorových na rozdíl od Krausových domovské právo získala mnohem snazším způsobem. Výhodou bylo nejen to, že se Arthur Kantor zasloužil o propagaci češtví ve Vídni, a tím prokázal kladný citový vztah k národu, ale především fakt, že ještě před několika desítkami let svým domovským listem příslušel do Jičína. Okresní úřad byl ke Kantorovým neobvykle benevolentní, rodina se dokonce mohla rozhodnout, jakou částku v rozmezí 1000 – 10 000 Kč je ochotna za udělení domovského práva uhradit. Domovské právo bylo rodině Krausových uděleno 5. 8. 1938. Vzhledem ke své nedobré finanční situaci Arthur městu za udělení domovského práva uhradil pouhé 3000 Kč.⁷¹

V kronice města Jičína se dále setkáváme i s dalšími žádostmi o získání domovského práva. Ve většině případů se jedná o rakouské Židy českého původu, kteří se do Československa obracejí s planými idejemi, že se zachrání před antisemitským nebezpečím Hitlerovy politiky. Jak již jsem se výše zmiňovala, udělování domovských práv v roce 1938 není již vůbec snadné, proto jsou československá města nucena některé žádosti zamítnout. Např. zastupitelstvo města Jičína bylo nuceno žádost Heleny Maleokové (příslušné do Mödlingu v Rakousku) odložit do doby, než budou vydány

⁶⁸ Krakonoš, roč. 56, 1938, č. 46, 4. 9., s. 3.

⁶⁹ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 236.

⁷⁰ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 201.

Srov. Karl Kraus: *jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně*. I vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 137 - 138. ISBN: 80-86254-10-0.

⁷¹ *Karl Kraus: jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně*. I vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 136. ISBN: 80-86254-10-0. Srov. SOKA Jičín, fond Archiv města Jičína, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 135, 167, 194.

směrnice o propůjčování domovských práv příslušníkům cizích národností.⁷² Do Jičína se v roce 1938 uchýlovali i Židé z Polska. Domovské právo 25. 11. 1938 v Jičíně obdržel Jindřich Masuse, narozený v Lvově (v Polsku) a vykonávající profesi hudebníka.⁷³

4. Období válečného útisku židovského obyvatelstva

Po ujednání Mnichovské dohody (29. 9. 1938) a po německé okupaci našeho území (15. 3. 1939) se postavení židovského obyvatelstva postupně ztěžovalo. Židé byli systematicky vylučováni z kulturního a veřejného života, a to nejčastěji formami úplného potírání jejich existence. Byla zaváděna řada protižidovských opatření, která byla pro nacisty prostředky dehumanizace židovského obyvatelstva. Vyvrcholením útlaku byla koncentrace Židů v jednotlivých ghettech a koncentračních či vyhlazovacích táborech.

Pojem Žid byl definován na základě Nařízení Říšského protektora v Čechách a na Moravě o židovském majetku ze dne 21. června 1939. Říšský protektor Konstantin von Neurath se při tvorbě tohoto nařízení z velké části nechal inspirovat norimberskými zákony, které byly v Německu uzákoněny již v polovině roku 1935. Dle Neurathova nařízení byl za Žida považován každý, kdo pochází alespoň ze třech dle rasy úplně židovských prarodičů. Pozn.: Úplně židovský prarodič byl ten, kdo byl členem židovské náboženské obce. Dále pak ten, kdo pocházel ze dvou židovských prarodičů, kteří dne 15. 9. 1935 příslušeli k židovské obci, anebo do ní po tomto datu vstoupili (tzv. míšenec). Poté každý, kdo byl 15. 9. 1935 v manželství se Židem či do něj po tomto datu vstoupil. Židem byl dále také každý, kdo pocházel z mimomanželského styku se Židem a narodil se po 31. 7. 1936 jako nemanželské dítě.⁷⁴

V Jičíně se na základě těchto nařízení vytvořila komunita cca 110 – 120 lidí, které až doposud nic podstatného nespojovalo. Teď však po vyhlášení Výnosu protektora je spojuje nejen jejich židovství, ale i životní úděl. Všichni bez rozdílu moci a bohatství jsou postiženi protižidovskými zákazy a omezeními.

V adventním období roku 1941 vydala prohlášení antisemitsky laděná politická strana Mladá národní jednota: „*Podívejte se proto dobře na firmu dříve, než vejdete do obchodu! Obstarejte své nákupy jen u českých (a křesťanských) obchodníků a živnostníků a dáte tak práci i chléb našim lidem, i těm, kteří musili uprchnout z obsazeného území. Do české rodiny jen český výrobek koupený u českého a árijského obchodníka a živnostníka!*“ Provolání jednoty bylo 15. a 18. 12. otištěno v několika regionálních týdenících (Hlas našeho venkova, Krakonoš a Nový směr).⁷⁵

4.1 Jičínští Židé v roce 1939

Již v průběhu roku 1939 se v Jičíně setkáváme s protižidovskými činnostmi, vedenými především pod patronací Národního sjednocení. Akce namířené proti židovskému obyvatelstvu měly většinou podobu rozšiřování protižidovských letáků, na

⁷² SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 266.

⁷³ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Normálie, statistika - *Obecní seznam domovců k roku 1938*, kt. č. 1239, inv. č. 2302.

⁷⁴ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 105 – 106. ISBN: 978-80-87284-19-3.

⁷⁵ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1941*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 307.

kterých stálo: „*Občané – vlastenci, Čechové – vlastenci, netrpte Židy mezi sebou!*“ Hojně byly také v nočních hodinách na židovské obchody nalepovány protižidovské nálepky. Obzvlášť velká akce „lepičů nálepek“ se uskutečnila 15. 11. Na samolepkách se většinou objevovala hesla: „*Židé nejsou vítáni!*“ „*Nepodporujte Židy!*“ „*Každý Žid je zrádce!*“ „*Návštěva Židů nevíтанá.*“ Některé nálepky obsahovaly i texty rozsáhlejší. Příslušníci Komunistické strany se rozhodli zorganizovat noční pohotovost u židovských obchodů, jako účinnou obranu proti lepičům nálepek. Jedné noci (přesné datum je mi neznámé) se členům hlídky podařilo dopadnout pachatele protižidovských akcí. Dle záznamu v kronice usuzuji, že se jednalo o mladé muže, již ideově tíhli k fašismu. V regionálním periodiku Stráž Pojizeří se den poté objevuje reakce hájící úmysly mládeže: „*Počínání toto je v mezích naší zlaté mládeže jedině, co ve svých klukovinách dovede.*“ Rozšiřování samolepek nebylo jedinou akcí jičínských fašistů. Ráno 11. 11. kolemjdoucí objevili před reálným gymnáziem a biografem obrovské (třiceticentimetrové) červené nápisy: „*Odbenešit! Svůj k svému! Židi ven!*“ Nápisy nebylo snadné odstranit, proto se chodník buď musel posypat pískem, anebo byl nápis přetřen barvou.⁷⁶

4.1.2 Norimberské zákony a jejich promítnutí do pracovního života Židů

Již 15. 3. 1939, v rámci obsazení našeho území německým vojskem, vydala Advokátní komora nařízení zakazující židovským advokátům vykonávat právnickou činnost. V Jičíně působili dva židovští advokáti – JUDr. Emil Hönigsfeld a JUDr. Hugo Lustig. Dle pamětníka Stanislava Hylmara byli oba velkými odborníky. Již 16. 3. 1939 jim však přišlo nařízení ustavující, že nejpozději do 24 hodin od vydání nařízení musí zrušit svoji činnost a na dobu neurčitou jmenovat své zástupce. JUDr. Hönigsfeld za svého substituta pověřil JUDr. Kloučka a JUDr. Lustig svůj úřad svěřil JUDr. Potůčkovi.⁷⁷

Nařízení vydaná po 15. 3. se netýkala pouze židovských advokátů, ale i dalších profesí ve veřejné správě, školství a lékařství. Cílem těchto nařízení bylo co nejúčelněji zamezit styku Židů s ostatním (árijským) obyvatelstvem.⁷⁸

V Jičíně působil pouze jeden židovský lékař, a sice MUDr. Arnošt Lustig. Vzhledem k nedostatku archivních materiálů pojednávajících o konečném řešení židovské otázky máme o Arnoštu Lustigovi nedostatek informací, které by nám umožnily zjistit osud jeho lékařské živnosti po roce 1939. Víme pouze, že od 1. 12. 1938 pracoval pro Okresní zemědělskou nemocniční pojišťovnu. Po 15. 3. byl patrně z úřadu propuštěn.⁷⁹

V oblasti školství a osvěty tato perzekuční nařízení nejvíce postihla profesorku gymnázia Ludviku Taussigovou. Pro nacisty bylo zřejmě nepřijatelné, aby budoucí říšskou inteligenci vychovávala Židovka. Prof. Taussigová byla na základě výnosu ministerstva školství z 24. 4. 1939 odvolána ze své funkce a 1. 5. přeložena na dovolenou s čekatelným.⁸⁰ Pozn.: Když byl někdo přeložen na dovolenou s čekatelným, znamenalo to, že byl sice ze zaměstnání propuštěn, ale následující měsíc obdržel

⁷⁶ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 285.

⁷⁷ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1939*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 51.

⁷⁸ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1941*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 66.

⁷⁹ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792, s. 309.

⁸⁰ *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1938 - 1939*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1939, s. 14.

pracovní mzdu (finanční ohodnocení bylo stejné, jako by celý měsíc standardně pracoval). Zvláštností je, že učitelé a profesori byli oficiálně ze vzdělávacích ústavů propouštěni až po vydání nařízení ze 4. 7. 1939, zatímco prof. Taussigová byla propuštěna již o několik týdnů dříve. S nesrovnalostmi týkajícími se vyhlášení jednotlivých nařízení se setkáváme poměrně často, příčinou je, že téměř každé nařízení mělo i svou vlastní lokální podobu. V některých městech byli v organizaci protizidovské kampaně horlivější (např. Olomouc, České Budějovice, Jihlava, Brno, Moravská Ostrava, Frýdek Místek), jinde se naopak okresní úřady snažily zabránit rostoucímu útlaku a pronásledování. Až do transportu dle svědectví pamětníků prof. Taussigová vykonávala různé pomocné dělnické práce v okolí města.

Několika židovským lékařům a advokátům byla jejich pracovní činnost poté znovu obnovena, ale pouze v rámci židovské komunity. Počet lékařů a advokátů provozujících svou praxi nesměl však přesáhnout 2% z jejich celkového počtu. Další možnosti, jak neztratit své zaměstnání, byly tzv. prezidentské výjimky udělované prezidentem Dr. Emilem Háchou. Výjimku obdrželo velmi malé množství původních žadatelů. Ze sto devadesáti šesti žádajících lékařů bylo ministerstvem vnitra vybráno pouhých pět lékařů, mezi nimiž byl i významný lékař a profesor MUDr. Jan Levit pocházející z nedalekých Hořic v Podkrkonoší.⁸¹

Obchodnická činnost byla nejdříve ze všech jičínských Židů ukončena Ottu Goliathovi, a to již v březnu, krátce po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Důvodem pravděpodobně byl nejen jeho židovský původ, ale především jeho politická angažovanost v Komunistické straně.⁸²

Shrnutí: Již koncem roku 1939 jsou Židé vyloučeni z výkonu řady povolání. Nesměli pracovat ve státní správě, v soudnictví, ve školských a vědeckých institucích, v lékařství, v oblasti advokacie a žurnalistiky.

4.1.3 Postupné vyřazování Židů z veřejného a kulturního života města

Již od března 1939 začali na našem území nacisté uplatňovat protizidovskou politiku. V polovině března, rázem po obsazení Čech a Moravy, začaly být vydávány výnosy s protizidovskou tematikou. Zprvu se týkaly zásadních záležitostí, jako bylo propouštění Židů z některých povolání. V pozdější době nacisté ve spolupráci s Židovskou náboženskou obcí v Praze a protektorátní vládou vydávají malicherná nařízení (např. zákaz vstupu Židů do lesů a parků), jejichž cílem je vystupňovat neštěstí a ubohost židovského obyvatelstva.

Od 4. dubna, na základě nařízení místního okresního úřadu, byla zavedena povinná identifikace židovských obchodů, a to skrze dvojjazyčné papírové cedulky, na nichž byl nápis: *Židovský obchod: Jüdisches Geschäft*. Koncem března (24. 3.) se staly židovské obchody terčem přívrženců fašismu. Fašisté obchody pomalovali červenými a modrými trojúhelníky s nápisem Žid. Označení bylo každé ráno samotnými vlastníky obchodů smyto, ale i přesto byly skoro všude znát jeho stopy. Obchodník Fridrich vlastníci obchod na Husově třídě si dokonce svůj obchod označil cedulkou s nápisem:

⁸¹ KÁRNÝ, M. *Vyřazení Židů z veřejného života protektorátu a historie „čestného árijství“*. I. vydání. Praha: Nadace Tereziánská iniciativa a Academia, 1998, s. 65 – 74.

⁸² *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, s. 154.

Árijský obchod, důvodem pravděpodobně bylo jeho příjmení, které by mohlo zákazníky uvádět v omyl, že se jedná o obchod židovský.⁸³

Počátkem srpna 1939 (5. 8.) protektorátní vláda vydala výnos týkající se zákazu vstupu židovského obyvatelstva do všech hostinských provozoven v případě, že Židům není vyhrazena zvláštní místnost. V Jičíně tento výnos nabyl platnosti až 28. 8., kdy okresní úřad vydal oficiální nařízení, ve kterém Židům zakazoval pobývat v hotelech Praha, Paříž, Slavie, U Němců, Valdštejnův dvůr a v restauraci Sokolovna. V ostatních hostinských podnicích bylo nutné Židům vyhradit zvláštní místnost, která je oddělena od prostorů, kde pobývají ostatní hosté. V silách žádného hostinského podniku nebylo této podmínce vyhovět, proto na vstupních dveřích všech hotelů a hostinců byla umístěna cedule: *Židům vstup zakázán! Juden unzugänglich!*⁸⁴

Za několik dní po tomto nařízení následovala řada dalších omezení vůči Židům. 28. 8. vydal okresní úřad v Jičíně dle příkazu protektorátní vlády další nařízení týkající se úpravy styku mezi Židy a árijci. Dle nařízení musela být Židům v nemocnicích vyhrazena separátní oddělení, aby se tím předešlo kontaktu s árijci a ostatním obyvatelstvem. Dále se nařízení týkalo zákazu vstupu židovského obyvatelstva do veškerých kaváren, cukráren, koupališť, lázní, divadel, biografů a galerií.⁸⁵ Na období vydávání protizidovských opatření vzpomíná Miloš Pick - libáňský Žid, který jako jeden z mála libáňských Židů přežil holocaust, ve své vzpomínkové knize *Naděje se vzdát neumím*: „*Už nevím, v které době začaly různé zakazy pro Židy. Mne, jako kluka, se týkal hlavně zákaz chodit na koupaliště, pro všechny samozřejmě zákaz chodit do biografů, do hospody, do obchodu se smělo jen v určitých nákupních dobách, po osmé hodině večer se nesmělo vyjít z domu a nakonec jsme bez povolení nesměli opustit ani katastr obce. Ale to se z počátku moc nedodržovalo, já jsem dál chodil s kamarády veřejně na koupaliště a nikdo se to ještě neodvážil ani udat.*“⁸⁶

Dne 28. srpna dle znění úředního nařízení byli všichni Židé vyloučeni z tělocvičné jednoty Sokol. Dle výpovědi pamětníka Stanislava Hylmara bylo mezi sokolskými členy poměrně velké množství Židů. Konkrétní jména členů z řad židovské komunity uvádím na základě údajů na pamětní desce, která je umístěna na budově Sokola na Husově třídě: Vilém Bondy (společník firmy Koros v Jičíně), Arnošt Kareis (obchodník v Jičíně), MUDr. Arnošt Lustig (dětský lékař), Josef Polák (obchodník v Jičíně), prof. Ludvika Taussigová (profesorka Lepařova gymnázia). Všichni z výše uvedených zahynuli v průběhu II. světové války.

4.1.4 Zatýkání

Zatýkání v průběhu roku 1939 nebylo tak časté jako v pozdějších letech, většinou byli zatýkáni příslušníci odbojových skupin či komunističtí a demokratičtí političtí funkcionáři. Jedno z prvních zatčení proběhlo v Jičíně již 29. 3., kdy byl pro svou politickou činnost v sociálně demokratické straně na několik týdnů zatčen dlouholetý radní a jičínský obchodník Otto Goliath. Nicméně masivní zatýkání v rámci celého protektorátu proběhlo až 1. 9. Několik týdnů před samotným zatýkáním německá tajná státní policie obdržela od bezpečnostního úřadu příkaz sestavit seznamy politicky nespolehlivých lidí. Celkem se jednalo o 2000 osob, které byly transportovány do

⁸³ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1939*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 56.

⁸⁴ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1939*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 181.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ PICK, K. *Naděje se vzdát neumím*. I. vydání. Brno: Doplněk, 2010, s. 25. ISBN: 978-80-7239-248-3.

různých koncentračních táborů na území Říše.⁸⁷ Mezi zatčenými byl i komunistický aktivista Otto Goliath, který byl vězněn v Buchenwaldu, kde 20. 6. 1940 zahynul.⁸⁸

V polovině srpna byl za svoji aktivní politickou činnost v Komunistické straně gestapem zatčen František Goliath (mladší syn Otty Goliatha). František byl vězněn v koncentračním táboře Dachau (pozn.: koncentrační tábor byl založen již r. 1933, byl určený zvláště pro politické odpůrce), kde 30. 6. 1940 zemřel.⁸⁹

4.1.5 Soupis židovského majetku

V polovině roku 1939 se na okresních úřadech objevují úřední formuláře na soupis židovského vlastnictví. Impuls k sepsání židovského majetku vzešel z nutnosti budoucí arizace. Nejprve byl vytvořen formulář na registraci lesních a zemědělských pozemků, protektorátní vláda dala na jeho vyplnění okresním úřadům lhůtu do 31. 7. 1939. Pak následoval soupis domovního majetku; obchodních, živnostenských, průmyslových a jiných provozoven, konečná verze měla být vyhotovena nejpozději do poloviny listopadu 1939. Dále pak Židé museli u Národní banky přihlásit veškeré předměty ze zlata, platiny, stříbra a drahokamy a perly.

4.2 Jičínští Židé v roce 1940

4.2.1 Počátky arizace židovského majetku a veřejné správy

„*Od 30. 4. 1940 budeme i u nás podle vzoru Říše definitivně zbaveni židovského vlivu v obchodě. Protože Židé neuznali za vhodné prodat své podniky árijcům, započne vyřazování Židů z hospodářského života*“.⁹⁰ Toto je první zmínka v městské kronice datovaná k 30. 4., která se zmiňuje o počátcích podstoupení židovských živností árijcům. Nicméně s počátky arizace židovských podniků se setkáváme již v polovině roku 1939, kdy je vydáno nařízení požadující kompletní soupis židovského majetku (movitého i nemovitého). Roku 1940 však arizačních nařízení přibývá. K soupisům majetku se přidává požadavek na soupis všech cenných papírů (směnky, šeky, záruční listy, obilné zástavné listy...). V nařízení na soupis židovského majetku se objevuje ironická poznámka, že každý, kdo má zájem o zapsání svého majetku, se má na příslušném okresním úřadě dostavit pro formulář s poučením, jehož cena je 4,30 Kč.⁹¹ 10. 2. byli Židé vyloučeni ze správy obchodů s textilním zbožím, koženou galanterií a obuví.⁹² V Jičíně byly obchody s tímto sortimentem zastoupeny nejčastěji, dle informací z obchodních adresářů zde bylo pět galanterních obchodů (obchod Pauliny Breitenfeldové, Otty Goliatha, Viktora Hahna a Bedřicha Ornsteina).⁹³ Obchod Otty Goliatha byl uzavřen již koncem března 1939, když byl Otto poprvé zatčen. Ne všechny židovské obchody byly ale vždy uzavřeny, často se stávalo, že za předpokladu jejich ústřední role v zásobování obyvatelstva obchody nadále fungovaly, ale pod vedením árijského důvěrníka. Zájem o funkci arizátora obchodu byl značný, získání místa

⁸⁷ DIVIŠOVÁ, J. *Vzestup a pád K. H. Franka, aneb, Příběh pilného knihkupce*. I. vydání. Praha: Ve spolupráci s nakladatelstvím Antonín Baroň - Bondy vydalo nakladatelství BVD, 2010, s. 43. ISBN: 978-80-87090-26-8.

⁸⁸ *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, s. 154.

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1940*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 22.

⁹¹ SOKA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, pokuty, přestupky – *Vyhláška – přihlášení veškerého židovského majetku*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.

⁹² PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 115. ISBN: 978-80-87284-19-3.

⁹³ Rešerší z: KUDRNÁČ, V. *Úplný adresář a popis politického okresu jičínského: okresy a města: Jičín, Libáň, Nová Paka, Sobotka a veškeré politické obce a osady*. Turnov: 1900, s. 278.

důvěrníka bylo zároveň příslibem získání podniku do vlastnictví.⁹⁴ Ve fondech okresního úřadu města Jičín se několik takových žádostí o arizátorství dochovalo. Níže je uvedena ukázka žádosti o udělení židovského obchodu ze dne 5. 3. 1940: „*Já podepsaný Jan Jandourek, jsem 29letý, vyučení v obchodu se střížným zbožím, mám absolvovanou dlouholetou praxi jako obchodní příručí u několika firem v Praze, v Německém Brodě, v Jičíně posledně u firmy Králíček, kde jsem byl jako obchodní vedoucí. (...) Dovolují si tímto vznést laskavou žádost na tamní úřad o povolení převzetí židovského obchodu firmy O. Goliath v Jičíně, Masarykovo náměstí. (...) Cenu kupní stanovenou a dohodnutou jsem ochoten složit celou při převzetí zmíněného obchodu. (...) Zároveň tímto prohlašuji na místě přísahy ve smyslu nařízení říšského protektora z 21. 6. 1939 a prováděcího výnosu říšského protektora z 8. 12. 1939, že nejsem Židem.*“⁹⁵

Jako příklad úplného zrušení židovské firmy nám poslouží likvidace zasílatelství Bohumila Picka s pobočkou v Lepařově ulici v Jičíně. Firma byla zrušena ke dni 21. 11. V kronice se objevuje zmínka, že obec z inventáře zrušené firmy zakoupila pro vlastní potřebu 50 kg ovsa a 11q ovesné slámy.⁹⁶ Za necelý měsíc (9. 12.) po zrušení živnosti B. Picka byl i František Ornstein nucen opustit svůj obchod, do něhož byl povolán jako opatrovník = Treuhänder Václav Vaníček.⁹⁷

Povinností všech státních a veřejných zaměstnanců bylo co v nejbližší době předložit prohlášení o rodovém původu. S výše uvedeným nařízením souvisí propuštění židovského úředníka Julia Janowitze. Julius byl ze své funkce referenta elektrovodní sítě odvolán k 24. 6.

Židé se často v souvislosti se ztrátou zaměstnání ocitali ve špatné finanční situaci, nařízením o zaopatřovacích a odpočivných platech ze dne 7. 11. byly platy Židům sníženy na maximální částku 50 000 Kč za rok. Počátkem roku 1940 vyšlo další nařízení nařizující zákaz vyplácení peněz ve prospěch Židů jinou cestou, než skrze tzv. vázané účty u Poštovní spořitelny. Pracovníci Poštovní spořitelny byli dostatečně poučeni o tom, že po každém zákazníkovi musí požadovat občanskou legitimaci, na základě níž rozpoznají, zda se jedná o Žida či árijce (pozn.: Židé měli v legitimaci označení J). Židé mohli ze svých vázaných účtů vybírat pouze 1500 Kč týdně na celou rodinu. Vyšší obnos mohli od Poštovní spořitelny obdržet pouze s písemným souhlasem ministerstva financí, anebo pokud se jednalo o konkrétní výdaje, které bylo možno prokázat platebním dokladem, tak stačilo předložit doklad pracovníkům spořitelny.⁹⁸

4.2.2 Protižidovská omezení uplatňovaná ve školství

Židé byli ze vzdělávacích ústavů vylučováni již od 15. 3. 1939. Od 15. 3. platilo totiž nařízení zakazující Židům studovat na německých vysokých školách. Od 12. 7. 1939 jsou Židé vylučováni i ze studia na německých obecných a středních školách. Situace není tak kritická až do té doby, než je výnosem ministerstva školství a kultury

⁹⁴ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 58 - 62. ISBN: 978-80-87284-19-3.

⁹⁵ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Povolení o převzetí židovského obchodu firmy O. Goliath v Jičíně*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.

⁹⁶ SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1940*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 148.

⁹⁷ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Návrh na jmenování „Treuhänder“ v židovských obchodech odpadky*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.

⁹⁸ SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Platy ve prospěch Židů*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.

ze 7. 8. 1940 zakázáno přijímání Židů do všech veřejných nežidovských škol s českým vyučovacím jazykem.⁹⁹ Ve výroční zprávě Lepařova gymnázia ze školního roku 1946 – 1947 se objevuje informace, že během dvou školních roků (1941- 1942, 1943 – 1944) bylo ze školy vyloučeno celkem 68 studentů, kteří buď byli vyloučeni z rasových důvodů, nebo byli odveleni na nucené práce do Říše.¹⁰⁰ Kromě ilegálního vzdělávání se po roce 1940 stala jediným centrem vzdělávání židovské mládeže židovská škola v Jáchymově ulici v Praze. Pamětnice Dagmar Lieblová, roz. Fantlová na období, kdy nesměla chodit do školy, vzpomíná takto: „*Mě se ze všech židovských opatření nejvíce dotklo to, že jsem nemohla chodit do školy. To bylo zrovna v době, když jsem skončila 5. třídu. Předtím se o tom v rodině hodně mluvilo, co dál, jestli budu chodit do gymnázia nebo do měšťanky. No já bych tehdy hodně ráda šla do gymnázia, ale rodiče rozhodli, že v té době je měšťanka jaksi užitečnější... No bylo to jedno, protože o prázdninách vyšlo nařízení, že židovské děti nesmějí chodit do školy. No tak už jsem nešla ani tam, ani jinam. My jsme se ale samozřejmě učily doma, rodiče našli nějakou paní učitelku, která k nám nějakou dobu docházela. Ve třídě jsme byla dvě židovská děvčata. S tou Haničkou Heimovou jsem do školy chodila již od první třídy a také na náboženství jsme spolu chodily, ale nijak zvlášť jsme se spolu nekamradily, až za války jsme se spřátelily, protože jsme jiné kamarádky neměly.*“¹⁰¹

Shrnutí: Protižidovských zákazů byla během roku 1940 vydána celá řada, s některými se bohužel v regionálních archivních materiálech nesetkáváme, protože existovala i nařízení, která byla ryze lokálního charakteru. Mezi proslulá nařízení vydaná v tomto roce patří: zákaz používání telefonních budek, zákaz přístupu do parků a veřejných zahrad, zákaz přístupu na parníky, Židé smějí jezdit v tramvaji jen na přední plošině posledního vozu, zákaz výdeje šatek a poukazů na oblečení, zákaz přístupu do ulic v okolí burzy ve dnech, kdy je otevřena.¹⁰²

4.3 Jičínští Židé v roce 1941

4.3.1 Protižidovská opatření v roce 1941

V tomto roce přibyla řada omezení vůči židovskému obyvatelstvu. Již v polovině minulého roku byla pro Židy stanovena nákupní doba od 10:30 – 13:00 hodin. Nákupní doba pro ně byla závazná, pokud by došlo k jejímu porušení, hrozily by trestní sankce od 10 do 5000 Kč, nebo trest žaláře od 12 hodin do 14 dnů. Nicméně po několika měsících se zjišťuje, že nákupní doba je pro Židy výhodná, jelikož je v dopoledních hodinách a v obchodech je v těchto hodinách zboží vždycky dostatek. Na začátku roku 1941 (14. 2.), proto dochází k jejímu přesunutí na hodiny odpolední, a to od 15:00 do 17:00 hodin, kdy už v obchodech většinou veškeré zboží bylo vykoupeno.¹⁰³ V souvislosti s omezenou nákupní dobou vznikla také omezená návštěvní doba peněžních ústavů, a to od 8:00 do 9:00 hodin. Nařízení nabylo v Jičíně platnosti již 27. 3.¹⁰⁴ Dalším, o něco méně závažným zákazem, byl zákaz rybaření, o kterém se ve

⁹⁹ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 148. ISBN: 978-80-87284-19-3.

¹⁰⁰ *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1946 – 1947*. I. vydání. Jičín: nákladem gymnasia, 1947, s. 7.

¹⁰¹ *Velké štěstí v době velkého neštěstí* – dle vzpomínek pamětnice Dagmar Lieblové ze dne 4. 7. 2014.

Osobní archiv autorky.

¹⁰² MAKAROVA, E. *Pevnost nad propastí. Já, děčko bloudící? Děti a učitelé v terezínském ghettu 1941 – 1945*. I. vydání. Praha: Bergman, 2009, s. 19 - 21. ISBN: 978-80-904207-2-4.

¹⁰³ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1941*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 21.

¹⁰⁴ SOKA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Platy ve prospěch Židů*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.

své knize Smrt krásných srnců zmiňuje i Ota Pavel. Povinností Židů bylo nejpozději do 7 dnů od vyhlášení nařízení odevzdat okresnímu úřadu dosud platné rybářské lístky a veškerá rybářská náčiní.¹⁰⁵

V říjnu byli Židé vyloučeni z odběru ovoce, zeleniny, marmelád, sýrů, cukrovinek, ryb, drůbeže a zvěřiny. Potravinové lístky byly většinou označeny písmenem J. Nejen, že Židé byli postupně vyloučeni ze společenského a hospodářského života, ale v tento rok i ze svého života náboženského. Všechny synagogy byly pro náboženské účely oficiálně uzavřeny.

Nejzávažnějším nařízením, které řada Židů vnímala potupně, se stalo nařízení o označení Židů z 1. 9. Nařízení bylo vydané na základě nařízení o policejních nařízeních říšských ministrů a nařízení o zákonodárném právu v protektorátu. Nařízení stanovovalo, že Židé, kteří dovršili stáří šesti let, musí se na veřejnosti objevovat pouze s označením, jímž má být židovská (Davidova) hvězda. Nařízení dále stanovovala, že hvězda musí být umístěna na levé straně oděvu (v hrudní části) a musí být důkladně přišita. Cílem tohoto nařízení bylo viditelným způsobem oddělit židovské obyvatelstvo od árijců. Součástí tohoto nařízení byla i další dílčí nařízení, která Židům zakazovala bez povolení policie opustit katastr obce. Židé dále nesměli nosit řády, čestné a jiné odznaky.¹⁰⁶ V regionální publikaci Odboj na Jičínsku (II. díl) se objevuje zmínka o jisté Marii Janatové, roz. Polákové, která údajně z důvodu, že odmítala nosit židovskou hvězdu, byla 26. 1. 1941 zatčena, za patnáct dní propuštěna a koncem ledna 1945 byla transportována do Terezína. Holocaust sice přežila, ale krátce po válce zemřela.¹⁰⁷ Miloš Pick ve své knize: Naděje se vzdát neumím vzpomíná na toto období a na jeho pozadí líčí příběh nebojácného libáňského studenta Karla Randáka: „*Ještě než byly hvězdy, jenom se hromadily zákazy, ale zejména pak, když se musely nosit hvězdy, tak se zužoval kroužek lidí, kteří se odvážili mrknout, alespoň odpovědět na pozdrav. Většina lidí radši přešla na druhý chodník, aby se tomuto neříziku vyhnula. Lidé se hrozně báli, a přitom tohle asi nebyla věc, za kterou by Němci zavírali. Byl tam jeden student, Karel Randák, který začal úplně provokativně zdravit Židy, a to nejen přes ulici, ale doslova přes celé náměstí. Vzpomínám si, jak jsem jednou šel se starým pánem, panem Hellerem – stařečkem, hrbáčkem, zosobněná bezmocnost – na jedné straně náměstí, na druhé straně náměstí šel Karel Randák a jako obvykle smeknul až k zemi a křičel: „Poklona uctívá, pane Hellere.“ Vidím, jak se panu Hellerovi dojetím třese ruka, div mu z ní klobouk nevypadne, slzy v očích a říká: „Proboha, vyřídíte tomu mládenci, že si ho strašně vážím, ale ať tohle už nedělá, ať si neublíží.“¹⁰⁸*

4.3.2 Pracovní nasazení Židů

Podmínky pracovního nasazení židovského obyvatelstva byly obsahem výnosu ze dne 23. 1. 1941. Pracovní činnost byla organizována pracovními úřady a byla povinná pro všechny bez rozdílu věku; pouze gravidní ženy (od 6. měsíce těhotenství) a matky dětí do patnácti let byly z příkázání k práci vyloučeny. Ostatní ženy, nespádající ani do jedné již zmíněné kategorie, vykonávaly zpravidla ženské práce. Muži nejčastěji pracovali ve větších skupinách oddělení od ostatních nežidovských pracovníků. Vykonávali práce všeho druhu, většinou se jednalo o stavební či výkopové práce, které

¹⁰⁵ Hlas našeho venkova, roč. 22, 1941, č. 8, 28. 2., s. 4.

¹⁰⁶ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 205 - 206. ISBN: 978-80-87284-19-3.

¹⁰⁷ *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, s. 50.

¹⁰⁸ PICK, K. *Naděje se vzdát neumím*. I. vydání. Brno: Doplněk, 2010, s. 26. ISBN: 978-80-7239-248-3.

z důvodu jejich namáhavosti nechtěl nikdo vykonávat (např. stavba silnic, železnic, zemní práce, zakládání a úprava parků, zahrad, práce v průmyslových podnicích...).¹⁰⁹ Informací o nucených pracovních činnostech jičínských Židů se nám dochovalo pramálo. Víme pouze, že skupina cca 12 mladých židovských mužů v jarních, letních a podzimních měsících roku 1942 pracovala na úpravě lipové aleje (pozn.: Lipová alej se nachází podél hlavní cesty z Jičína do Valdic). O této nucené pracovní aktivitě se objevuje pouze jedna zmínka v kronice města ze dne 15. 6. 1942: „*Usneseno zostriti dohled nad pracovní skupinou Židů, kteří na úpravě lipového stromořadí pracují nedbale a většinu času stojí.*“¹¹⁰ Nejcenějším artefaktem, který nám po jičínské židovské komunitě zůstal, je jejich poslední společná fotografie pořízená právě v období jejich pracovní činnosti v Lipách. Pamětník Stanislav Hylmar si vzpomíná, že vždy, když se Židé vraceli z práce, byli vinou chemických postřiků celí zelení.

Prof. Mencl se během svých vzpomínek na prof. Taussigovou také zmínil o tom, že spolu se svými kamarády v roce 1941 každý den vídal na cestě k Vokšicím pracovní skupinu Židů s lopatami a krumpáči, mezi nimi byla i nebohá paní profesorka, se kterou se pokaždé rozdělili o své nedojedené zbytky školních svačín.¹¹¹

Další protižidovská opatření vydaná během roku 1941 se týkala zákazu návštěvy holičů mimo vyhrazenou dobu od 6 do 10 hodin, zákazu přístupu do sbírek muzeí, výstav a knihoven, zákazu výdeje luštěnin a cibule a zákazu používání autobusů a vlaků (výjimka mohla být udělena pouze na písemné požádání).¹¹²

4.4 Jičínští Židé v roce 1942

O událostech, které se odehrály v průběhu roku 1942, se kronika a další dochované archivní materiály zmiňují velice stroze, tudíž nám chybí jakákoliv představa o životní situaci jičínského židovského obyvatelstva.

4.4.1 Protižidovská opatření

V týdeníku Hlas našeho venkova se počátkem ledna 1942 objevuje výzva s názvem: *České noviny nepatří do židovských rukou*. Výzva, jak již titulek napovídá, byla určena židovským spoluobčanům. Upozorňovala je na to, že nejpozději do konce měsíce ledna bude s nimi ukončena smlouva o dodávání tiskovin.¹¹³ Další opatření se týkala zákazu výdeje česneku a vepřového masa, zákazu prodeje výrobků z kůže, zákazu návštěvy holičských podniků, zákazu jízdy v tramvaji od soboty 15:00 do pondělí 1:00 (výjimka platila pouze pro pracující).¹¹⁴

4.4.2 Zatýkaní

17. září 1942 byla Arnoštka Goliathová spolu s dalšími stoupenci KSČ a odpůrci nacismu zatčena a internována v táboře ve Svatobořicích u Kyjova na jižní Moravě.¹¹⁵ I

¹⁰⁹ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 153 - 157. ISBN: 978-80-87284-19-3.

¹¹⁰ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1942*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 55.

¹¹¹ *Jičínské gymnázium 1624 – 1999: almanach k 375. výročí*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnázia, 1999, s. 93.

¹¹² MAKAROVA, E. *Pevnost nad propastí. Já, děcko bloudící? Děti a učitelé v terezínském ghettu 1941 – 1945*. I. vydání. Praha: Bergman, 2009, s. 19 - 21. ISBN: 978-80-904207-2-4.

¹¹³ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1942*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 6.

¹¹⁴ MAKAROVA, E. *Pevnost nad propastí. Já, děcko bloudící? Děti a učitelé v terezínském ghettu 1941 – 1945*. I. vydání. Praha: Bergman, 2009, s. 19 - 21. ISBN: 978-80-904207-2-4.

¹¹⁵ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1942*, kn. č. 264, inv. č. 793, s. 79.

přestože byl tábor ve správě ministerstva vnitra a pod dohledem českých četníků, životní podmínky byly neúnosné. Po válce jedna z bývalých vězenkyň tohoto tábora vydává svá svědectví, kde popisuje nelidské podmínky, ve kterých se dennodenně museli ocitat: „*Abychom stále nemysleli na jídlo, pořádá Punťa (přezdívka pro vedoucího tábora A. Kaisera) raporty, které jsou klasickým obrázkem německé sprostoty a vulgarity. Řve na nich tak, že kolemjdoucí povozy zastavují a lidé zděšeně naslouchají, co se děje. Zavedl tedy raporty noční. Hlavně pro ženy. Pod noční oblohou se dá ledacos říci, co by ve dne i gestapákovi působilo rozpaky. Jindy si vymyslí generální úklid. Taháme slavníky sem tam, zvracíme dušení chlorovým vápnem a potácíme se v horečkách z nastuzení. Plejeme podzimní trávu, překopáváme tolikrát obrácenou ornici, zametáme, pro všechny je zkrátka dost práce, aby nezlenivěli.*“¹¹⁶ A. Goliathová byla ve Svatobořicích do ledna 1943, kdy byla spolu s ostatními jičínskými Židy (16. 1.) transportována z Mladé Boleslavi do Terezína a Osvětimi, kde zahynula v plynové komoře.

4. 5 Konec jičínské židovské komunity

Rok 1943 je pro židovskou komunitu rokem posledním. Ten, kdo nebyl zatčen během války, byl 10. 1. osobními vlaky transportován na shromaždiště v Mladé Boleslavi. Tehdy nikdo z transportovaných netušil, kam jedou a co je tam vlastně čeká. Nikdo si tehdy nepřipouštěl, že se již třeba nevrátí. Ani Karel Pick, tehdy tříadvacetiletý mladík, si žádná rizika transportu nepřipouštěl, když si u spřátelené rodiny Tichánkových uschoval svoji kytaru a rodinné album s idejí, že si věci po skončení války vyzvedne. Dochovanému albu až do 50. let minulého století nikdo nevěnoval větší pozornosti, povalovalo se na půdě jednoho domu v Havlíčkově ulici v Jičíně a až po smrti svého bratra ho paní Tichánková objevila a rozhodla se ho věnovat Stanislavu Hylmarovi, kterého jako jediného na snímku poznala. Fotoalbum je dnes jediným němým svědkem, který nám podstatně napomáhá ve výzkumu a charakteristice poslední židovské komunity.¹¹⁷

4.5.1 Ne všichni se báli aneb příběh hrdinství pekaře Šmejce

Pekař Čeněk Šmejce bydlel a zároveň měl obchod v Židovské ulici hned vedle domu židovské rodiny Hahnových. V temné době, kdy se jičínská Židé chystali na transport do Terezína, rodina Hahnových požádala svého dlouholetého souseda Č. Šmejce, zda by jim nezapekl do chleba rodinné zlato. Pekař, i přestože si byl vědom následků, které by tento čin mohl mít, neváhal a rozhodl se, že rodině pomůže. Nicméně na zlato zapečené v chlebu se, za dosud neznámých okolností, nakonec přišlo.¹¹⁸ Čeněk Šmejce byl den před odjezdem židovského transportu (9. 1.) zatčen. Zbytek života strávil v Osvětimi, kde 7. 6. 1944 byl v rámci likvidace Rodinného tábora terezínských vězňů zavražděn v plynové komoře.¹¹⁹ Myslím si, že hrdinský čin Čenka Šmejce je důkazem toho, že v pohnuté době II. světové války nebyl každý jen ustrašený, ale našli se i tací, kteří byli ochotni i za cenu ztráty svého života pomoci. Za to, že nám tento příběh

¹¹⁶ *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, s. 80 – 81.

¹¹⁷ *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 10. 9. 2014. Osobní archiv autorky.

¹¹⁸ *V jičínské synagoze plály svíčky za zavražděné židovské spoluobčany*, [online], [cit. dne 29. 12. 2014], dostupné z <http://www.jicinskozpravy.cz/zpravy/2010/1/45-v-jicinske-synagoze-plaly-svicky-za-zavrazdene-zidovske-spoluobcany.htm>.

¹¹⁹ MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, s. 378.

odvahy a sousedského přátelství úplně nevytizel z naší regionální paměti, vděčíme pamětníku a čestnému občanu města Jičína Stanislavu Hylmarovi.

4.5.2 Bytové podmínky

Židovské byty měly v procesu řešení židovské otázky významné postavení. Na řadě míst byli hned po 15. 3. Židé ze svých bytů vystěhováváni a sestěhováni spolu s ostatními rodinami do jednoho bytu či domku. Podobného osudu se dočkala i hořická židovská komunita. V polovině června Oberlandrat v Hradci Králové ve spolupráci s hořickým gestapem vydal nařízení ke zřízení městského ghetta, kde mají být koncentrováni všichni Židé. Ghettem se stal objekt bývalé tkalcovny Hirsch v Karlově ulici. Objekt však nebyl velký natolik, aby se do něho mohly nastěhovat všechny rodiny, proto byly zřízeny pobočky ghetta v bývalé židovské škole a v budově zrušené firmy Munk. Ghetto bylo od počátku své existence až do květnových dnů roku 1945 pod kontrolou německé stráže.¹²⁰

V Jičíně naštěstí ke zřízení žádného ghetta nedošlo, nicméně Židé byli samozřejmě postupně sestěhováni do společných bytů. Bohužel informace o tom, s kým jaké rodiny žily, se nám nedochovaly. Několik rodin bylo dokonce internováno ve vile Neumannových v nedaleké Sobotce, mezi nimi byla i rodina Fischerových. Arthura Fischera nacisté připravili o jeho továrnu a až do transportu byl v Sobotce zaměstnán jako zemědělský dělník. Syn Josef měl již zajištěné všechny potřebné záležitosti k emigraci do Velké Británie, nakonec se však rozhodl, že zůstane doma s rodiči, ať se děje cokoliv.¹²¹

4.5.3 Transport do Terezína

10. 1. 1943 odjelo z jičínského nádraží 88 – 89 Židů na shromaždiště do Mladé Boleslavi, kde byli koncentrováni Židé z oblastí spadajících pod správu Mladé Boleslavi. S sebou si mohli vzít pouze zavazadla o hmotnosti padesáti kg, veškerý majetek (nábytek a umělecké předměty) museli zanechat ve svých bytech.¹²² Byty jim byly zabaveny již na shromaždišti, kde každá rodina musela Expozituře židovské náboženské obce odevzdat klíče od bytu. Klíče následně byly označeny registračním číslem té osoby, která klíč odevzdala. Všechny klíče byly následně předány zvláštnímu oddělení Židovské náboženské obce Treuhandstelle, které je uspořádalo do svazků dle jednotlivých transportů. Klíče v tomto oddělení zůstávaly až do doby, než byl byt ohodnocen a vyklizen, poté byly předány Ústředně pro židovské vystěhovalectví, která je dala k dispozici přímo bytovému úřadu NSDAP. Každý byt prošel tzv. klasifikační kontrolou, během níž došlo k inventarizaci všech předmětů a movitostí. Po dokončení evidence byl byt uzavřen a zapečetěn pečeti Treuhandstelle.¹²³

Nábytek z židovských bytů v Jičíně byl uskladněn na různých místech ve městě - v tržnici nábytku na Husově třídě, v budově zámku, v hostinci u Žďánských na Novém městě, v kolně u Guthů, v kolně hostince č. p. 33 na Husově třídě a ve skladišti firmy Knotek. Většina bytů, i přes velkou bytovou krizi, kterou bylo město koncem války

¹²⁰ *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, s. 147 - 148.

¹²¹ PAŘÍK, A. *Zapomenutý malíř*. ROŠ CHODEŠ. 2009, roč. 71, č. 6, s. 11.

Srov. *Ze vzpomínek na židovské kamarády* – dle ústního vyprávění pamětníka Stanislava Hylmara z 5. 12. 2014. Osobní archiv autorky.

¹²² SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1943*, kn. č. 265, inv. č. 794, s. 17 – 18.

¹²³ PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, s. 132 - 134. ISBN: 978-80-87284-19-3.

postiženo, zůstala až do konce války prázdná, nicméně majetek byl většinou odkoupen Němci za směšně nízké částky – např. starší křídlo bylo prodáno za 1500 Kč.¹²⁴

Ještě před samotným odjezdem bylo všech devětaosmdesát Židů ve čtyři hodiny ráno shromážděno v domě Emilie Fišlové na rohu Havlíčkovy ulice.¹²⁵ Poté ještě za tmy se odebrali se svými padesátikilogramovými zavazadly na nádraží, odkud se většina vydala na cestu, která neznala návratu. V Mladé Boleslavi strávili několik dní na hradě na Staroměstském náměstí a poté byli dvěma transporty odvezeni do Terezína. Z Mladé Boleslavi byly vypraveny celkem dva transporty, a to tři dny po sobě. 13. 1. z Mladé Boleslavi odjížděl transport CL, jímž do Terezína bylo deportováno celkem 550 osob, z nichž jich přežilo pouze 27. Tímto transportem byla deportována většina jičínských Židů. O tři dny později 16. 1. Mladou Boleslav opustil v pořadí druhý transport, který nesl označení CM, z tohoto transportu věznění přežilo pouze 20 osob. Z jičínských Židů v tomto transportu byla rodina Hönigsfeldových, dále pak Emilie Fišlová, Arnoštka Goliathová a Karel Kohn.¹²⁶ Na tyto transporty vzpomíná Jiří Munk (jeden z jejich přeživších): „*My jsme jeli do Terezína v lednu roku 1943, ještě normálně vlakem přes Mladou Boleslav, kde bylo shromaždiště na mladoboleslavském hradě. Z vlaku mám zážitek, když jsme jeli lokálkou z Brandýsa s hvězdou, ruksaky a kufry, že jsem si i jako dítě všiml, že někteří lidé se nám smějí.*“ Většina těch, co do Terezína dorazila v těchto transportech, byla téměř obratem posílána na Východ (= označení pro oblasti Polska, Ukrajiny a dalších oblastí na východě, kde se vyskytovaly nacistické koncentrační tábory), do Osvětimi. Z obou transportů uskutečněných na Východ ve dnech 20. a 23. 1. přežilo z celkového počtu 4009 osob pouze 6 osob, z toho nikdo z jičínských Židů. Seznam jičínských obětí holocaustu naleznete v příloze č. 1. V Terezíně zůstaly pouze osoby v důchodovém věku (hranicí byl rok narození 1878, nicméně setkáváme se i s případy, kdy osoba narozená roku 1870 byla poslána na Východ). Do transportu na Východ díky pokročilému věku nebyli zařazeni: Paulina Breitenfeldová, manželé Ornsteinovi, Alfréd Weil, Marie Picková a Hynek Polák. Kromě Marie Pickové, Hynka Poláka a manželů Ornsteinových se však Alfréd ani Paulina osvobození nedožili.¹²⁷

4.5.4 Jičínský přeživší holocaust

Holocaust přežilo celkem asi deset jičínských Židů, s tím, že v tomto počtu jsou zahrnuti i míšenci, kteří mnohdy do Terezína a jiných internačních táborů byli transportováni až ke konci války, tudíž měli velkou šanci na její přežití. Jičínský Židé přežili vesměs díky tomu, že nebyli transportováni na Východ a po celou válku zůstali v poměrně klidném a bezpečném prostředí terezínského ghetta. I přestože někteří Židé věznění přežili, mnohdy se stávalo, že umírali brzy po válce na jeho zdravotní následky. Marie Picková a Olga Ornsteinová zemřely během dvou let od konce války. Naopak další přeživší Hynek Polák se dožil požeňnaných 96 let.

¹²⁴ SOKA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1944*, kn. č. 265, inv. č. 794, s. 94 – 95.

¹²⁵ JANKŮ, R. Materiály zpracované pro účely projektu Stolpersteine.

¹²⁶ KÁRNÝ, M. *Terezínská pamětní kniha: židovské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy 1941 – 1945*. I. vydání. Praha: Melantrich, 1995, s. 1111 – 1127. ISBN: 80-7023-225-0.

¹²⁷ *Databáze obětí*, [online], [cit. dne 30. 12. 2014], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims>.

Závěr

Během holocaustu bylo zavražděno přes šest miliónů Židů, v tomto počtu je zahrnuto i 89 našich jičínských Židů, ale i přesto o nich téměř nikdo neví. Myslím si, že v historii je velice důležité připomínat osudy obyčejných lidí, i když se to mnohdy s ohledem k národním dějinám zdá poněkud malicherné, i přesto je to nepředstavitelně důležité, protože obyčejné lidské osudy jsou právě tím, co se významně podílí na spoluutváření dějin národních.

V jičínské židovské komunitě byla řada nadaných lidí, jejichž předčasné ukončení života jim nedovolilo stát se slavnými. Ráda bych zde zmínila nadanou sportovkyni Annu Kantorovou, jejíž osobnost nám stále zůstává zahalena tajemstvím, dále pak úspěšného lékaře Arnošta Lustiga, věčně kritizujícího politika Otto Goliatha a dnes téměř zapomenutého malíře Arthura Fischera. Bez obětavé spolupráce pamětníků a jejich subjektivních vzpomínek bych neměla šanci popsat tyto lidi jako celistvé osobnosti. Pokud jsem v práci výklad nějaké osobnosti opomenula, tak to rozhodně není proto, že bych danou osobnost uvést nechtěla, ale že o ní nemám dostatek podstatných informací, v nejhorším případě informace žádné. Je velice překvapivé, kolik talentovaných lidí se najde v tak malé komunitě, jakou židovská komunita v Jičíně bezpochyby byla.

Válečné období se v Jičíně neobešlo bez protižidovského útlaku, represí, každodenního zatýkání a kolaborace. Na druhou stranu se však našla i hrstka těch, kteří se i přes ohrožení svých vlastních životů rozhodli pomáhat. Na tomto místě si připomeňme odvážný čin pekaře Čenka Šmejce, který několik dní před transportem zapekl židovské rodině do chleba rodinné zlato. Vyvrcholením nacistické perzekuce byl odjezd 89 Židů z jičínského nádraží na shromaždiště do Mladé Boleslavi, odkud po několika dnech byli všichni deportováni do terezínského ghetta a následně do vyhlazovacích táborů na Východě. Po válce se vrátil jen zlomek těch, kteří v lednu 1943 Jičín opustili, a to Marie Picková, Hynek Polák, Olga a Bedřich Ornsteinovi. Většina z přeživších však zemřela nedlouho po válce.

V této fázi výzkumu si uvědomuji, že studie je teprve na samém počátku, vím, že práce má některé nedostatky, ale bohužel archivní zdroje jsou v tomto ohledu mnohdy strohé a rozporuplné. Hluboce doufám, že se mi jednou podaří poskládat mozaiku poslední židovské komunity do zdárné podoby a tak zvěstovat osudy těch, jejichž životy skončily za bránami nacistických koncentračních táborů.

V bádání na toto téma hodlám i nadále pokračovat. V nadcházejícím čase bych se chtěla zaměřit na spolkovou činnost Židů, na činnost židovské náboženské obce a ve spolupráci s pamětníky bych chtěla vytvořit výstavu dobových fotografií a dokumentů. Dále také plánuji se obrátit na pamětnici Evu Liškovou, která je poslední žijící vnučkou Hynka Poláka. V neposlední řadě plánuji navštívit archiv Židovského muzea v Praze, kde by se měly nacházet fondy Židovské náboženské obce v Jičíně s časovým rozsahem let 1785 – 1940. Předpokládám, že ze studia fondů židovské obce získám nejen lepší přehled o její činnosti a jednotlivých členem, ale také o její pravé funkci v životě Židů 20. století. Archiv jsem bohužel z důvodu jeho dlouhodobého uzavření nemohla navštívit dříve.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

Archivní prameny

- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1929 - 1930*, kn. č. 259, inv. č. 788.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1931 - 1932*, kn. č. 260, inv. č. 789.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1933 - 1934*, kn. č. 261, inv. č. 790.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1935 - 1936*, kn. č. 262, inv. č. 791.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1937 - 1938*, kn. č. 263, inv. č. 792.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1939 - 1942*, kn. č. 264, inv. č. 793.
- SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, *Kronika města Jičína 1943 - 1946*, kn. č. 265, inv. č. 794.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, seznamy spolků – *Soupis všech židovských spolků a svazů*, kt. č. 1435, inv. č. 2363.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Normálie, statistika - *Obecní seznam domovců k roku 1938*, kt. č. 1239, inv. č. 2302.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, pokuty, přestupky – *Vyhláška – přihlášení veškerého židovského majetku*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Povolení o převzetí židovského obchodu firmy O. Goliath v Jičíně*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Návrh na jmenování „Treuhand“ v židovských obchodech odpadky*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.
- SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Oběžníky, vyhlášky, statistika – *Platy ve prospěch Židů*, kt. č. 1345, inv. č. 2357.
- Regionální muzeum a galerie v Jičíně – *sběrka fotografií: fotografie obchodu Karla Hahna a fotografie synagogy*.
- RODR, J. *Karel Goliath Gorovský (1901 – 1985) a jeho stopy*, strojopis. SOkA Jičín, Soudobá dokumentace okresu Jičín, jiné rukopisy, kt. č. 14, sign. V/6 – 110, 22 s.

Sekundární zdroje

Ústní prameny

- *Vzpomínky na židovské kamarády*. Ústní vyprávění Stanislava Hylmara.
- *Vzpomínky na rodný Jičín a jeho židovské obyvatele*. Ústní vyprávění Ireny Rackové.
- *Velké štěstí v době velkého neštěstí*. Ústní vyprávění Dagmar Lieblové.

Výroční zprávy a almanachy

- *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně*, za školní rok 1946 – 1947. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1947, 42 s.
- BOSÁK, E. *Královna sportu v Jičíně 1860 – 1913 – 1995*: oddíl atletiky TJ Jičín. I. vydání. Jičín: Nadace Atletika, 1994, 66 s.

- *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1935 – 1936*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1936. Neustránkováno.
- *Jičínské gymnázium 1624 – 1999: almanach k 375. výročí*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnázia, 1999, 301 s.
- *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1936 - 1937*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1937, 46 s.
- *Výroční zpráva Lepařova státního reálného gymnasia v Jičíně, za školní rok 1938 - 1939*. I. vydání. Jičín: Nákladem gymnasia, 1939, 37 s.

Články v novinách a časopisech

- PAŘÍK, A. *Zapomenutý malíř*. ROŠ CHODEŠ. 2009, roč. 71, č. 6, 10 s.
- RODR, J. *Podivná putování*. Muzejní noviny. 1995, č. 7, 2 s.
- ÚLEHLA, V. *Z dob někdejších ranlékařů, ranhojičů a felčář. O jičínských lékařích konce 19. století, jejich vzdělání a profesním zaměření*. Nové noviny. 2013, roč. 16, č. 24, s. 6.
- *Hlas našeho venkova*, roč. 22, 1941, č. 8, 28. 2., 4 s.
- *Hlas našeho venkova*, roč. 23, 1942, č. 9, 27. 2., 6 s.
- *Hlas našeho venkova*, roč. 24, 1943, č. 1, 1. 1., 5 s.
- *Krakonoš*, roč. 56, 1938, č. 46, 4. 9., 6 s.
- *Pestrý týden – ústřední obrazový list Radosti ze života*, roč. 16, 1941, č. 18, 3. 5., Praha.

Osobní archivy

- DUBINOVÁ, T. *Fotografie obchodu Hynka Poláka, rodokmen rodiny Goliathových, fotografie náhrobků na židovském hřbitově*
- JANKŮ, R. *Materiály zpracované pro účely projektu Stolpersteine*
- RACKOVÁ, I. *Rodinné fotografie*
- Osobní archiv – *Audio záznamy výpovědí pamětníků*
- VOLF, P. *Katalog k výstavě Obrazy a kresby Arthura Fischera* pořádané v roce 1947 ve Studentském domě v Jičíně, obrazové kopie obrazů Arthura Fischera
- HYLMAR, S. *Fotografie členů židovské komunity*

Regionální literatura

- BÍLKOVÁ, E. a kol. *Karl Kraus v Jičíně a Jičín v Karlu Krausovi (katalog k výstavě)*. I. vydání. Jičín: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, 2004, 53 s.
- FRABŠA, F. S. *Jičínští, libánští a sobotečtí spisovatelé a kulturní pracovníci*. I. vydání. Jičín: Knihovna jičínského a soboteckého světa, 1939, 47 s.
- FRANCEK, J. *Dějiny Jičína*. I. vydání. Praha: Rybka, 2010, 597 s.
- *Karl Kraus: jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně*. I. vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, 351 s. ISBN: 80-86254-10-0.
- KUDRNÁČ, V. *Úplný adresář a popis politického okresu jičínského: okresy a města: Jičín, Libáň, Nová Paka, Sobotka a veškeré politické obce a osady*. Turnov: 1900, 278 s.
- MANN, F. *Jičín – město Valdštejnovo*. I. vydání. Praha: Knihovna národohospodářských informací, 1934, 132 s.
- MARTÍNEK, A. *Dějiny Židů v Jičíně*. Praha: Židovské nakladatelství, 1934, 4 s.
- MENCL, J. *Historická topografie města Jičína*. I. vydání. Jičín: Nákladem Musejního spolku, 1949, 532 s.

- *Národní odboj na Jičínsku 1939 – 1945*. I. vydání. Jičín: OV ČSPB, 1980, 185 s.

Obecná literatura

- BLODIG, V. *Téma holocaust – informační materiál pro učitele na základních a středních školách*. I. vydání. Praha: Tauris, 2000, 51 s. ISBN: 80-211-0364-7.
- DIVIŠOVÁ, J. *Vzestup a pád K. H. Franka, aneb, Příběh pilného knihkupce*. I. vydání. Praha: Ve spolupráci s nakladatelstvím Antonín Baroň - Bondy vydalo nakladatelství BVD, 2010, 183 s. ISBN: 978-80-87090-26-8.
- KÁRNÝ, M. *Vyřazení Židů z veřejného života protektorátu a historie „čestného árijství“*. I. vydání. Praha: Nadace Terežínská iniciativa a Academia, 1998, 41 s.
- MAKAROVA, E. *Pevnost nad propastí. Já, děcko bloudící? Děti a učitelé v terežínském ghettu 1941 – 1945*. I. vydání. Praha: Bergman, 2009, 479 s. ISBN: 978-80-904207-2-4.
- PETRŮV, H. *Zákonné bezpráví*. I. vydání. Praha: Auditorium, 2011, 262 s. ISBN: 978-80-87284-19-3.
- PICK, K. *Naděje se vzdát neumím*. I. vydání. Brno: Doplněk, 2010, 125 s. ISBN: 978-80-7239-248-3.

Internetové zdroje

- www.holocaust.cz
- www.geni.cz
- www.wikipedia.cz
- www.senat.cz
- www.jicinskozpravy.cz
- www.jicin.org
- www.radio.cz
- www.nasinebocizi.cz
- www.fotografroku.ifotovideo.cz

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam obětí šoa z řad jičínských Židů

Obrazové přílohy

Příloha č. 2 – Fotografie židovských domů, obchodů a továren

Obr. č. 1 – Továrna Arthura Fischera

Obr. č. 2 – Obchod Karla Hahna

Obr. č. 3 – Obchod Otty Goliatha

Obr. č. 4 – Rodný dům Karla Krause

Obr. č. 5 – Masarykovo náměstí – 30. léta

Obr. č. 6 – Obchod Hynka Poláka

Obr. č. 7 – Masarykovo náměstí – rok 1941

Příloha č. 3 – Fotografie členů židovské komunity

Obr. č. 8 – Alois Stránský

Obr. č. 9 – Karl Kraus

Obr. č. 10 – MUDr. Arnošt Lustig

Obr. č. 11 – Karel Fišl

Obr. č. 12 – Školní fotografie

Obr. č. 13 – Rodinná fotografie Ireny Rackové

Obr. č. 14 - Společná fotografie rodiny Pickových, Hermannových a Lustigových

Obr. č. 15 – Fotografie rodiny Popperových v koncentračním táboře v Estonsku

Obr. č. 16 – Společná fotografie rodiny Pickových a Hermannových

Obr. č. 17 – Společná fotografie pracovní skupiny Židů (rok 1942)

Příloha č. 4 – Protižidovská opatření

Obr. č. 18 – Cedulka sloužící k označení židovských obchodů

Obr. č. 19 – Cedulka sloužící k označení míst, kam byl Židům vstup zakázán

Příloha č. 5 – Fotokopie podpisů

Obr. č. 20 – Podpis Karla Fišla

Obr. č. 21 – Podpis Huga Lustiga

Obr. č. 22 – Soubor podpisů členů židovské obce

Přílohy č. 6 – Reklamní upoutávky na židovské obchody

Obr. č. 23 – Reklama na obchod Alexadra Janowitze

Obr. č. 24 – Reklama na obchod a továrnu Arthura Fischera

Obr. č. 25 – Reklama na dílnu Rudolfa Neumanna

Obr. č. 26 – Reklama na obchod Karla Hahna

Obr. č. 27 – Reklama na obchod Jiřího Hermanna

Obr. č. 28 – Reklama na továrnu a obchod Arnošta a Bedřicha Kareisových

Obr. č. 29 – Reklama na obchod Karla Kohna a Viléma Bondyho

Obr. č. 30 – Oznámení o transportu jičínských Židů

Příloha č. 7 – Obr. č. 31 – Genealogický výzkum rodiny Goliathových

Příloha č. 8 – Ukázka publicistické tvorby MUDr. Arnošta Lustiga

Příloha č. 9 – Židovské karikatury z týdeníku Hlas našeho venkova

Obr. č. 32 – Tzv. Roosevelťův svícen

Obr. č. 33 – Tzv. Eduardova hvězda

Obr. č. 34 – Karikatura s názvem: Poslušně hlásím: doněckou pánev už nemáme

Příloha č. 10 – Dokumenty z terezínského ghetta

Obr. č. 35 – Oznámení o úmrtí – Vilém Heller

Obr. č. 36 – Oznámení o úmrtí – Alfréd Weil

Obr. č. 37 – Žádost o emigraci – Jiří Neumann

Příloha č. 11 – Židovské památky

Obr. č. 38 – Synagoga (fotografie z roku 1907)

Obr. č. 39 – Synagoga (fotografie z první poloviny 70. let)

Obr. č. 40 – Interiér židovské školy (před rekonstrukcí)

Obr. č. 41 – Židovský hřbitov v Sedličkách

Obr. č. 42 – Náhrobek rodiny Lustigových

Obr. č. 43 – Náhrobek rodiny Goliathových

Příloha č. 12 – Dílo Arthura Fischera

Obr. č. 44 – Obraz s názvem – Jaro na Zebíně

Obr. č. 45 – Zimní krajina

Obr. č. 46 – Melancholická krajina

Obr. č. 47 – Podobizna chlapce (syna Josefa)

Obr. č. 48 – Portrét matky

Obr. č. 49 – Židovský hřbitov

Obr. č. 50 – Jičín (rok 1920)

Obr. č. 51 – Gobelín

Obr. č. 52 – Seznam z Fischerových prací vystavených na výstavě roku 1947

Příloha č. 13 – Obr. č. 53 - Shromaždiště v Mladé Boleslavi

Příloha č. 14 – Soupis židovského majetku

Příloha č. 15 – Kartografický plán města Jičína

Mapka č. 1

Mapka č. 2

Mapka č. 3

Mapka č. 4

Příloha č. 16 – Demografická struktura židovského obyvatelstva

Příloha č. 17 – Reflexe, připomínání obětí

Obr. č. 54 – Pamětní deska věnovaná jičínským obětem holocaustu

Obr. č. 55 – Pamětní deska věnovaná sokolským obětem II. světové války

Příloha č. 1

Seznam obětí šoa – z řad jičínských Židů

Vysvětlivky: osoby barevně nezvýrazněné – jedná se o členy jičínské židovské komunity, u osob označených červeně si tím nejsem prozatím jistá; zjištění těchto informací je předmětem dalšího výzkumu.

Za jménem každé osoby je uvedena profese, datum a místo narození, datum transportu či zatčení a místo úmrtí. Pokud u některých osob tyto informace chybí, tak nebyly doposud zjištěny.

Zdroje informací: Národní odboj na Jičínsku II., Historická topografie města Jičína, internetový portál www.holocaust.cz, kroniky města Jičína, Terezínské pamětní knihy

Při sestavování tohoto seznamu jsem se často potýkala s problémem rozporuplnost a odlišnosti některých údajů mezi jednotlivými výše uvedenými zdroji, proto v některých případech uvádím několik odlišných údajů s uvedeným zdrojem v závorce.

Max Berger - obchodník, 30. 3. 1903 v Kojetíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Marie Bergerová - jeho manželka, 4. 6. 1906 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Oskar Beutler - úředník, 15. 2. 1883

Vilém Bondy - obchodník, 1. 4. 1906 v Praze, 10. 1. 1943 Terezín, v Lodži

Max Braun - 12. 6. 1924

Marta Braunová - 12. 11. 1894

Renée Braunová - 18. 10. 1921

Paulina Breintinfeldová - obchodnice, 4. 10. 1867

Arthur Fischer - akademický malíř, továrna na výrobu koberců, 16. 10. 1886 v Lomnici nad Popelkou, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Klára Fischerová - jeho manželka, 30. 1. 1891 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Josef Fischer - syn, studující, nar. 26. 7. 1916 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Emilie Fišlová - vdova po obchodníkovi, 20. 7. 1870 v Hořovicích, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Ignác Fuchs - obchodník, 14. 3. 1904 v Uherském Brodě, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Růžena Fuchsová - jeho manželka, 31. 1. 1891 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Hana Fuchsová - dcera, 28. 9. 1937 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Otto Goliath - obchodník a komunistický funkcionář - 5. 10. 1869 v Jičíně, 1. 9. 1939, 20. 6. 1940 Buchenwald (Národní odboj na Jičínsku II); v Osvětimi (Historická topografie města Jičína)

Arnoštka Goliathová - jeho manželka, 28. 11. 1880 v Dolních Počernicích, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

František Goliath - obchodník, syn, 21. 5. 1904 v Jičíně, únor 1940, 30. 6. 1940 Dachau (Národní odboj na Jičínsku II); 19. 10. 1941 v Osvětimi (Historická topografie města Jičina)

Anna Grünfeldová - 30. 8. 1874

Marie Grünfeldová - 17. 8. 1882

Leo Guth - obchodník, 10. 11. 1880 v Hradci Králové, 10. 1. 1943 Terezín, 20. 1. 1943 v Terezíně

Marta Guthová - jeho manželka, 17. 8. 1883 v Havlíčkově Brodě, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi (Historická topografie města Jičina); zahynula v Dachau (Národní odboj na Jičínsku II)

Josef Guth - obchodník, 3. 11. 1907 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, leden 1945 Raufering (Historická topografie měst Jičina); zahynul v Dachau (Národní odboj na Jičínsku II)

Viktor Hahn - obchodník, 28. 8. 1894 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Anna Hahnová - jeho manželka, 16. 5. 1904 v Mostě, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Jiří Hahn - syn, 12. 1. 1930 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, v Osvětimi

Josef Hecht - 9. 11. 1895

Irma Hellerová - 27. 6. 1881

Julius Hermann - obchodník, 13. 6. 1892 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Josefina Hermannová - jeho manželka, 12. 5. 1899 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Jiří Hermann, syn, 26. 11. 1922 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Hanna Hermannová, dcera, 17. 4. 1921 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Olga Hladká - švadlena, 18. 5. 1906 v Jičíně, 19. 1. 1943 Terezín, zavlčena do Polska, od 19. 1. 1943 je nezvěstná (Historická topografie města Jičina II)

JUDr. Emil Hönigsfeld - advokát, 24. 5. 1885 v Čáslavi, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Elsa Hönigsfeldová - jeho manželka, 11. 1. 1898 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Josef Hönigsfeld - syn, 9. 8. 1920 v Josefově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Rudolf Hönigsfeld - syn, 24. 9. 1924 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Julius Janowitz - úředník v Jičíně, 30. 1. 1898 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Rudolf Kantor - obchodník, 5. 6. 1903 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Anna Kantorová - sestra, 5. 9. 1902, 10. 1. 1943 Rawensbrücken, květen 1942
v Rawensbrücku

Arnošt Kareis - likérník, 8. 2. 1885 v Jičíně, 15. 12. 1942 v Kunraticích, Osvětim,
listopad 1944 v Osvětimi (Historická topografie města Jičína II.); Terezín 28. 11. 1944
v Osvětimi (Národní odboj na Jičínsku II)

Karel Kohn

Irena Korteová

Žofie Kuhová

MUDr. Arnošt Lustig - lékař, 9. 11. 1873 ve Střevači, 10. 1. 1943 Pankrác, Drážďany,
Berlín, v Osvětimi (Historická topografie města Jičína); 15. 12. 1943 v Osvětimi
(Národní odboj na Jičínsku II)

Berta Lustigová - jeho manželka, 26. 10. 1887, 10. 1. 1943 Pankrác, Drážďany, Berlín,
v Osvětimi (Historická topografie města Jičína); 15. 12. 1943 v Osvětimi (Národní
odboj na Jičínsku II)

Jiřina Lustigová - dcera, 6. 10. 1922 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Emil Lustig - obchodník, 15. 3. 1873 v Brandýse nad Labem, 10. 1. 1943 Terezín,
Osvětim

Marie Lustigová - jeho manželka, 26. 10. 1887 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Anna Lustigová - 13. 3. 1916

JUDr. Hugo Lustig - advokát, 2. 4. 1887 v Čáslavi, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Jindřich Mautner - obchodník, 6. 3. 1867 v Sedlčanech, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim;
manželka zemřela roku 1933 v Jičíně

Jindřich Masuse - muzikant (původem z Polska, v Jičíně od roku 1938), 29. 5. 1903,
10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Kurt Nettl - obchodník, 4. 5. 1905 ve Svobodě, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Olga Nettlová - jeho manželka, 24. 1. 1910 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Pavel Nettl - syn, 13. 3. 1934 v Turnově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Rudolf Neumann - sklenář, 26. 6. 1889 ve Vysokém Veselí, 10. 1. 1943 Terezín,
Osvětim

Pavla Neumannová - jeho manželka, 20. 4. 1904 v Sedmípanech, 10. 1. 1943 Terezín,
Osvětim

Jaroslav Neumann - syn, 14. 4. 1920 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Jiří Neumann - syn, 30. 5. 1922 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Hana Neumannová - dcera, 24. 3. 1931 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

František Ornstein - syn obchodníka v Jičíně, 9. 3. 1902 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Bedřich Pick - obchodník a povozník, 21. 1. 1904 v Mnichově Hradišti, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Hedvika Picková - 14. 4. 1891

Marie Picková - 23. 1. 1871

Bohumil Pick - speditour, 24. 12. 1889 v Bříství, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Marta Picková - jeho manželka, 15. 8. 1892, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Jiří Pick - syn, 15. 12. 1920 v Novém Bydžově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Karel Pick - syn, 15. 12. 1920 v Novém Bydžově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Josef Polák - obchodník, 12. 1. 1907 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Olga Poláková - jeho manželka, 16. 9. 1909 v Čáslavi, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Helena Poláková - dcera, 26. 7. 1939 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Bohumír Polesý - rabín, učitel náboženství a správce matriky, narozen 1. 4. 1866

Rudolf Seidl - 6. 2. 1880

Anna Seidlová - 7. 8. 1891

Adolf Schick - obchodník, 7. 3. 1862 v Dašicích, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Pavla Schicková - jeho manželka, 10. 10. 1873 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Max Steiner - obchodník, 18. 8. 1886 ve Zlonicích, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Harry Steiner - syn, 18. 11. 1922 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Jiří Steiner - syn, 17. 9. 1931 Jičín, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Otto Steiner - obchodník, 16. 6. 1883 v Terezíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Roman Steiner - syn, 3. 7. 1929 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Viktor Steiner - obchodník, 14. 3. 1900 Jičín, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Růžena Steinerová - jeho manželka, 13. 8. 1898 v Oseku, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Irma Steinerová - jeho manželka, 13. 4. 1896 v Jičíně, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Magda Steinerová - dcera, 5. 4. 1925 Jičín, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Hedvika Steinerová - vdova po obchodníkovi, 13. 4. 1879 ve Strážově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Alois Stránský - obchodník, 12. 5. 1881 ve Střihově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Pavla Stránská - jeho manželka, 21. 3. 1886 v Turnově, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Františka Taussigová - vdova po obchodníkovi, 24. 2. 1872 v Ledči n. Sázavou, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Ludvika Taussigová - profesorka, 11. 12. 1904 v Čáslavi, 10. 1. 1943 Terezín, Osvětim

Alfréd Weil – 3. 12. 1865

Irma Weilová – 12. 3. 1882

Seznam smíšených manželství

PhMr. Rudolf Adámek - 4. 12. 1944 transportován přes Hagibor do Terezína, 4. 5. 1945 se vrátil domů

Marie (manželka) - árijka, zůstala doma

Otto Adelberg - 31. 1. přes Hagibor do Terezína, vrátil se domů (neznámo kdy)

Anna (manželka) - árijka, zůstala doma

JUDr. Jan Heller - 25. 1. 1945 přes Hagibor do Terezína, zemřel 14. 3. 1945 v Terezíně

Vlasta (manželka) - árijka, zůstala doma

Emílie Chvalovská - 17. 9. 1942 Svatobořice, 23. 11. 1944 Terezín, 10. 5. 1945 se vrátila domů

Marie Janatová - vězněna 26. 1 – 10. 2. 1941, 31. 1. 1945 přes Hagibor do Terezína, 12. 5. 1945 se vrátila domů

Josef (manžel) - árijec, 24. 10. – 5. 11. 1942 vězněn v Kartouzech, 15. 10. 1944 zatčen podruhé, poslán do Horního Slezska, odkud uprchl 22. 1. 1945 domů

Jiří (syn) - zemřel 23. 1. 1945 ve čtrnácti letech na zánět tlustého střeva

Arnošt Kareis - 5. 10. 1944 přes Hagibor do Terezína, Breslau, odkud uprchl a 22. 1. 1945 se vrátil domů

Leopolda Neumannová - 25. 9. 1944 přes Hagibor do Terezína, 12. 5. 1945 se vrátila domů

Josef (manžel) - árijec, 16. 10. 1944 Kleinstein, po přechodu fronty uprchl domů, zatčen podruhé 9. 2. 1945 Osterode, 4. 5. 1945 se vrátil domů

Přemysl (syn) - 16. 8. 1944 pracovní tábor Bystřice u Benešova, 9. 5. 1945 se vrátil domů

Jaroslav (bratr) - 16. 10. 1944 pracovní tábor Postoloprty, uprchl, zúčastnil se odbojové činnosti v Jičíně

Seznam přeživších jičínských Židů (zdroj: Národní odboj na Jičínsku II)

Marie Picková - vdova, nar. 21. 1. 1871, osvobozena v Terezíně, zemřela roku 1946

Bedřich Ornstein - nar. 11. 5. 1877, osvobozen v Terezíně, datum úmrtí neznámé

Olga Ornsteinová - nar. 26. 12.1879, osvobozena v Terezíně, zemřela roku 1947

Hynek Polák - nar. 3. 7. 1860, osvobozen v Terezíně, zemřel roku 1956

Pamětníci

Irena Racková roz. Popperová - nar. 23. 7. 1925, do roku 1934 žila s rodiči v Jičíně, do transportu nastoupila v Brně, osvobozena v koncentračním táboře ve Stutthofu na severu Polska.

Přemysl Neumann - nar. 30. 9. 1927 v Jičíně do smíšené židovsko – katolické rodiny, konec války prožil v internačním táboře v Bystřici u Benešova, po válce vystudoval vysokou školu a usadil se s rodinou v Jičíně.

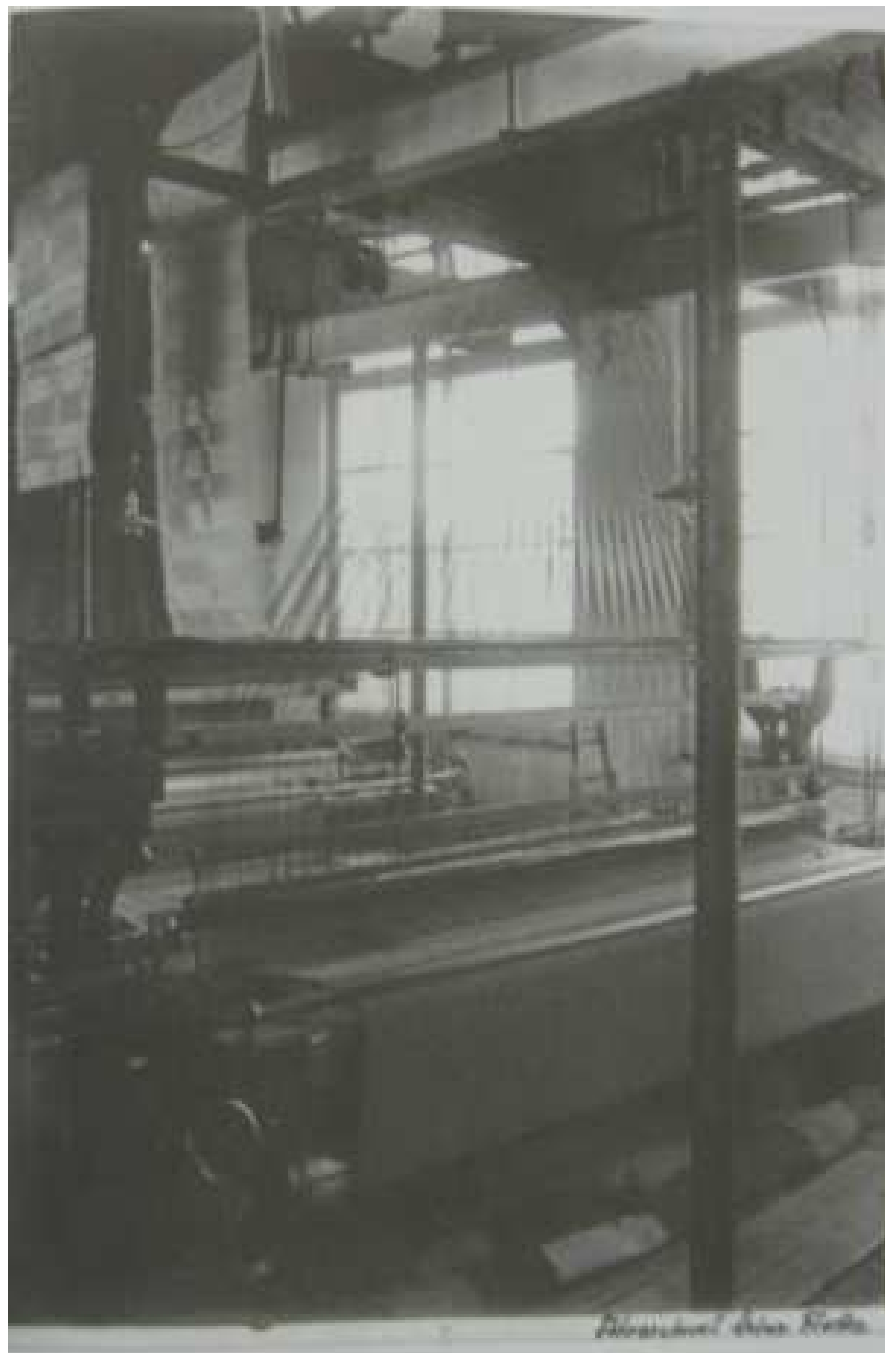
Příloha č. 2

Přílohy obrazové

Fotografie židovských domů a obchodů

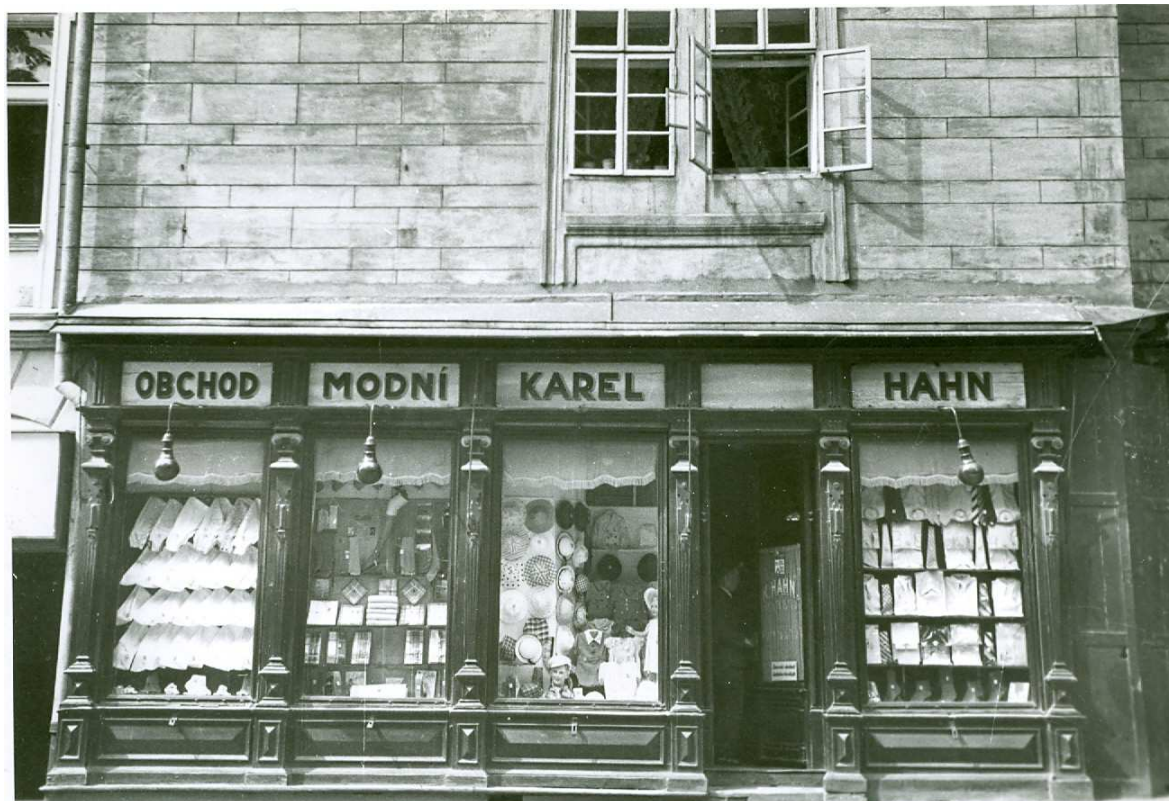
Obr. č. 1: Fotografie interiéru továrny Arthura Fischera.

Zdroj: FRANCEK, J. Dějiny Jičína. I. vydání. Praha: Rybka, 2010, s. 371. ISBN: 978-80-87067-81-9.

Obr. č. 2: Obchod Karla Hahna

Zdroj: Regionální muzeum a galerie v Jičíně – sbírka fotografií.

Obr. č. 3: Obchod Otty Goliatha na Masarykově (dnes Valdštejnově) náměstí

Zdroj: RODR, J. Podivná putování. Muzejní noviny. 1995, č. 7, s. 2.

Obr. č. 4: Rodný dům Karla Krause v Jičíně

Zdroj: Karl Kraus: jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně. I. vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 132. ISBN: 80-86254-10-0.

Obr. č. 5: Masarykovo (dnes Valdštejnovo) náměstí v Jičíně – 30. léta

Zdroj: Pestrý týden – ústřední obrazový list Radosti ze života, roč. 16, č. 18. Praha: 3. 5. 1941.

Soubor obr. č. 6: Obchod Hynka Poláka

Zdroj: Osobní archiv Terezie Dubinové

Současná podoba domu a obchodu Hynka Poláka, 90. léta 20. století

Obr. č. 7: Masarykovo (dnes Valdštějnovo) náměstí v roce 1941

Zdroj: Pestrý týden – ústřední obrazový list Radosti ze života, roč. 16, č. 18. Praha: 3. 5. 1941.

Příloha č. 3

Fotografie členů židovské komunity

Obr. č. 8: Alois Stránský

Zdroj: MARTÍNEK, A. Dějiny Židů v Jičíně. Praha: Židovské nakladatelství, 1934, s. 4.

Obr. č. 9: Karl Kraus

Zdroj: Karl Kraus: jičínský rodák a světoobčan – sborník referátů z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 23. 4. 2004 v Jičíně. I vydání. Semily: Státní okresní archiv, 2004, s. 2. ISBN: 80-86254-10-0.

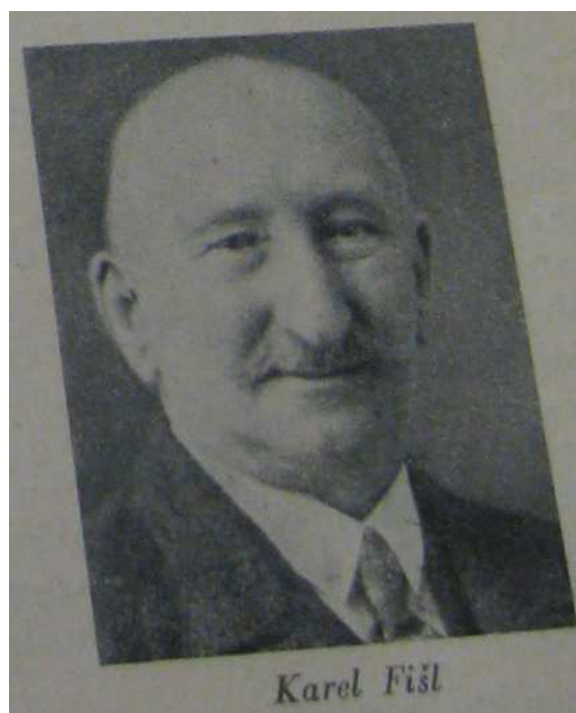
Obr. č. 10: MUDr. Arnošt Lustig

Zdroj: FRABŠA, F. S. Jičínští, libánští a sobotečtí spisovatelé a kulturní pracovníci. I. vydání, Jičín: Knihovna jičínského a soboteckého světa, 1939, s. 47.

Obr. č. 11: Karel Fišl

Zdroj: MARTÍNEK, A. Dějiny Židů v Jičíně. Praha: Židovské nakladatelství, 1934, s. 4.

Obr. č. 12: Školní fotografie z obecné školy.

Na fotografii jsou červeně označeni tři židovští chlapci. Jednotlivé osoby identifikoval pamětník Stanislav Hylmar. Fotografie pochází z konce 20. let.

Zdroj: Osobní archiv Stanislava Hylmara

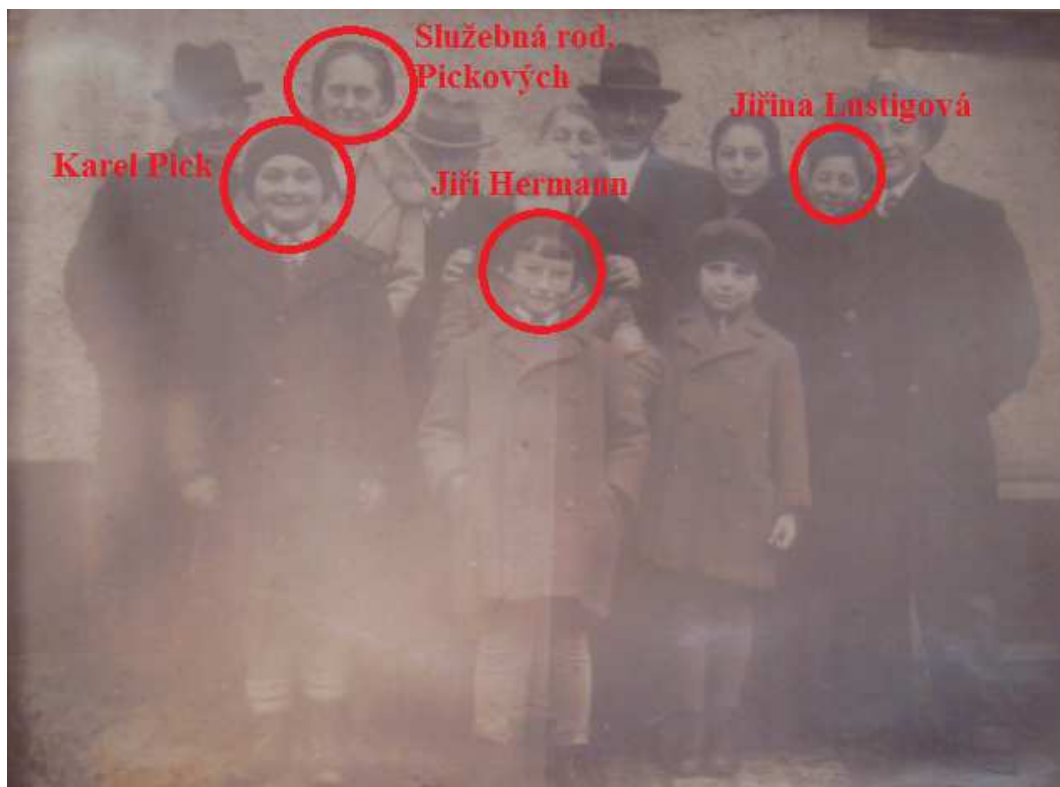
Obr. č. 13: Rodinná fotografie Ireny Rackové, na fotografii je spolu se svými bratřenci a sestřenicemi.

Zdroj: Osobní archiv Ireny Rackové

Obr. č. 14: Společná rodinná fotografie – pravděpodobně rodiny Pickových, Lustigových a Hermannových. Fotografie je součástí již zmíněného fotoalba Karla Picka. Fotografie byla popsána na základě vzpomínek pamětníka Stanislava Hylmara.

Zdroj: Osobní archiv Stanislava Hylmara

Obr. č. 15: Rodina Popperových v koncentračním táboře v Estonsku, období II. světové války

Zdroj: Osobní archiv Ireny Rackové

Obr. č. 16: Společná fotografie rodiny Pickových a Hermannových. Tato fotografie je také součástí rodinného alba Karla Picka. Fotografie byla dle výpovědi pana Stanislava Hylmara pořízena na zahradě rodiny Pickových. Bohužel ne všechny osoby se nám podařilo identifikovat.

Zdroj: Osobní archiv Stanislava Hylmara

Obr. č. 17: Tato fotografie je nejcennějším artefaktem, který nám po židovské komunitě zůstal. Jedná se o jejich poslední společnou fotografii, která byla pořízena v době, kdy pracovali na úpravě lipové aleje (podzim 1942).

Zdroj: Osobní archiv Stanislava Hylmara

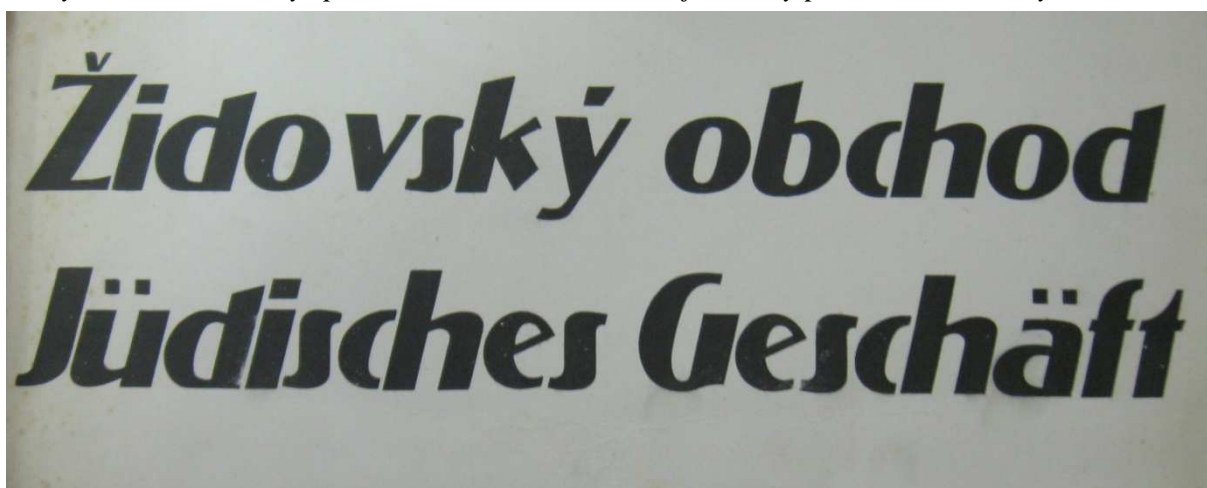
Příloha č. 4

Protizidovská opatření

Obr. č. 18: Dobová cedulka, pomocí níž byly označeny židovské obchody

Zdroj: SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, kt. č. 192, inv. č. 818. Letáky časopisy (leden – červenec).

Vydal: Obchodnický spolek Merkur na základě objednávky protektorátní vlády

Obr. č. 19: Označení sloužící k označení obchodů a dalších míst, kam byl Židům vstup zakázán

Zdroj: SOkA Jičín, fond Archiv města Jičín, kt. č. 192, inv. č. 818. Letáky časopisy (leden – červenec).

Vydal: Obchodnický spolek Merkur na základě objednávky protektorátní vlády

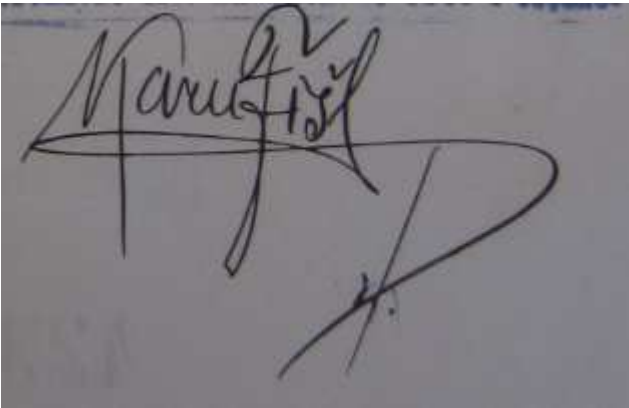

Příloha č. 5

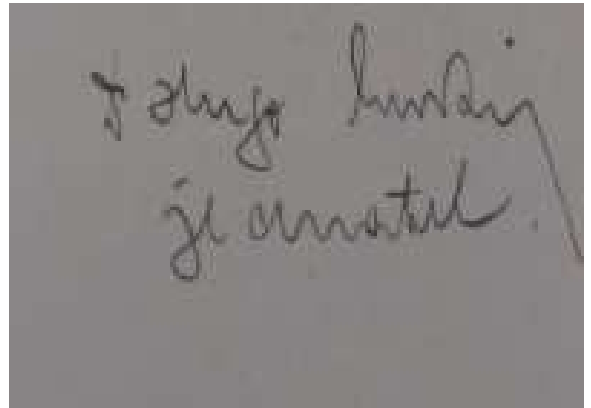
Fotokopie podpisů

Zdroj: SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, kt. č. 765, inv. č. 1991. Spor židovské náboženské obce o nadaci rodiny Lustigovy v Kopidlně.

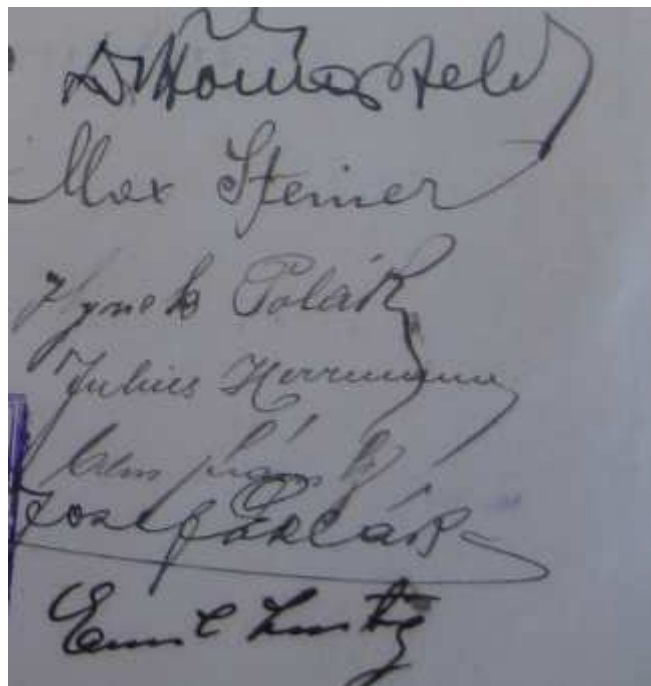
Obr. č. 20: Podpis Karla Fišla

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Karl Fišl', with a large, sweeping flourish underneath.

Obr. č. 21: Podpis Huga Lustiga

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Hugo Lustig', with a large, sweeping flourish underneath.

Obr. č. 22: Soubor podpisů Maxe Steinerja, Emila Hönigsfelda, Hynka Poláka, Julia Hermanna, Aloise Stránského, Josefa Poláka a Emila Lustiga.

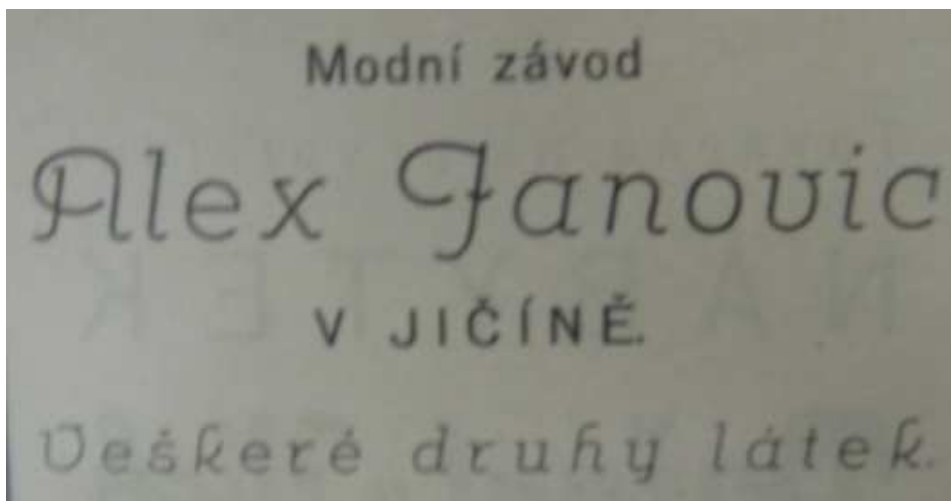
A collection of seven handwritten signatures in cursive script, arranged vertically. From top to bottom, they appear to be: 'Max Steiner', 'Emil Hönigsfeld', 'Hynek Polák', 'Julius Hermann', 'Alois Stránský', 'Josef Polák', and 'Emil Lustig'.

Příloha č. 6

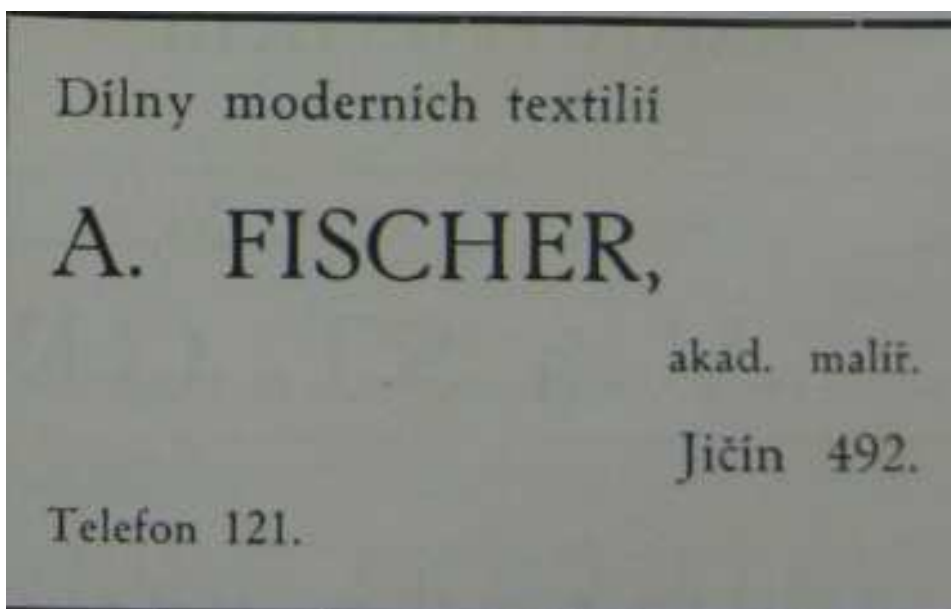
Reklamní upoutávky židovských firem

Zdroj: *Hlas našeho venkova* r. 1939, 1940, 1941, 1942.

Obr. č. 23: *Obchod Alexandra Janowitze*

Obr. č. 24: *Obchod a továrna Arthura Fischera*

Obr. č. 25: Dílna Rudolfa Neumanna

Rámy * obrazy * zrcadla
odborné rámování a provádění veškerých prací
sklenářských. Prodej veškerých druhů tabulového skla
Rudolf Neumann, Jičín, Havlíčkova
39.

Obr. č. 26: Obchod Karla Hahna

Koberce, záclony - KAREK HAHN, Jičín - Prádlo, pletené zboží

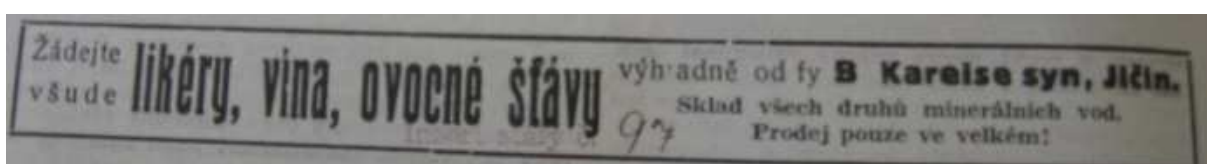
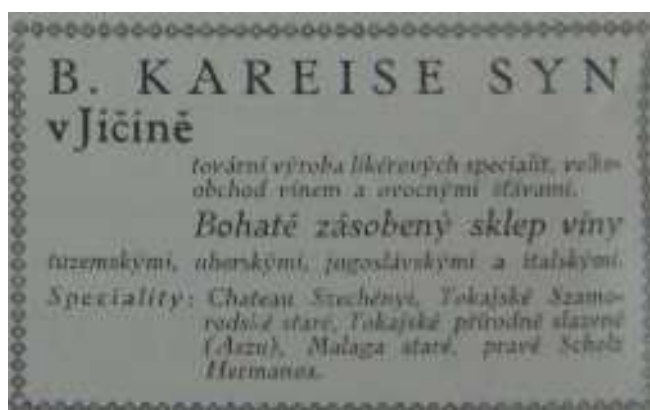
Obr. č. 27: Obchod Julia Hermanna

PRO JARO dobrou obuv, kabelky, kufry, pasy nejmodernějších vzorů koupíte dobře
Doporučujeme. u HERRMANN v Jičíně, u brány.

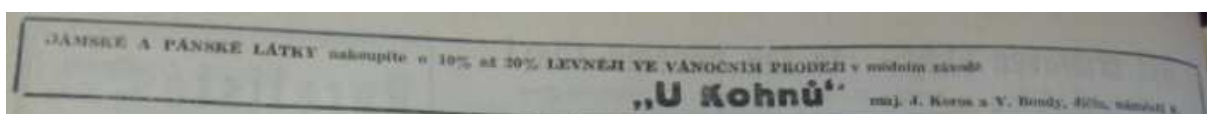
Dne 12. května otevírá se
nový obchod obuvi
Výhradní prodej světové značky
STAR SHOE
Jičín u brány.
REPRESENTACE: JULIUS HERRMAN.

Kůže řemeny * kožené zboží, kufry,
linoleum v odborném závodě **JULIUS HERRMANN,**
Jičín u Brány.

Obr. č. 28: Firma Bedřicha a Arnošta Kareisových

Obr. č. 29: Obchod Karla Kohna a Viléma Bondyho

Obr. č. 30: Oznámení o transportu jičínských Židů

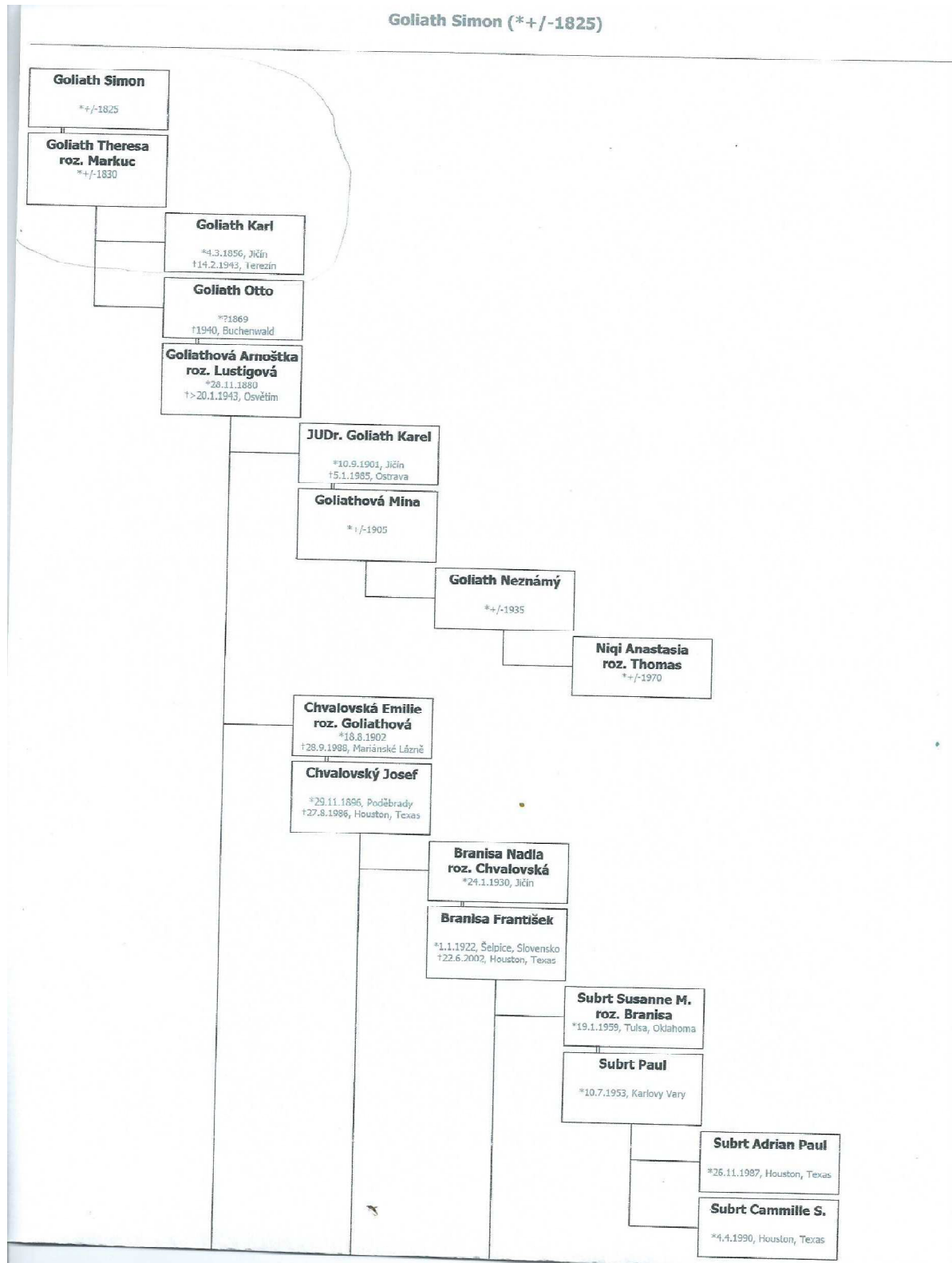
Zdroj: Hlas našeho venkova, roč. 24, 1943, č. 4.

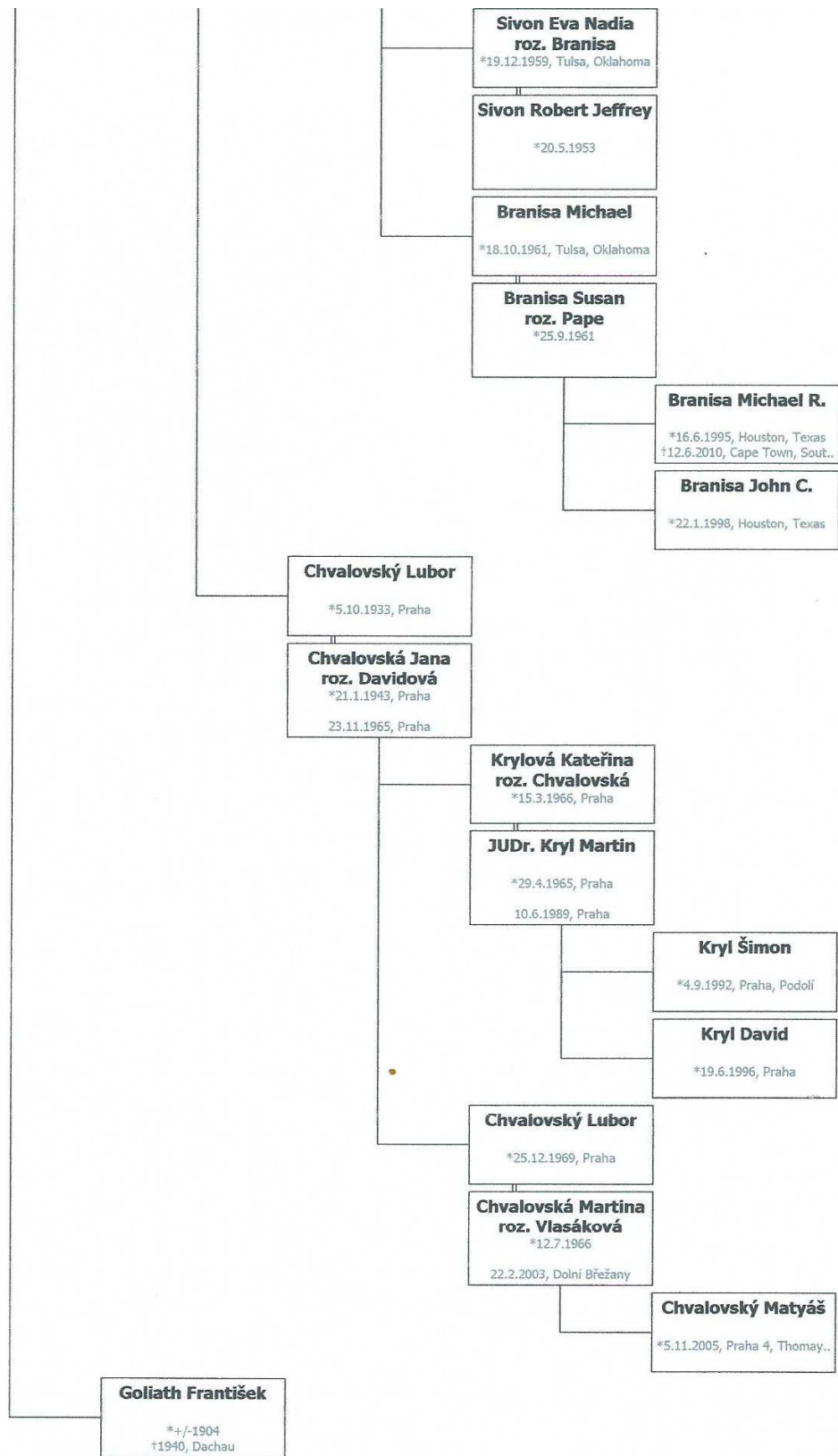

Příloha č. 7

Obr. č. 31: Genealogický výzkum rodových linií rodiny Goliathových od roku 1825 do roku 2005

Zdroj: Osobní archiv Terezie Dubinové

Příloha č. 8

Ukázka publicistické tvorby MUDr. Arnošta Lustiga

Zdroj: MANN, F. Jičín – město Valdštejnovo. I. vydání. Praha: Knihovna národohospodářských informací, 1934, s. 57.

MUDr. A. Lustig:

Navštivte Jičín a Prachovské skály v Českém ráji!

Jičín, historické město Valdštejnovo, podnes správně a kulturně usídlené velké oblasti severovýchodních Čech, zaujímá mezi městy českými zvláštní, jak pro nádheru své romantické polohy a přírody, tak i pro slavné období dějinné, které prožil počátkem XVII. stol. jako sídelní město Albrechta z Valdštejna, vévody Frýdlantského, osobnosti silně po každé stránce. Ještě dnes, po celých třech stoletích, díváme se těm skvělým Valdštejnským památkám a velkorysým i monumentálním plánům, jimiž zdobil tento tajný odbojník protihabsburský hlavní město svého vévodství a jeho čarokrásné okolí. Ještě i dnešní, moderní Jičín jeví se nám jako torso výstavného města sídelního a dech dávné residenční noblesy vane tu na širých prostranstvích města i ve starých sadech a promenádách.

V dějinách spiknutí Valdštejnského přisouzena Jičínu pro případ zradu odboje významná a vedoucí úloha. Proto krásleno město i okolí se vkusem opravdu panovnickým. Vévoda založil slavné jezuitské školy, vlastní mincovnu, vedl v Jičíně skvělý dvůr a za svých válečných tažení nezapomínal udíletí správci svého jičínského

Dr. Jakub Všečka, čestný člen odboru, vynikající pracovník turistický. V roce 1931 a dalších zpracovány byly projekty z let minulých, pokud finance dovolovaly, zlepšován stav budov i silnic, značeny cesty po celém okolí, vydávány letáky, plakáty, pohlednice i alba. Protože v hlavních rysech byly předpoklady pro zdárný vývoj turistiky u nás postavením pensionátu a chaty i silnic k nim splněny, musela se další činnost omeziti na drobnou práci zpřístupňovací a publikační. V tomto směru blbě Odbor i dále vždy šířiti známost o krásách Prachovských skal a Jičína. Pro dobu přisti připraveny jsou projekty dalších silničních spojů, jimiž dosaženo bude přímého spojení silničního na Turnovsko.

Odbor i Spolek turistů pracoval vždy neúspěšně na rozšíření známosti krásných našich krajů a bude v práci této i dále pokračovati, aby každý, kdo k nám přijde, viděl a cítil se jako ve skutečném Českém ráji. Z nepatrných začátků vyvinul se náš Odbor ve sdružení několika set členů a jeho význam a jeho práce nemůže býti přehlétna. Zejména význam turistiky na Jičíně, kde jest nezbytnou složkou národohospodářskou, nelze podceňovati.

Prachovské skály u Jičína. (POHLED Z TROSEK).

Příloha č. 9

Židovské karikatury z týdeníku Hlas našeho venkova

Obr. č. 32: Tzv. Rooseveltův svícen

Zdroj: Hlas našeho
venkova, roč. 24, 1943, č.
1, 1. 1., s. 1

Obr. č. 33: Tzv. Eduardova hvězda

Zdroj: Hlas našeho
venkova, roč. 23, 1942, č.
9, 27. 2., s. 3

Obr. č. 34: Karikatura s názvem: Poslušně
hlásím: doněckou pánev už nemáme

Zdroj: Hlas našeho venkova, roč. 23, 1942, č. 9,
27. 2., s. 3

Příloha č. 10

Dokumente z terezínského ghetta týkající se příslušníků jičínské židovské komunity

Obr. č. 35: Oznámení o úmrtí – Vilém Heller

Zdroj: Databáze obětí [online], [cit. dne 5. 1. 2015], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims>.

Ghetto Theresienstadt Der Ältestenrat		No. 234.		No. 19810	
TODESFALLANZEIGE			Sterbematrik		
Name (bei Frauen auch Mädchenname) Heller		Vorname Wilhelm		Tr. Nr. 372	
Geboren am	7. 7. 1875	in	Liban	Bezirk	Gitschin
Stand	verh.	Beruf	ohne	Relig.	jud.
Staatzugehörigkeit	Pol.	Heimatsgemeinde			
Letzter Wohnort (Adresse) Gitschin, Waldsteing. 33					
Wohnhaft in Theresienstadt/Gebäude No. 6509			Zimmer No: 04		
Name des Vater		Name der Mutter (Mädchennamen)		Beruf	
Sterbetag 6. 3. 43		Sterbestunde 6 4		Sterbeort: Theresienstadt	
Genauere Ortsbezeichnung (Gebäude, Zimmer) 6509 204					
Verwandte	Name		Tr. Nr.	Verwandschaftsgrad	Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten)
	in Theresienstadt				
im Protektorat					
Tag der letzt. Eheschließung		Ort der letzt. Eheschließung		Zahl d. Kinder aus letzt. Ehe	
Art des Personal arztweises		No 15/1308/39		Ausgestellt von	
Behandelnder Arzt: Dr. Friedrich Bäcker		Tag. Behörde Gitschin			
Krankheit (in Blockschrift) Enteritis (Tarmkatarrh)					
Todesursache (in Blockschrift) Inanition (Völlige Kräfteverl. + Hunger)					
Totenbeschau führte durch		Dr. Ernst W. Jozani Stehler		Tag u. Stunde der Totenbeschau 6. 3. 43	
Ort der Beisetzung		Tag u. Stunde der Beisetzung			
Theresienstadt, am 6. 3. 43					
Der Totenbeschauer: J. J. J.		Der Amtsarzt:		Der Chefarzt: J. J. J.	

(c) holocaust.cz

Obr. č. 36: Oznámení o úmrtí – Alfréd Weil

Zdroj: Databáze obětí [online], [cit. dne 5. 1. 2015], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims>.

499

Ghetto Theresienstadt
Der Ältestenrat

TODESFALLANZEIGE

Dodatečný zápis, nařízen.
Datum: 19. 11. 43
Podpis: [Signature]

No. 423
Sterbematrik

Name (bei Frauen auch Mädchennamen) WEIL		Vorname ALFRED		Tr. Nr. 423															
Geboren am 3. XI. 65	in Königgrätz	Bezirk																	
Stand verh.	Beruf mit.	Relig. n.p.	Geschl. männl.																
Staatszugehörigkeit Protektorat	Heimatgemeinde																		
Letzter Wohnort (Adresse) Gitschina																			
Wohnhaft in Theresienstadt Gebäude No. 4 112		Zimmer No. 022																	
Name des Vater		Beruf		Letzter Wohnort															
Name der Mutter (Mädchennamen)		Beruf		Letzter Wohnort															
Sterbetag 20. II. 43	Sterbestunde 13	Sterbeort: Theresienstadt																	
Genaue Ortsbezeichnung (Gebäude, Zimmer) 4 112		2 II 022																	
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Name</th> <th>Tr. Nr.</th> <th>Verwandtschaftsgr.</th> <th>Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>in Theresienstadt</td> <td>Jana Weigel Beer</td> <td>424</td> <td>Enkelin</td> <td>12. 3. 82</td> </tr> <tr> <td>im Protektorat</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>						Name	Tr. Nr.	Verwandtschaftsgr.	Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten)	in Theresienstadt	Jana Weigel Beer	424	Enkelin	12. 3. 82	im Protektorat				
	Name	Tr. Nr.	Verwandtschaftsgr.	Wohnadresse (b. Gatten u. Kindern auch Geburtsdaten)															
in Theresienstadt	Jana Weigel Beer	424	Enkelin	12. 3. 82															
im Protektorat																			
Tag der letzt. Eheschließung 24. XI. 24	Ort der letzt. Eheschließung Reichenberg	Zahl d. Kinder aus letzt. Ehe 4																	
Art des Personalausweises Neupatrimon.	No. 15/2572/39	Ausgestellt von Reichsstat. Gitschina																	
Behandelnder Arzt: A. Arthur Fischmann																			
Krankheit (in Blockschrift)																			
Todesursache (in Blockschrift) MARASMUS SEN. ALTERSSCHWÄCHE																			
Totenbeschau führte durch J. Karl Bergmann		Tag u. Stunde der Totenbeschau 20. II 43																	
Ort der Beisetzung		Tag u. Stunde der Beisetzung																	
Theresienstadt, am 20. II 43																			
Der Totenbeschauer: J. Karl Bergmann		Der Amtsarzt: M. U. Dr. ERICH MUNK		Der Chefarzt: [Signature]															

(c) holocaust.cz

Další dokumenty

Obr. č. 37: Žádost o emigraci – Jiří Neumann

Zdroj: Databáze obětí [online], [cit. dne 5. 1. 2015], dostupné z <http://www2.holocaust.cz/cz/victims>.

Nr. 15900

10 5

An die Polizei Direktion - Polizeijmü Reditelství
in Prag. v Praze.

Name und Vorname Neumann Georg Israel, Handelsangestellter
Jméno a příjmení:

Geburtsstag, Monat und Jahr: 30. Mai 1922
den, měsíc a rok narození:

Geburtsort: Jitschin Bezirk: Jitschin
místo narození: okres:

Zuständigkeit: Jitschin Bezirk: Jitschin
příslušnost: okres:

Name und Vorname des Vaters: Rudolf Israel Neumann /lebt/
jméno a příjmení otce:

Name und Vorname der Mutter, auch Mädchenname: Emilie Neumann geb. Neurad /gest/
jméno a příjmení matky, též ze svobodna:

ersucht um Ausstellung des Leumundszeugnisses
žádá za vystavení vysvědčení zachovalosti

Auswanderung nach Shanghai
zwecks
za účelem

Prag, am 20. Feber 1941
V Praze, dne

**POLIZEI DIREKTION IN PRAG
POLICEJNÍ REDITELSTVÍ V PRAZE**
Eing. 23. V. 1941
Doš. 206203

Unterschrift des Antragstellers:
Podpis žadatele:
Georg Israel Neumann

Genau Adresse des Antragstellers:
Přesná adresa žadatele:
Prag I Kastalugasse 14
/Haštaleká/

Výpravno!

Z. L. J. A. P. Dr. Nr. 20.

(c) holocaust.cz

Příloha č. 11

Židovské památky

Zdroj: BÍLKOVÁ, E. a kol. Karl Kraus v Jičíně a Jičín v Karlu Krausovi (katalog k výstavě). I. vydání. Jičín: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, 2004, s. 53.

Srov. Židovské památky [online], [cit. dne 24. 1. 2015], dostupné z <http://www.jicin.org/cs/historie/zidovske-pamatky.html>.

Synagoga

První písemný pramen pojednávající o židovské modlitebně pochází z května roku 1773, kdy byla na střechu synagogy umístěna Davidova hvězda, což vedlo ke konfliktům s katolickým obyvatelstvem. Židé byli nakonec nuceni pod nátlakem katolíků hvězdu ze střechy odstranit. Synagoga byla původně barokní stavbou, později však byla přestavěna do stylu klasicistního. Z architektonického hlediska se jedná o jednopatrovou stavbu na obdélníkovém půdorysu se sedlovou střechou. Pravidelné bohoslužby zde probíhaly až do počátku II. světové války. Po válce synagoga sloužila jako skladitě léčivých bylin, což ji zachránilo před úplnou likvidací. Od roku 2001 je synagoga opět ve vlastnictví Židovské náboženské obce v Praze, postupně od tohoto roku dochází k jejímu restaurování a opravám interiérových i exteriérových prostor.

Židovský hřbitov

Rozkládá se v nedalekých Sedličkách (asi 1 km od Jičína), nedaleko Valdštejnské lodžie. Hřbitov byl pravděpodobně založen roku 1651, nicméně nejstarší dochovaný náhrobek pochází až z 1. pol. 18. stol. V 80. a na počátku 90. let 20. století byl hřbitov opakovaně devastován, některé náhrobky byly dokonce odcizeny. Díky péči Židovské obce v Praze ve spolupráci s o. p. s. Baševi byl hřbitov postupně zrekonstruován, náhrobky byly vztyčeny, zrestaurovány a okolí hřbitova bylo náležitě upraveno. Poslední pohřeb zde proběhl roku 1949.

Židovská škola – dům č. p. 100

Dům nechali roku 1842 vystavět manželé Salomon a Josefa Friedovi. Na podzim roku 1870 do něho byla přestěhována židovská škola. Název je poněkud zavádějící, i přestože se jednalo o židovskou školu, mohli ji navštěvovat i žáci katolické vyznání, a to především proto, aby se naučili dobře německy. Škola byla již roku 1897 z důvodu protiněmeckých bouří uzavřena. Dům byl roku 1938 prodán městu Jičínu, který jej vlastní až do dnešních časů.

Zdroj: Regionální muzeum a galerie v Jičíně – sbírka fotografií

Obr. č. 38: Synagoga – fotografie z roku 1907

Obr. č. 39: Synagoga - fotografie z počátku 70. let 20. století

Obr. č. 40: Interiér židovské školy (před rekonstrukcí)

Zdroj: Židovská škola v Jičíně, Jan Nožička, léto 2010 [online], [cit. dne 6. 1. 2015], dostupné z <http://fotografroku.ifotovideo.cz/obrazek.php?picture=222167&theme=108>.

Obr. č. 41: Židovský hřbitov v Sedličkách

Zdroj: Jičín po stopách finančníka Baševiho; Zdeňka Kuchyňová, [online], [cit. dne 9. 1. 2015], dostupné z <http://www.radio.cz/cz/rubrika/cestujeme/jicin-po-stopach-financnika-baseviho>.

Obr. č. 42 Náhrobek rodiny Lustigových

Překlad: Ber Lustig z Kopidlna, zemřel 1861

Zdroj: Osobní archiv Terezie Dubinové

Obr. č. 43: Náhrobek rodiny Goliathových

Překlad: Jicchak Goliath z Jičina, syn Toviho, zemřel 1819

Příloha č. 12

Dílo Arthura Fischera

Zdroj: Osobní archiv Petra Volfa

Obr. č. 44: Jaro na Zebíně, kolem roku 1928. Olej na lepence.

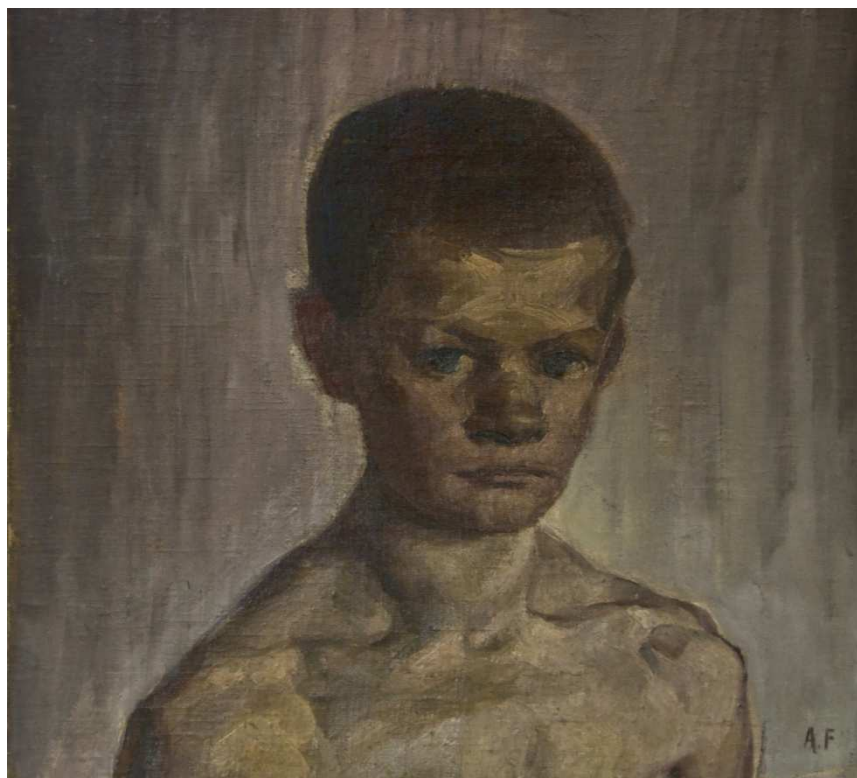
Obr. č. 45: Zimní krajina, rok 1934 – Fischerův poslední obraz

Obr. č. 46: *Melancholická krajina I.*, 1924. Olej na plátně.

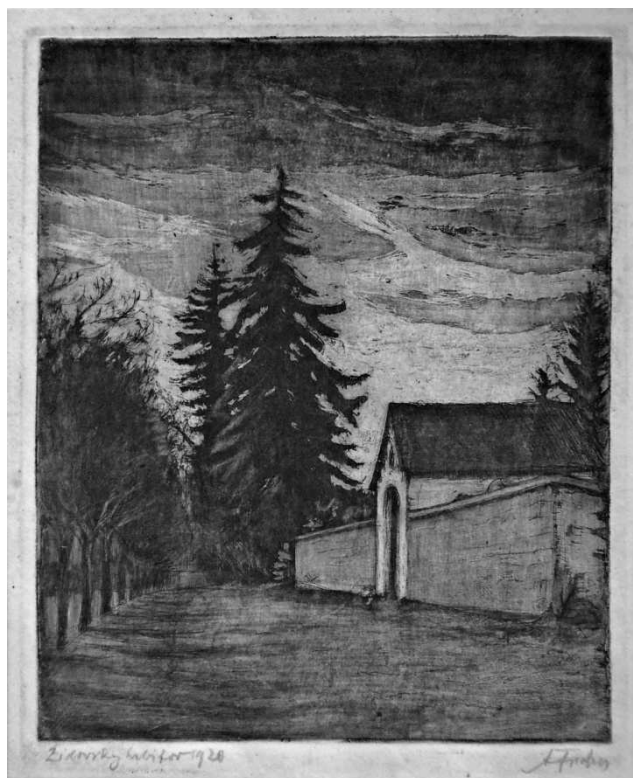
Obr. č. 47: *Podobizna chlapce (syna Josefa)*, kolem roku 1925. Olej na plátně.

Obr. č. 48: Portrét matky, kolem roku 1915. Olej na plátně.

Obr. č. 49: Židovský hřbitov, 1926.

Obr. č. 50: Jičín, 1920.

Obr. č. 51: Gobelín z továrny A. Fischera

Obr. č. 52: Seznam Fischerových prací vystavených na výstavě v Jičíně pořádané 23. – 30. 11. 1947 ve Studentském domě

Zdroj: Osobní archiv Petra Volfa

SEZNAM VYSTAVENÝCH PRACÍ.

1. Portret mistrova otce - olej - 1915.
2. Kvetoucí strom - olej.
3. Zima - olej.
4. Z Krkonoš - olej.
5. Kráčejší muž - olej.
6. Zátíší - olej.
7. Jarní cesta - olej.
8. Krajina - olej.
9. Hlava muže - olej.
10. Krajina s Krkonošemi - olej.
11. Skály - olej.
12. Krajina - olej.
13. Z Lomnice - tempera - 1924.
14. Pohled od Hudských - olej.
15. Zátíší - olej.
16. Cesta - olej.
17. Stromy - olej.
18. Vrby - olej.
19. Brada - olej.
20. Melancholická krajina II. - olej - 1921.
21. Neznámá paní - olej.
22. Krajina s Tábořem - olej.
23. Konec ulice - lept.
24. Studie - uhel.
25. Letní večer - lept.
26. Krajina za rybníkem - olej.

27. Moře - olej.
28. Polibek - olej.
29. Loučení s domovem - olej.
30. Krajina u Dílců - olej.
31. Melancholická krajina I. - olej - 1921.
32. Jaro na Zebíně - olej.
33. Jičín, studie - olej.
34. Portret paní G. - olej.
35. Portret paní G. - olej - 1922.
36. Zima, studie - olej.
37. Krajina v zimě - tempera.
38. Akt ženy - uhel.
39. Akt muže - uhel.
40. U sv. Václava - olej.
41. Vrby pod Zebínem - olej.
42. Z Jičína - olej.
43. Koštofránek - lept.
44. Studie - uhel.
45. Portret paní - uhel - 1907.
46. Studie hlavy - malba.
47. Studie hlavy - olej.
48. Dvorní rada Kasalický - olej.
49. Trestníci v senoseči - lept.
50. Pohled se Zebína k Bradům - lept.
51. Matka s dítětem - lept.
52. Sv. Ignác - lept.
53. Portret paní - 1912.
54. Portret dívky - olej.
55. Portret paní G. - uhel - 1912.
56. Před bouří - olej.

Příloha č. 13

Obr. č. 53: Shromaždiště v Mladé Boleslavi

Zdroj: Připomínka prvních transportů – Mladá Boleslav, projekt Naši nebo cizí, [online], [cit. dne 9. 1. 2015], dostupné z <http://www.nasinebocizi.cz/wp-content/uploads/2013/05/mladaboleslav-a3.pdf>.

Příloha č. 14

Soupis židovského majetku

Zdroj: SOkA Jičín, fond Okresní úřad Jičín I, Židovský majetek (1937-1941), kt. č. 1303, inv. č. 2336.

Majetek zemědělský

<i>Jméno</i>	<i>Obec – bydliště</i>	<i>Vlastnictví</i>	<i>Druh podniku</i>	<i>Poznámky</i>
Arnošt Kareis , velkoobchod a továrna na likéry	Jičín, Tyršova 216	Vlastní	Hostinec a hospodářství	Místo podniku není totožné s bytem Petkov 31, obec - Dlouhá Lhota
JUDr. Hugo Lustig , advokát	Jičín, Tyršova 250	Vlastní	Hospodářství	V obci Leštíně 32, okres Čáslav
Bohumil Pick , povozník	Jičín, Lepařova 138	Nájem	Povoznictví	Najato od p. Kořínkové (Jičín), p. Kuklerové (Praha) a její sestry Bayerlové (Vídeň)

a) Nemovitý majetek

<i>Jméno vlastníka</i>	<i>Popis nemovitého majetku</i>	<i>Katastrální území</i>	<i>Vlastnictví</i>
Arnošt Kareis	Hostinec, 110 000,-	Petkov, Dlouhá Lhota	Nájemce V. Pavelka, Fr. Kold

b) Zemědělské a lesní podniky

<i>Jméno vlastníka</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Dluhy</i>	<i>Poloha pozemku</i>	<i>Povolání</i>	<i>Rozloha pozemku</i>
Bohumil Pick	Jičín, Lepařova 138	145 671, 40,-	Jičín, Lepařova 138	Rolník a povozník	7,5 ha

d) Domovní majetek

Okresní úřad v Jičíně 7. 11. 1939 vydává toto nařízení: „Žádám o urychlené vyšetření a provedení soupisu židovského domovního majetku, obchodních, živnostenských, průmyslových a jiných provozoven s uvedením dat dle přiloženého dotazníku. Nejedná se však o soupis živnostenských, obchodních a jiných židovských provozoven umístěných v arijských domech. Vzhledem k naléhavosti věci, předložte požadovaný soupis nejdéle do 15. 11. 1939.“ Za okresního hejtmána Ing. Horák.

<i>Jméno vlastníka</i>	<i>Místo</i>	<i>Popis majetku</i>	<i>Cena</i>	<i>Užití – vlastníctví či pronájem</i>	<i>Nájemci</i>
JUDr. Emil Hönigsfeld s manželkou Elsou Hönigsfeldovou, Jičín, Havlíčkova 168	Jičín, Havlíčkova 168, zahrada 270 m ²	V přízemí 4 místnosti, v 1. poschodí 4 místnosti	200 000,-	Vlastníky v 1. poschodí, v přízemí 4 místnosti pronajaty	MUDr. Bohumil Hluchovský, lékař, 300,-
Ota Steiner, Max Steiner, Jičín, Žižkovo nám., č. p. 6	Jičín, Žižkovo nám. 6	V přízemí 1 obchodní místnost, v 1. patře 5 obytných místností, v 2. poschodí 5 místností, bez zahrady	350 000,-	Celý objekt užívají vlastníci	_____
Josef Polák, Jičín, Švehlovo nám., č. p. 3	Jičín, Švehlovo nám., č. p. 3, zahrada 200m ²	V přízemí 2 obchodní místnosti a 3 obytné místnosti	50 000,-	Celý majetek užívají vlastníci	_____
Ing. Viktor Steiner s manželkou Hedvikou Steinerovou, Jičín, Žižkovo nám. 5	Jičín, Žižkovo nám. 5, zahrada 450m ²	V přízemí 2 obchodní místnosti, 1 provozní místnost, v 1. patře 6 obytných místností	150 000,-	Vlastníci v 1. poschodí 4 místnosti, zbytek pronajímán	Družstevní podnik Josef Lánský
MUDr. Arnošt Lustig s manželkou Bertou Lustigovou, Jičín, Havlíčkova ulice 191	Jičín, Havlíčkova ulice 191, bez zahrady	V přízemí 2 provozní místnosti, 3 obytné místnosti, v 1. patře 5 místností	200 000,-	Vlastníky v přízemí – 2 provozní místnosti, v 1. patře – 5 obytných místností	V přízemí 3 obytné místnosti – Marii Chaloupské – 110,- měsíčně

Marta Guthová, Jičín, Železnická ulice 44	Jičín, Železnická ulice 44, zahradá 50m ²	V přízemí 2 obchodní místnosti a 1 obytná místnost, v 1. poschodí 5 obytných místností	150 000,-	Vlastníkem v přízemí 2 obchodní místnosti a 5 místností v 1. patře	V přízemí 1 obytná místnost – František Memelka, 60,- měsíčně
Hugo Janowitz, Robert Janowitz, Karel Janowitz, Julius Janowitz, Jičín, Masarykovo nám. 33 Marie Lustigová, Jičín, Masarykovo nám. 33	Jičín, Masarykovo nám. 33, bez zahrady	V přízemí 4 obchodní místnosti, 1 obytná místnost, v 1. poschodí 12 obytných místností	150 000,-	V přízemí 1 obchodní místnost a v 1. patře 4 obytné místnosti – Marie Lustigová, Julius Janowitz v 1. poschodí 3 místnosti	Zbytek: Fr. Knop, Oldřich Brendl, Růž. Miřacká, St. Vacarda, Josef Berný, B. Ortová
Julius Hermann a jeho manželka Josefa Hermannová, Jičín, Lepařova ulice 343	Jičín, Lepařova ulice 343, zahradá 500m ²	V přízemí 4 obytné místnosti, v 1. poschodí 4 obytné místnosti	180 000,-	Vlastníkem – v 1. poschodí 4 obytné místnosti	V přízemí 2 obytné místnosti – Ant. Dlouhý, 1200,- ročně; v přízemí 2 obytné místnosti – Josef Pick – tchán (bezplatně)
Arthur Fischer, Klára Fischerová, Jičín Křištofa Haranta z Polžic 492	Jičín Křištofa Haranta z Polžic 492, 1000m ²	V přízemí 3 provozní místnosti, místnosti v 1. poschodí – 2 provozní a 3 obytné	240 000,-	Celý majetek užívají vlastníci	_____

Anna Kantorová, Jičín, Riegrova 201 + spoluvlastníci (Gustav Kantor, Olga Grünwaldová, Helena Prokopcová a Rudolf Kantor)	Jičín, Riegrova 201, bez zahrady	V přízemí 3 provozní místnosti, v 1. poschodí 2 provozní místnosti a 4 obytné místnosti	80 000,-	_____	Nájemce Černý Josef
Arnošt Kareis, Jičín Tyršova 216, Škaloudová Hana, Praha, je však árijkou	Jičín, Havlíčkova 95, zahrada 200m ²	V přízemí 5 obytných místností, v 1. patře 5 obytných místností	300 000,-	V 1. poschodí 2 obytné místnosti užívá majitel	Kateřina Kovaříková, Emilie Chvalovská, Blažena Vydrová
Karel Fišl, Emilie Fišlová, Jičín Havlíčkova 38	Jičín, Staré město 89, bez zahrady	V přízemí 5 obchodních místností, v 1. poschodí 7 obytných místností	350 000,-	_____	Antonín Holan Jar. Kopecký Jos. Kašan
Otto Goliath, Arnoštka Goliathová, Jičín, Masarykovo nám. 3	Jičín, Masarykovo nám. 3, bez zahrady	V přízemí obchodní místnosti, v 1. poschodí 8 obytných místností, v 2. poschodí 7 obytných místností	300 000,-	Vlastníky – v přízemí jedna obchodní místnost, v 1. poschodí – 3 obytné místnosti	Alois Pižl Fr. Jech V. Tourek Josef Kryšpín Jar. Kozler
Alois Stránský, Pavlína Stránská, Jičín, Palackého třída 72	Jičín, Palackého třída 72, bez zahrady	V přízemí 1 obchodní místnost, v prvním patře 4 obytné místnosti, v 2. patře 4 obytné místnosti, v podkroví 2 místnosti	350 000,-	Užívají vlastníci se svými provdanými dcerami	_____

<i>Jméno</i>	<i>Bydliště</i>	<i>Povolání</i>	<i>Poloha, typ pozemků</i>	<i>Poznámky</i>
Karel Fišl	Jičín, Havlíčková 38	Bývalý obchodník	Jičín, Masarykovo nám. 89, typ – obchodní dům	Sám Fišl bydlí v nájmu, ročně platí 7500,- nájemného
MUDr. Arnošt Lustig	Jičín, Havlíčková 191	Lékař	Jičín, Havlíčková 191, rodinný dům	Dům odkoupil v roce 1923 od prof. Josefa Vlčka ve velmi špatném stavu za 60 000,-
JUDr. Emil Hönigsfeld	Jičín, Havlíčková 168	Advokát	Jičín, Havlíčková 168, rodinný dům, při domě je malá zahradka	Bývalá majitelka domu – Waimannová ze Sobotky
Elsa Hönigsfeldová	Jičín, Havlíčková 168	Manželka advokátova	Potvorov 34, okr. Královice, domek a stodůlka, domek je pronajatý za 180,- měsíčně	_____
JUDr. Hugo Lustig	Jičín, Tyršova 250	Advokát	Leština 32, okr. Čáslav, pozemky a budovy	Majetek získaný dědictvím roku 1939, bývalá majitelka Ema Lustigová – matka
Hedvika Picková	Jičín, Židovská 106	Soukromnice	Vrbice, okr. Poděbrady, pole bez budov	Bývalá majitelka Anna Schicková

Příloha č. 15

Kartografický plán města Jičína

Pozn.: Červeně označené domy jsou domy patřící jednotlivým členům židovské komunity

Zdroj: JANKŮ, R. Materiály zpracované pro účely projektu Stolpersteine.

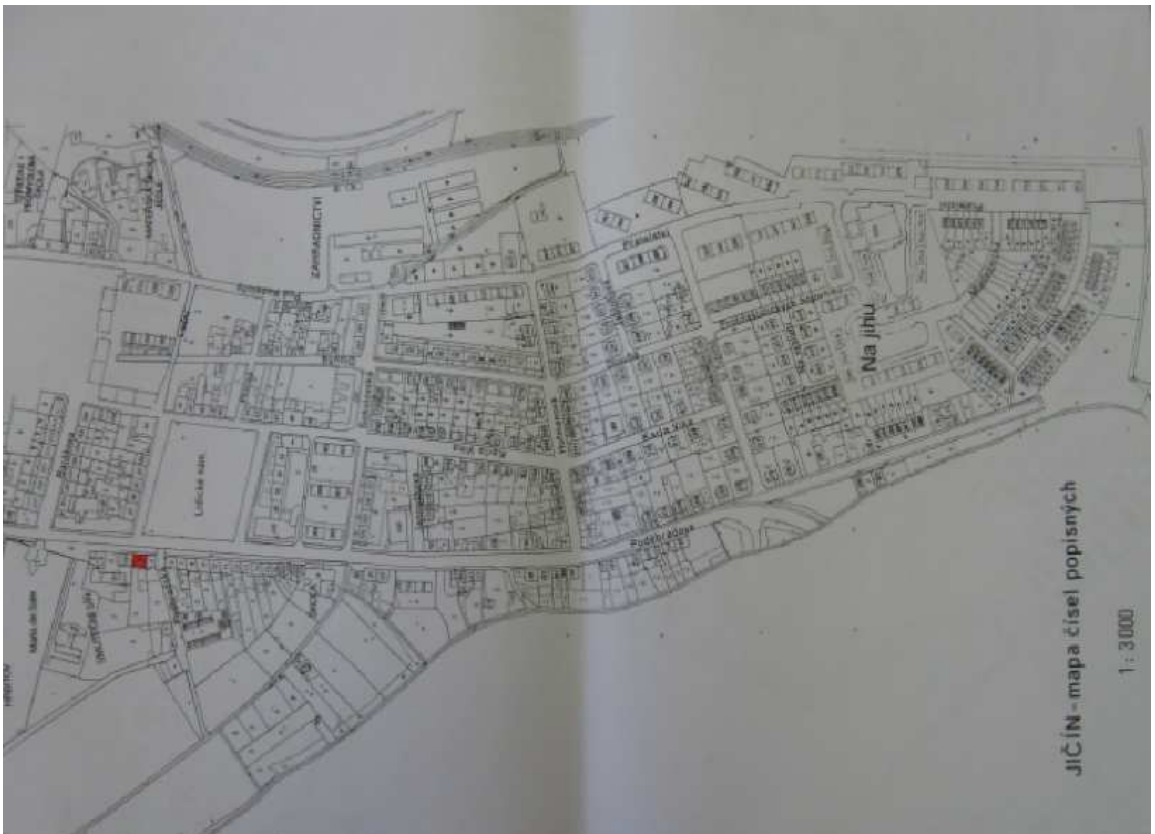
Mapka č. 1

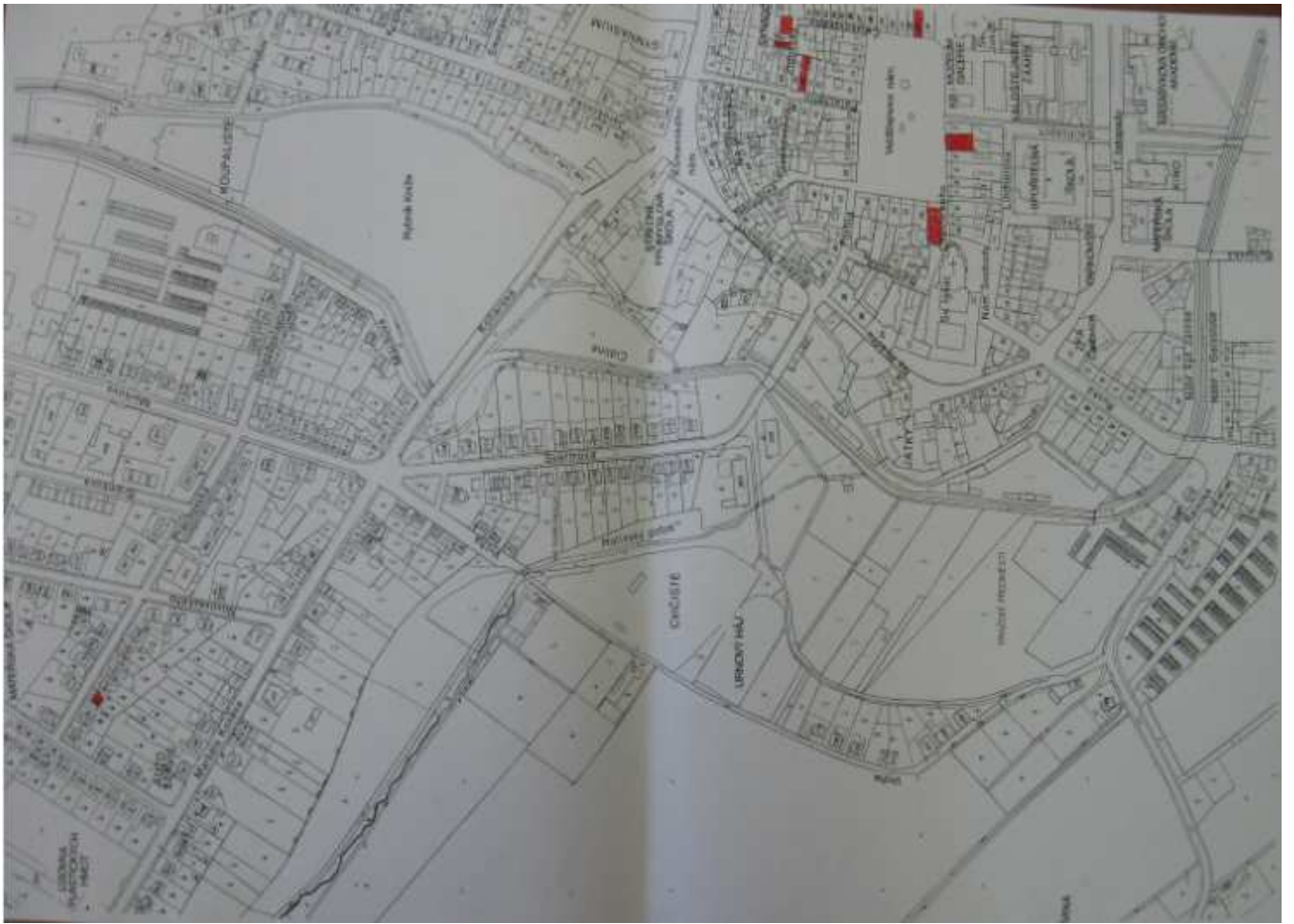
Mapka č. 2

Mapka č. 3

Mapka č. 4

Příloha č. 16

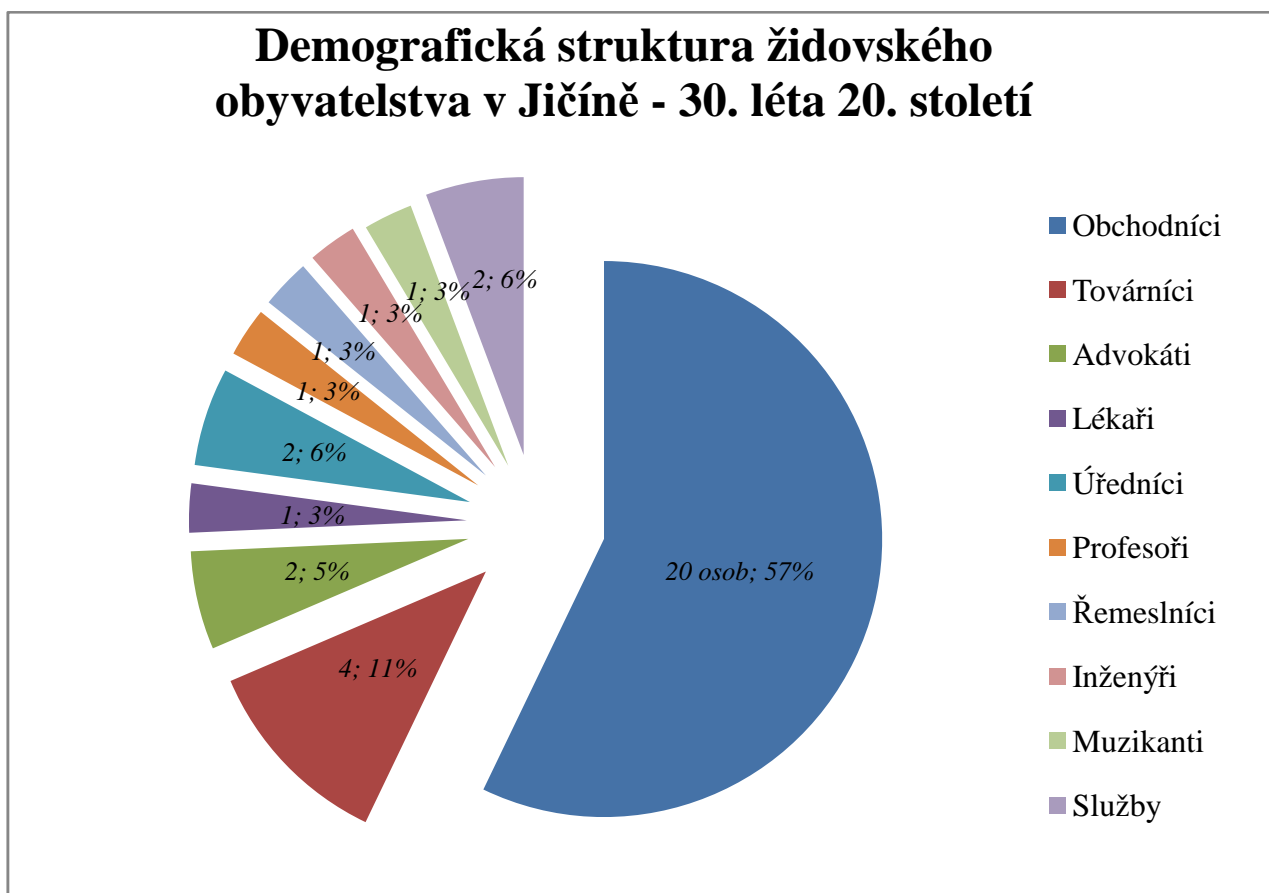
Demografická struktura židovského obyvatelstva – 30. léta 20. století

Zdroj: Rešerší z: Kroniky města Jičína (1930 – 1945); Historická topografie města Jičína; Úplný adresář a popis politického okresu jičínského

Povolání	Jméno
Obchodník – blíže nespecifikováno	Max Berger, Emil Lustig, Kurt Nettel, Rudolf Seidl, Bedřich Pick
Práce neschopný	Oskar Beutler
Úředník	Julius Janowitz, Jan Heller,
Obchod s módním zbožím, s textilem a látkami	Vilém Bondy, Ignác Fuchs, Otto Goliath, Karel Kohn
Obchod s galanterií	Paulina Breintenfildová, Viktor Hahn, Jindřich Mautner, Bedřich Ornstein
Velkoobchod se smíšeným zbožím	Karel a Emilie Fišlovi
Výkup starého železa	Leo Guth
Advokát	Emil Hönigsfeld, Hugo Lustig
Obchod s obuví	Julius Hermann, Bedřich Ornstein
Krejčí	Olga Hladká
Továrna na výrobu řemenů	Rudolf Kantor
Továrna na výrobu kořalek a likérů	Arnošt Kareis, Josef a Hynek Polákovi
Lékař	Arnošt Lustig
Muzikant	Jindřich Masuse
Sklenář	Rudolf Neumann
Zasílatelství	Bohumil Pick
Obchod s drůbeží	Adolf Schick
Prodej amerických olejů, maziva	Steinerovi
Inženýr	Viktor Steiner

Obchod s kůžemi	Alois Stránský
Profesorka, učitel náboženství a rabín	Ludvika Taussigová. Bohumír Polesý

V tabulce nejsou některé osoby uvedeny (např. Braunovi, Grünfeldovi, Hechtovi, Korteovi, Kuhovi, Seidlovi, Weilovi, Hellerovi). Důvodem jejich absence je, že se mi o nich nepodařilo nic bližšího zjistit, resp. ani jejich profese.

Příloha č. 17

Reflexe, připomínání obětí

Obr. č. 54: Pamětní deska věnovaná jičínským obětem holocaustu, deska je umístěna na hlavní budově vlakového nádraží v Jičíně

Obr. č. 55: Pamětní deska věnovaná sokolským obětem II. světové války, deska je umístěna na budově Sokola v Jičíně

